

RIKSDAGENS PROTOKOLL

Nr 8

ANDRA KAMMAREN

1960

11 mars—16 mars

Debatter m. m.

Fredagen den 11 mars

	Sid.
Svar på interpellation av fru Wallerius-Gunne ang. fördelningen av kostnader i samband med trafikövervakning och handläggning av parkeringsförseelser	3

Tisdagen den 15 mars

Svar på fråga av herr Elmvall ang. 1949 års jaktutrednings arbete med frågor rörande älgjakten	8
Svar på interpellationer av:	
herr Nilsson i Gävle ang. utförandet av beslutade ändringsarbeten på fältuniformer	9
herr Larsson i Stockholm ang. en omprövning av arkivarbetet som social hjälpform	13
fru Renström-Ingenäs ang. ersättning från allmän sjukkasse för utom riket åtnjuten sjukvård	18
herr Braconier ang. minsvepning av farvattnen i Kattegatt	20
Interpellationer av:	
herr Spångberg ang. nyanställning av partiellt arbetsföra	27
herr Gustavsson i Alvesta i anledning av pågående reklamkampanj för majsolja	28
fru Eriksson i Stockholm i anledning av sjuksköterskebristen	28

Onsdagen den 16 mars

Utbyggande av karolinska sjukhuset	32
Ändrad lydelse av anvisningarna till kommunalskattelagen	34
Rätt för företagare till avdrag vid beskattning av vissa försäkringspremier	40
Schablonbeskattning i vissa fall av en- och tvåfamiljsfastigheter	43
Åtgärder till främjande av sparandet m. m.	49
Ändrade beskattningsregler för avsättning till pensionsstiftelse i familjebolag	57

	Sid.
Successiv avveckling av dubbelbeskattningen för aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m.	61
Översyn av förordningen om sjömansskatt	66
Rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse	66
Sommarlördagars likställande med bankfridagar	71
Ändring i kollektkungörelsen	77
Konservatoryrkets utbildnings- och rekryteringsproblem	79
Översyn av gällande bestämmelser rörande vissa vitsord i examensbetyg m. m.	80

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 16 mars

Val av ombud och suppleanter i Europarådets rådgivande församling <i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 37, ang. anslag å kapitalbudgeten för inrikesdepartementet	30
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 8, om ändrad lydelse av anvisningarna till kommunalskattelagen	34
— nr 17, om rätt för företagare till avdrag vid beskattning för vissa försäkringspremier	40
— 24, ang. schablonbeskattning i vissa fall av en- och tvåfamiljsfastigheter	43
— nr 25, om åtgärder till främjande av sparandet m. m.	49
— nr 26, om ändrade beskattningsregler för avsättning till pensionsstiftelse i familjebolag	57
— nr 27, om successiv avveckling av dubbelbeskattningen för aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m.	61
— nr 28, om översyn av förordningen om sjömansskatt	66
— nr 34, om rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse	66
<i>Bankoutskottets</i> utlåtande nr 9, ang. ändrad lydelse av 56 § lagen om bankrörelse	70
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 14, ang. ändrad lydelse av 1 § lagen om tillfällig ökning av regeringsrådets antal	71
— nr 15, om avskaffande av förfarandet med kungörelse i kyrka ..	71
— nr 17, om sommarlördagars likställande med bankfridagar	71
— nr 18, om ändring i kollektkungörelsen	77
<i>Tredje lagutskottets</i> utlåtande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition ang. ändrad lydelse av 4 och 21 §§ lagen om rätt till fiske	79
<i>Allmänna beredningsutskottets</i> utlåtande nr 5, om konservatoryrkets utbildnings- och rekryteringsproblem	79
— nr 6, om översyn av gällande bestämmelser rörande vissa vitsord i examensbetyg m. m.	80

Fredagen den 11 mars

Kl. 14.00

§ 1

Justerades protokollet för den 4 innevarande mars.

§ 2

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Refererande till intyg utfärdat den 26/2—60 beträffande Disponent Sven Mauritz Wedén, f. d. 23/7 1913, Fristadstorget 3, Eskilstuna får undertecknad härmed intyga att Disponent Wedén fortfarande vårdas vid Eskilstuna lasarettets kirurgiska avdelning, varför han allttjämt är förhindrad att närvara i riksdagen. När Disponent Wedén åter kan tänkas upptaga sin verksamhet i riksdagen kan för närvarande med säkerhet icke avgöras.

Eskilstuna den 9 mars 1960

Olof Flodquist
Bitr. Överläkare

Herr Wedén, som vid kammarens sammanträde den 1 mars beviljats ledighet från riksdagsgöromålen under tiden den 21 februari—den 8 mars, erhöll nu fortsatt ledighet tills vidare.

§ 3

Svar på interpellation ang. fördelningen av kostnader i samband med trafikövervakning och handläggning av parkeringsförseelser

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet KLING, som yttrade:

Herr talman! I en med kammarens tillstånd framställd interpellation har fru Wallerius-Gunne frågat mig, om di-

rektiven för en inom justitiedepartementet pågående utredning om förenkling av handläggningen av parkeringsförseelser även innefattar frågan om fördelningen av kostnader i samband med trafikövervakning och handläggning av parkeringsförseelser. Fru Wallerius-Gunne har vidare frågat, om jag — för den händelse så inte är fallet — vill medverka till att frågan om skälig ersättning åt kommunerna för nämnda kostnader utredes och att för riksdagen framlägges de förslag utredningen kan föranleda.

Till svar härför får jag anföra, att den utredningsman, som inom justitiedepartementet är sysselsatt med att utreda frågan om förenkling av handläggningen av parkeringsförseelser, inte kommer att taga upp det av interpellanten berörda spörsmålet. Jag har inte heller för avsikt att f. n. tillsätta en särskild utredning i ämnet. Skälet härtill är bl. a., att frågan enligt min mening är av den beskaffenhet, att den måste övervägas i ett större sammanhang. Just nu pågår inte mindre än tre utredningar, vilkas resultat kan komma att påverka frågan. Först har vi, som interpellanten själv påpekar, 1957 års polisutredning, som har tillkallats för att utreda frågan om huvudmannaskapet för polisväsendet, sedan har vi 1955 års statsutredning, som undersöker städernas särskilda skyldigheter och rättigheter i förhållande till staten, och slutligen har vi stadsdomstolsutredningen, som utreder rådhusrätternas framtida ställning.

Härefter anförde:

Fru WALLERIUS-GUNNE (h):

Herr talman! Till statsrådet och chefen för justitiedepartementet ber jag att

Svar på interpellation ang. fördelningen av kostnader i samband med trafikövervakning och handläggning av parkeringsförseelser

få framföra mitt tack för svaret på min interpellation. Det var ju ett negativt besked. Justitieministern åberopar bland annat det förhållandet att nu inte mindre än tre utredningar pågår, som kan tänkas påverka frågan. Två av dessa utredningar uppges enligt riksdagsberättelsen bli färdiga under innevarande år. Den tredje, polisutredningen, kommer i varje fall att arbeta under hela 1960. Jag har den uppfattningen, som jag också anförde i min interpellation, att det kommer att dröja lång tid innan polisutredningens resultat kan leda till genomförandet av en reform. Vad beträffar stadsdomstolsutredningen tillåter jag mig att konstatera, att kostnaderna för handläggning vid rådhusrätt av parkeringsmål är av mindre betydelse, eftersom det antal parkeringsförseelser som leder fram till åtal är mycket lågt i förhållande till dem som avgörs medelst strafföreläggande.

Bakgrunden till min fråga angav jag tämligen utförligt i interpellationen. Därför skall jag inte nu återgå till dessa reflexioner. Men, herr talman, eftersom svaret var så kort och föredragningslistan inte är så belastad, kanske jag får anföra ytterligare några synpunkter.

Min fråga avsåg givetvis i första hand kostnaderna för handläggning av parkeringsförseelser. Att jag över huvud taget tillät mig antyda de i bakgrunden liggande kostnaderna för hela den apparat, varmed de större städerna måste bemästra den nutida stora trafiken, beror på att de har ett absolut samband med de stigande kostnaderna för handläggningen. Det är visserligen så, att städer med egen väghållning får statsbidrag om upp till 95 procent av kostnaderna för genomfartsvägar m. m., men vad de inte får är bidrag till de parkeringsanläggningar och trafikordningar, som inte bara är allmänt underlättande utan i de flesta fall oundgängligen nödvändiga för att genomfarts- och tillfartstrafiken över huvud

taget skall kunna försiggå. Såvitt framgår av ett aktuellt förslag förutses heller ingen ändring i dessa förhållanden.

Ju mer trafikordningarna sväller ut och ju bättre städerna lyckas fylla trafikanternas mer eller mindre högröstade krav på parkeringsplatser, desto mera krävs för övervakning och för beivran av förseelser mot nödvändiga trafikföreskrifter. Vad jag velat understryka är alltså, att kostnaderna för parkerings- och andra trafikordningar finns som en mäktig länk i en ofrånkomlig orsakskedja och att de hör tillsammans med bedömningen av frågan om kostnadsansvaret.

En utredning beträffande Stockholm i höstas visade, att stadens kostnader för parkeringsövervakning m. m. kunde uppskattas till 1,5 miljon. Läggas här till kostnaderna för handläggningen av parkeringsförseelser får man en total kostnad av minst 2 miljoner kronor. Enligt samma utredning utgjorde summan av ådömda parkeringsböter i Stockholm för år 1958 3 miljoner kronor, ett belopp som oavkortat tillföll kronan. Denna utredning hade sitt bestämda syfte, som jag inte här skall gå in på.

Jag har tyvärr inga motsvarande uppgifter från Göteborg att åberopa. Stockholm och Göteborg är för övrigt i detta hänseende av olika skäl inte fullt jämförbara. Men för Göteborgs del kan jag kanske ändå få lämna några upplysningar som har hög aktualitet för den fråga vi nu diskuterar. De kanske också har ett direkt samband med den pågående utredningen om förenkling i handläggningen av parkeringsförseelser.

Stadsfullmäktige i Göteborg beslöt i februari i år att inrätta ett parkeringskontor hos åklagarmyndigheten. Dit överföres tre tjänster som tillsattes redan i höstas med hänsyn till det ökade antalet anmälda parkeringsförseelser. Införandet av trafikvakter beräknades nämligen medföra en hundraprocentig stegring av antalet parkeringsärenden.

Svar på interpellation ang. fördelningen av kostnader i samband med trafikövervakning och handläggning av parkeringsförseelser

De genom beslutet i år tillkomna utgifterna för löner och omkostnader uppgår till 125 000 kronor.

För polismyndighetens del medför denna rationalisering inte någon nämnvärd besparing, eftersom hittills poliser i aktiv tjänst sysselsatts med dessa ärenden ute på distrikten och nu kan beräknas återgå till sina ordinarie uppgifter. Detta tyder på att själva den förenkling av handläggningen av parkeringsförseelser, som väl förutsattes i direktiven till den pågående utredningen, inte i och för sig löser problemet med kostnaderna och ansvaret för kostnaderna.

Det kan enligt min mening inte vara riktigt att kommunen genom sina trafik-anordningar, sin trafikövervakning och sin handläggning av förseelser i samband härmed skapar och till kronan inlevererar bötesmedel utan att själv kunna tillgodoräkna sig någon ersättning härför.

När jag i denna nästan intima krets talar med statsrådet och chefen för justitiedepartementet kanske jag kan få tillägga ytterligare ett par reflexioner.

Jag medger gärna, att en återgång till det tidigare systemet med kommunal bötesandel inte ter sig tidsenlig och inte heller på lång sikt är rimlig om exempelvis polisen i en framtid förstatligas och med den åklagarväsendet i de särskilda städerna. Men så länge städerna själva svarar för handläggningskostnaderna borde skäligen ersättning beredas dem. I vilken form den bör utgå kan jag inte bedöma, men bland många möjligheter finns givetvis också den, att städerna får tillgodoräkna sig de avgifter och belopp för felparkering som kan indrivas så att säga i allra första instans. Jag vill inte på detta stadium avfordra statsrådet och chefen för justitiedepartementet någon principiell deklaration i detta avseende. Jag är bara tacksam om de synpunkter jag framfört kan få åtfölja det tack för svaret jag än gång uttalar.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet **KLING**:

Herr talman! Vi är tydligen helt överens om att det system med fördelning av böter, som vi hade tidigare och som ju delvis sammanhänge med sportel-systemet, är föråldrat och inte bör återupplivas. Jag behöver inte närmare gå in på den frågan.

Men vi får inte glömma bort att dessa storstäder, som har väsentliga kostnader — det medger jag gärna — för parkeringsärendenas handläggning, också har betydande inkomster av den växande motorismen som förorsakar dessa kostnader. Städerna har numera också rätt att ta ut parkeringsavgifter i särskilda fall, och dessa avgifter täcker inte bara självkostnaden för parkeringsautomaterna utan även andra kostnader. Man har beräknat att här i Stockholm parkeringsavgifterna förra året uppgick till i runt tal 2,2 miljoner, medan kostnaderna för trafikvakterna uppgick till 1,35 miljon.

Den utredning om förenkling av handläggningen av parkeringsförseelser, som pågår inom justitiedepartementet, blir färdig om en vecka eller 10 dagar. Om resultatet av remissbehandlingen blir gynnsamt, avser jag att underställa riksdagen frågan så fort som möjligt. Detta kommer givetvis att minska städernas kostnader i högst väsentlig grad.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4

Föredrogs och remitterades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 55, angående försäljning av vissa kronoegendomar, m. m.

Vid härefter skedd föredragning av propositionen nr 75, med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, m. m., hänvisades propositionen, såvitt gällde vid propositionen fogade lagförslag, till behandling av lagutskott samt i övrigt till statsutskottet.

§ 5

Föredrogos var för sig följande på kammarens bord liggande motioner; och hänvisades därvid

till bankoutskottet motionen nr 661; och

till statsutskottet motionen nr 662.

§ 6

Föredrogs den av herr *Rimmerfors* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhängan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående den skattefria försäljningen av sprit på öresundsfärjorna.

Kammaren biföll denna anhängan.

§ 7

Föredrogs herr *Elmwalls* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhängan att få framställa interpellation till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena angående en aktion i anledning av den sydafrikanska raspolitiken.

Kammaren biföll denna anhängan.

§ 8

Fru **WALLERIUS-GUNNE** (h) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren ville besluta, att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 75, med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, m. m. måtte med hänsyn till ärendets omfattning utsträckas till det sammanträde, som infaller näst efter femton dagar från propositionens avlämnande.

Kammaren biföll denna hemställan.

§ 9

Till bordläggning anmäldes

statsutskottets utlåtande nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspro-

positionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1960/61, i vad avser inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) jämte i ämnet väckta motioner,

nr 17, i anledning av väckta motioner om rätt för företagare till avdrag vid beskattning för vissa försäkringspremier,

nr 24, i anledning av väckta motioner angående schablonbeskattning i vissa fall av en- och tvåfamiljsfastigheter,

nr 25, i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder till främjande av sparandet m. m.,

nr 26, i anledning av väckta motioner om upphävande av fjärde stycket punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen (avsättning till pensionsstiftelse i familjebolag),

nr 27, i anledning av väckta motioner om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen för aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m.,

nr 28, i anledning av väckta motioner om översyn av förordningen om sjömansskatt, och

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse jämte i ämnet väckta motioner;

bankoutskottets utlåtande nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 56 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 23 mars 1956 (nr 73) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal,

nr 15, i anledning av väckt motion om avskaffande av förfarandet med kungörelse i kyrka,

nr 17, i anledning av väckta motioner om sommarlördagens likställande med bankfridagar, och

nr 18, i anledning av väckt motion om viss ändring i kollektkungörelsen;

tredje lagutskottets utlåtande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 och 21 §§ lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske; samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden;

nr 5, i anledning av väckt motion om konservatoryrkets utbildnings- och rekryteringsproblem, och

nr 6, i anledning av väckta motioner om översyn av gällande bestämmelser rörande vissa vitsord i examensbetyg m. m.

§ 10

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln, avseende anslagen inom socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1960/61 under sjunde huvudtiteln, avseende anslagen inom finansdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 92, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1960/61, i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 93, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om upptagande å riksstaten för budgetåret 1960/61 av underskottet för luftfartsfonden;

nr 94, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1960/61, i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 95, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter;

nr 96, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1960/61, i vad avser socialdepartementets verksamhetsområde; och

nr 97, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående frågor om befrielse från ersättningsskyldighet till kronan m. m.

§ 11

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren:

nr 67, angående stödet åt lin- och hamphanteringen under budgetåret 1960/61,

nr 68, med förslag till förordning om mopeder m. m.,

nr 74, angående viss omorganisation av lantmåteriväsendet och rikets allmänna kartverk, m. m.,

nr 76, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.,

nr 78, angående ändrad disposition av vissa prisutjämningsavgiftsmedel, och

nr 80, angående medel för år 1960 till bostadslån åt domänverkets fast anställda skogsarbetare, m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 12

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här- efter kl. 14.17.

In fidem
Sune K. Johansson

Tisdagen den 15 mars

Kl. 16.00

§ 1

Justerades protokollen för den 8 och den 9 innevarande mars.

§ 2

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Riksdagens andra kammare
Stockholm

Riksdagsman Ragnar Lassinantti är på grund av influensa förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet tills vidare.

Luleå den 15 mars 1960

Lars Lundgren
Stadsläkare

Herr Lassinantti beviljades ledighet från riksdagsgöromålen från och med denna dag tills vidare.

§ 3

Svar på fråga ang. 1949 års jaktutrednings arbete med frågor rörande älgjakten

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **NETZEN**, som yttrade:

Herr talman! Herr Elmwall har frågat när förslag rörande rätten till ersättning ur älgskadefond samt rörande andra med älgjakten förknippade frågor kan väntas från 1949 års jaktutredning.

Till svar härpå vill jag meddela följande.

Ett tiotal framställningar av myndigheter, sammanslutningar och enskilda rörande älgjakten, älgarnas skadegörelse å gröda och skog samt älgskadefonden är enligt av Kungl. Maj:t medde-

lade beslut föremål för 1949 års jaktutrednings överväganden. Bland dessa framställningar kan nämnas riksdagens anhållan i skrivelse nr 218 år 1953 om översyn av gällande ordning för meddelande av tillstånd till jakt efter älg, riksdagens anhållan i skrivelse nr 151 år 1956 att väckta motioner angående dels åtgärder för motverkande av skadegörelse av älg å växande skog m. m., dels översyn av principerna för ersättning från älgskadefonden måtte överlämnas till jaktutredningen samt riksdagens anhållan i skrivelse nr 125 år 1959, att väckt motion om vissa ändringar i kungörelsen om älgavgifter m. m. måtte överlämnas till jaktutredningen. Vidare har Svenska jägareförbundet år 1957 framlagt förslag angående ändrade bestämmelser för älgjaktens bedrivande.

Framställningarna och förslagen är i vissa avseenden av vittsyftande natur och delade meningar har också yppats om dem.

Jag vill erinra om att den nuvarande utredningsmannen, som av en av mina företrädare tillkallades i februari 1957, numera helt ägnar sig åt utredningsuppdraget. Han har under hand meddelat mig att enligt planen för utredningsarbetet bör, om intet oförutsett inträffar, förslag beträffande de av herr Elmwalls fråga omfattade spörsmålen föreligga å sådan tid att de i erforderliga delar skall kunna underställas 1962 års riksdag.

För egen del vill jag endast framhålla att det självklart är angeläget, att utredningsarbetet kan slutföras så snart som möjligt.

Härpå anförde

Svar på interpellation ang. utförandet av beslutade ändringsarbeten på fältuniformer

Herr **ELMWALL (cp)**:

Herr talman! Jag tackar herr statsrådet för att han har lämnat ett så omgående svar på min fråga.

Dessa problem har uppmärksammats i stor utsträckning, och syftemålet med såväl utredningar som motioner och interpellationer, som har väckts här i riksdagen, har varit att om möjligt få en bättre tingens ordning till stånd även när det gäller ersättning för älgskadorna. Jag tackar för att statsrådet har kunnat ge ett så positivt besked att tidpunkten för framläggandet av utredningsresultatet i varje fall något så när kan förutsägas. Det hade givetvis varit ännu bättre om detta hade kunnat ske inom en kortare tidrymd, men man får väl erkänna besvärligheterna.

Det är också tillfredsställande att statsrådet personligen har en positiv inställning till dessa problem, och därför hoppas jag för min del att resultatet också kommer att bli positivt, när det äntligen kommer.

Jag tackar än en gång för svaret.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4

Svar på interpellation ang. utförandet av beslutade ändringsarbeten på fältuniformer

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **NILSSON**, erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! I en interpellation har herr Nilsson i Gävle frågat om jag avser att upptaga förhandlingar med försvarsdepartementet i syfte att få vissa ändringsarbeten på fältuniformer utlagda på någon av de textilfabriker i Harg och Strömsbro, som hotas med driftnedläggelse.

Båda de av interpellanten nämnda fabriker är textilindustrier. Fabriken i Harg är spinneri medan fabriken i Strömsbro är väveri och i båda fallen utgöres produktionen av bomullsvaror. Den omsyning av uniformer, som in-

terpellanten åsyftar, är däremot sömnadsarbete närmast inom yllebranschen. För att på ett rationellt sätt kunna fullgöra ändringsarbetena erfordras ganska betydande investeringar i konfektioneringsmaskiner. Vidare måste personalen omskolas för att arbetet skall kunna utföras vid de nämnda anläggningarna. Eftersom ändringsarbetena under alla omständigheter endast ger tillfällig sysselsättning, är det lätt förklarligt, att Harg-koncernen under dessa omständigheter inte låtit höra av sig i samband med att ändringsarbetena i vanlig ordning har utannonserats. Möjligheterna att försälja eller uthyra fabrikslokalerna till andra företag och därmed mera definitivt lösa sysselsättningsproblemen skulle säkerligen försämrats om en del av lokalerna tills vidare inte vore tillgänglig.

Beställningen har nu utlagts till ett företag i Svartå, Örebro län. Skulle detta företag gå miste om arbetet kan följden bli driftsinskränkningar där. I så fall skulle resultatet bli, att man fick arbetslös, redan yrkesutbildad personal på en ort samtidigt som man tillfälligt omskolade personal på en annan ort för att utföra samma arbetsuppgifter. En sådan ordning kan jag inte medverka till.

Vidare anförde:

Herr **NILSSON** i Gävle (k):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet och chefen för socialdepartementet för svaret.

Ifrågavarande ändringsarbeten på uniformerna har enligt socialministern lagts ut till en firma i Svartå i Örebro län. Jag må tillåtas att här i kammaren vara den förste att gratulera de anställda i Svartå till det arbete de därmed erhåller. Säkerligen hälsas varje nytt arbetstillfälle med tillfredsställelse även av denna fabriks arbetare och tjänstemän.

Jag utgår härvid från att socialministern funnit sysselsättningssvårighete-

Svar på interpellation ang. utförandet av beslutade ändringsarbeten på fältuniformer

terna i Svartå minst lika påfrestande som de är i Harg och Strömsbro, för att nu inte glömma Råneå, där även liknande framställning gjorts om detta arbete.

Vad gäller Strömsbrofabrikens nedläggning, som försiggår enligt fabriksledningens planer — normalt eller onormalt låter jag vara osagt — har flera av de förutvarande anställda fått nytt arbete. Kvar står dock fortfarande vårt kanske svåraste problem, problemet med den äldre arbetskraften, arbetare som kommit i den åldern att de bland de flesta företagen anses för gamla för att beredas nytt arbete men för unga för att pensioneras enligt nu gällande pensionsbestämmelser.

Det var närmast för att lösa dessa problem — jag hoppas kunna säga övergångsproblem — som jag sökt intressera socialministern för att medverka till att just Gävle skulle få det arbete vi nu talar om. Vår stad är i stort behov av just sådant arbete, som kan ge oss andrum i sökandet efter någon ny industri. Frågan om en ersättningsindustri för den som nu nedläggs är för dagen olöst. Hur den kommer att lösas vet ännu ingen. Socialministern anför som ett av skälen, att vår lediga arbetskraft i Gävle inte skulle ha utbildning för de ändringsarbeten som här avses, och inte heller skulle det finnas nödvändiga konfektioneringsmaskiner.

I Gävle stad har vi nog en annan mening om detta spörsmål. Den samarbetsdelegation, som bildats i anledning av Strömsbrofabrikens nedläggning, har vid sammanträde beslutat hemställa till länsarbetsnämnden att medverka till att här påtalade arbeten skulle utläggas till Gävle. Länsarbetsnämnden har också i en skrivelse till arbetsmarknadsstyrelsen hemställt att så skulle ske. Nämnden betonar särskilt de svårigheter som äldre och lokalt bundna kvinnor får vidkännas när det gäller att finna nya anställningar.

En undersökning som gjorts av ar-

betsförmedlingen i Gävle visar att bland de anställda i Gefle Manufaktur finns ett femtontal kvinnor, vilka antingen i sina nuvarande anställningar eller på tidigare arbetsplatser utfört maskinsömnad. Självklart finns det många, många fler duktiga sömmerskor i Gävle, villiga till detta arbete. Nämnden framhåller emellertid vidare som sin mening, att för den som ej besitter denna vana bör utan svårighet en kortare utbildning kunna anordnas.

Det svar jag fått på min interpellation ger klart besked om att vad gäller denna sak är inte mycket mera att göra. Jag tillåter mig dock uttala den förhoppningen, att därest socialministern i sitt arbete och med sin nära kontakt med arbetsmarknadsstyrelsen kan spåra några andra och nya arbetsobjekt, antingen passande industri- eller tillfälligt s. k. överloppsarbete, han inte glömmer bort vare sig Gävle eller övriga norrländska orter, som är i stort behov av en tryggad sysselsättning men i väntan härpå också gärna önskar er-hålla tillfälliga anställningar.

Tillåt mig till slut göra ytterligare en reflexion. Det förhållandet att arméintendenturförvaltningen låter annonsera ut en beställning i Post- och Inrikes Tidningar och därefter tycks sitta med armarna i kors tills någon behagar svara, gör inte något gott intryck. Nog borde det vara bekant för herrarna inom vårt försvar, att vi i vårt land dras med mycket stor punktarbetslöshet. Denna vetskap borde då bjuda vederbörande att ta kontakt med arbetsmarknadsstyrelsen för att tillsammans med detta organ söka finna ut på vilken plats behovet av arbete kan vara störst. Så har inte skett. Det borde vara fullt naturligt att vid statliga beställningar av denna karaktär i första hand de arbetsmarknadspolitiska synpunkterna inhämtades.

Det vore tacknämligt om socialministern på denna punkt ville medverka till en bättre ordning än den som nu råder.

Svar på interpellation ang. utförandet av beslutade ändringsarbeten på fältuniformer

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet NILSSON:

Herr talman! Herr Nilsson i Gävle tycks på det hela taget vara överens med mig om att de åtgärder som har vidtagits när det gäller fabriker i Harg och den fabrikation i Svartå som nu äger rum i och för sig utgör en rationell lösning av frågan. Det är nu en gång så, som jag sade redan i mitt svar, att därest inte man lagt ut en beställning i Svartå, skulle man där fått en arbetslöshet, som naturligtvis ur deras synpunkt som bor på denna ort skulle varit beklaglig, såsom det ju alltid är, när människor inte kan få tillfälle att utföra det arbete och göra de insatser i samhällets tjänst som de såsom medborgare önskar.

Jag kan vidare försäkra herr Nilsson att såväl arbetsmarknadsstyrelsen som jag själv med största intresse kommer att följa utvecklingen i Gävleborgs län och annorstädes, där arbetslöshet uppstått. Det är ett positivt intresse för oss att försvara rätten till arbete, och jag kan försäkra, att man från arbetsmarknadsmyndigheternas sida kommer att göra allt för att åstadkomma en mera varaktig lösning än vad denna under alla förhållanden skulle ha inneburit.

Herr Nilsson sade någonting om att han fann det beklagligt att den förvaltningsmyndighet inom försvaret som haft att lägga ut dessa beställningar hade suttit med armarna i kors och avvaktat de förslag som kunde komma in — det gällde väl främst kostnadsförslag. Nu är det i och för sig inte så märkligt, herr Nilsson, att en myndighet inom försvaret, när den lägger ut sina beställningar, vill få dessa utförda till så billiga priser som möjligt. Det ingår i allas våra önskemål, även herr Nilssons och mina, att man så vitt möjligt skall spara på utgifterna för försvaret och att försvarsmyndigheterna försöker få sina beställningar verkställda till så låga priser som möjligt. Men mina egna erfarenheter — jag har ju

en tid varit i försvarsdepartementet — säger mig, att försvarsmyndigheterna ingalunda sitter med armarna i kors när det gäller att ordna arbete på de platser i vårt land där arbetslöshet uppstår. Det finns väl fortfarande knappast något verk som gör planeringar på så lång sikt som vad försvarsmyndigheterna gör. När det gäller exempelvis befästningsarbeten är försvarets målsmän nästan alltid de främsta med att erbjuda arbeten åt arbetslösa — det erkännandet bör man ge dem. På samma sätt förhåller det sig i fråga om beställningsbemyndiganden för materiel; man är alltid beredd att lägga ut beställningar på orter där arbetslösheten ökar. Att man därvid givetvis försöker få beställningarna utförda till så lågt pris som möjligt, är ju något som vi måste hålla försvarsmyndigheterna räkning för. Jag kan också anföra det ena tillfället efter det andra, då i samband med tidigare uppkommen arbetslöshet inom textilindustrin försvarsmyndigheterna omedelbart vände sig till mig i egenskap av försvarsminister och frågade: »Kan vi inte få lägga ut beställningarna nu?» Det är klart att försvarets utgifter steg i samma mån som sådana beställningar kom till stånd, men eftersom det var fråga om ting som försvaret för framtiden kunde ha nytta av, hade vi från departementets sida ingenting emot att försvaret fick dessa ökade anslag.

Man kan alltså inte på något sätt beskylla försvarsmyndigheterna för att sitta med armarna i kors när det gäller att genom beställningar motverka arbetslösheten som jag förut sagt. Såvitt jag vet finns det knappast något annat förvaltningsområde, där vederbörande myndigheter så noga ger akt på denna företeelse. — Det måste sägas till försvarsmyndigheternas försvar.

Herr NILSSON i Gävle (k):

Herr talman! Jag har redan sagt min mening om det förhållandet att här

Svar på interpellation ang. utförandet av beslutade ändringsarbeten på fältuniformer

ifrågavarande beställning placerades hos företaget i Svartå. Vad vidare beträffar själva tillvägagångssättet kan jag tala om att jag har, sedan jag läste annonsen i Post- och Inrikes tidningar, två gånger haft kontakt med arméintendenturförvaltningen, varvid man vid båda tillfällena meddelade mig att något svar på annonsen inte hade inkommit. Det hade då gått ett par veckor och det förvånade mig att man inte under tiden tog kontakt med arbetsmarknadsstyrelsen.

Det är klart att myndigheterna vill ha en beställning utförd så billigt som möjligt, men det är väl inte bara denna sida av saken som får vara det avgörande. Om det råder stor arbetslöshet på en plats, måste väl arbetsmarknadspolitiska synpunkter i viss mån vara bestämmande för hur beställningarna skall placeras. Jag är naturligtvis inte så informerad som socialministern om gången inom försvarsdepartementet, men för en lekman och utomstående förefaller det naturligt att man i detta fall hade sökt kontakt med arbetsmarknadsstyrelsen och gemensamt företagit annonseringen, därest den nu var nödvändig.

Jag tycker också att arbetsmarknadsstyrelsen borde ha kunnat ta litet mer hänsyn till det brev som länsarbetsnämnden i Gävle skickade styrelsen den 4 mars. Vi har i Gävle ändå så stora svårigheter med att placera äldre arbetskraft och kvinnlig arbetskraft, att vi ansåg det påkallat med extra åtgärder för att få till stånd en förbättring av förhållandena.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet NILSSON:

Herr talman! Jag har givetvis den allra största respekt för de åtgärder som länsarbetsnämnden i Gävle vidtagit i syfte att komma till rätta med den ar-

betslöshet som uppstått på grund av nedläggandet av de båda företagen i Harg och Strömsbro. Länsarbetsnämnden har ju också hos arbetsmarknadsstyrelsen efterhört, huruvida det skulle finnas möjligheter att lägga ifrågavarande beställning hos dessa företag, men vid arbetsmarknadsstyrelsens undersökning har förutsättningarna härför befunnits vara icke tillfredsställande. Att göra investeringar av konfektionsmaskiner i ett företag, som sedan skulle nedläggas, är ju allt annat än rationellt. Det kan inte heller vara rationellt att omskola arbetskraft för utförande av arbetet.

Det är väl också förklarligt att man dröjt med besvarandet av länsarbetsnämndens brev. På flera håll här i landet råder ju för närvarande något av en textilkris. Det är då ganska naturligt, att myndigheterna avvaktar för att se, om inte något av de företag, som befinner sig i svårigheter, kommer med ett anbud på beställningen. Kanhända väntade man också ett sådant anbud från företaget i Harg, men skälet till att företagsledningen inte funderade på att inge ett anbud var måhända att man inte hade de maskiner och den arbetskraft som behövdes just för detta ändamål. Där har vi hela förklaringen också till att arbetsmarknadsmyndigheterna inte ingrep på det sätt, som kanske för länsarbetsnämnden i Gävle och herr Nilsson kan synas vara det mest naturliga.

Allting jag hört om handläggningen pekar enligt min mening på att man i detta fall inte hade kunnat handla på annat sätt än som skett. Än en gång försäkrar jag emellertid herr Nilsson i Gävle, att vi, var än arbetslöshet uppstår i detta land, gemensamt inom myndigheter och departement vill göra allt för att komma till rätta med den och ge människorna den sysselsättning som de önskar.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5

Svar på interpellation ang. en omprövning av arkivarbetet som social hjälpform

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet NILSSON, som yttrade:

Herr talman! I en interpellation har herr Larsson i Stockholm frågat, om jag har för avsikt att upptaga frågan om arkivarbetet som social hjälpform till omprövning.

Behovet av att kunna hänvisa arbetslösa kontorister, intellektuella m. fl. till ett för dem lämpat arbete kan inte ifrågasättas. Även om olika meningar rått i fråga om lönesättningen för arkivarbetarna, då saken vid flera tillfällen diskuterats i riksdagen, har enighet rått om att vi skall fortsätta att utnyttja arbetstillfällen hos statliga och kommunala myndigheter och institutioner för att bistå sådana arbetslösa som det här gäller.

Som bekant utför arkivarbetarna sysslor av skiftande slag och inom en mängd olika institutioner. De personer som hänvisas till arkivarbete har mycket varierande yrkeserfarenheter. Många av dem är på grund av ålder och sjukdom eller av andra skäl i behov av en i viss mån skyddad sysselsättning. Under dessa omständigheter är det mycket svårt att finna löneformer, som i det enskilda fallet är riktigt avvägda i förhållande till vederbörandes arbetsinsatser. Mest tillfredsställande skulle det vara om man i likhet med vad som är fallet för de flesta beredskapsarbetarna kunde ordna ackord för arkivarbetarna. Tyvärr förefaller möjligheterna i det avseendet att vara ganska små. I årets statsverksproposition har jag föreslagit en viss differentiering av lönerna i syfte att åstadkomma en något mera individualiserad lönesättning. Erfarenheterna av detta försök till differentierade arkivarbetarlöner kommer att påverka

bedömningen av hur lönesättningen bör utformas i framtiden.

Jag kommer, herr talman, att följa denna fråga med stor uppmärksamhet även framgent.

Härefter anförde:

Herr LARSSON i Stockholm (fp):

Herr talman! Till statsrådet och chefen för socialdepartementet vill jag framföra ett tack för det lämnade svaret. Jag kan också med tillfredsställelse konstatera, att detta är positivt i så måtto att socialministern erkänner, att här föreligger ett problem, som inte kan anses löst i och med den i propositionen föreslagna differentieringen av arkivarbetarnas löner. Han lovade också att ha sin uppmärksamhet riktad på frågan även i fortsättningen.

Personligen kunde jag väl också notera en viss framgång i mina ansträngningar, när arkivarbetarlönen — efter många års diskussioner här i riksdagen — efter att ha utgjort ett enhetligt och — som det syntts — ganska oåtkomligt block nu enligt förslaget skall differentieras. Denna min glädje förstärkes dock ganska betydligt av att den förbättring i lönehänseende, som kommer vissa arkivarbetare till del, går ut över andra, som får sin lön avsevärt reducerad. Dessutom har socialministern — av skäl som är mig obekanta — inte vågat ta steget fullt ut och följa arbetsmarknadsstyrelsen genom att höja den högsta arkivarbetarlönen i högsta dyrortsgrupp till 920 kronor utan stannat vid 850 kronor.

Löneförmånerna inom arkivarbetet sammanhänger helt med formen för denna sorts arbete. När arkivarbetet infördes år 1934 var det en typ av reservarbete. Sådant förekom då även på det manuella arbetsområdet. Sedan har det gått åtskilliga år, och reservarbetet är avvecklat utom just arkivarbetet och den därmed sammanhängande musikerhjälp.

Man hänvisar till att arkivarbete skall ske med arbetsobjekt, som annars

Svar på interpellation ang. en omprövning av arkivarbetet som social hjälpform

inte skulle behöva utföras. Det var avsikten, när detta arbete kom till i början av 1930-talet, men numera förhåller det sig inte så. Det är väl fråga om man någonsin helt har kunnat lägga arkivarbetet på sådana saker, som annars hade kunnat uppskjutas eller som egentligen inte hade behövts utföras. Det är klart att man kan säga, att en egentligen inte hade behövt utföras. senare, men det förutsätter, att de institutioner, som har arkivarbete, skall få ett visst överskott av tid, så att de så småningom kan ta itu med de eftersatta göromålen. Såvitt jag förstår är det knappast möjligt.

Det är också synnerligen svårt att skilja olika former av arkivarbete åt, så att man kan fastslå, att den ena sortens arbete inte behöver utföras men att man kan hänvisa arkivarbetare till det, för att de skall ha sysselsättning och få en viss inkomst, medan den andra sortens arbete icke lämpar sig för arkivarbete. Om man studerar arbetsmarknadsstyrelsens cirkulär angående dessa frågor, finner man att det där bland annat står, att det beträffande vissa uppgifter kan fordras »kvalificerad kompetens för att vederbörande skall kunna anförtros deras utförande», men att det också finns »göromål, för vilkas utförande huvudsakligen erfordras manuell arbetskraft, exempelvis transport och omflyttning av handlingar och föremål, utgallring av s. k. bakar, framställande av buntomslag, paketering, klistring av etiketter, enklare trycknings-, textnings- och bokbinderiarbete».

Det löpande arbetet kan man givetvis inte komma ifrån. Det är stora utsikter att man inte kan undgå en subjektiv bedömning av de olika arbetsobjekten, och att få fram en absolut objektiv skillnad mellan alla slag av arbete och ange vilket som är löpande och vilket som gott kan anstå är hart när omöjligt.

Jag skall hänvisa till ett svar, som

jag fick på en tidigare interpellation i samma fråga här i kammaren av den dåvarande socialministern. Han sade: »Jag vill dock inte förneka, att det kan finnas fall, där arkivarbetare utför samma arbete, som i verk och institutioner räknas som ordinarie uppgifter och som normalt betalas med andra och högre löner. Jag anser detta otillfredsställande. Denna olägenhet bör emellertid i sådana fall kunna rättas till genom att verken inom ramen av de anslag, som på vanligt sätt ställes till förfogande, betalar vad arbetet är värt. Jag anser det icke riktigt att använda arbetslöshetsmedel till ersättning för arbetsuppgifter, som normalt tillhör ett verks område.»

Detta är naturligtvis helt riktigt. Men möjlighet att erhålla gratifikationer eller viss betalning utöver den fastställda arkivarbetarlönen från verk och myndigheter lär de väl knappast få här. Ingen arbetsgivare, eller i varje fall endast ett fåtal arbetsgivare, vill väl betala mer för ett arbete än de rent avtalsmässigt behöver göra. Och jag tror inte att man till detta fåtal arbetsgivare kan räkna våra statliga och kommunala institutioner, ty deras anslag är av kända skäl ganska knappa och de lär väl inte ha möjlighet att i någon större utsträckning betala mer än de behöver för att få ett arbete utfört. Och där har vi just knutpunkten i hela problemet med dessa arkivarbetare.

Jag vet icke för ögonblicket huruvida de av arbetsmarknadsstyrelsen planerade kurserna för utbildning av arkivarbetare har kommit till stånd. Men jag förmodar att så är fallet. Kursdeltagarna får visserligen lön och de som bor på annan ort får dagtraktamente för att kunna genomgå dessa kurser, men efter kursens slut placeras de alla såsom arkivarbetare med den lön som detta arbete betingar. Detta skulle betyda att man anordnar viss utbildning av personal för att sedan sätta den på ett arbete som betalas mindre än gäl-

Svar på interpellation ang. en omprövning av arkivarbetet som social hjälpform

lande löner på arbetsmarknaden skulle motivera. Detta är inte tillfredsställande.

Våra institutioner har rätt att rekvidrera arkivarbetare, och det är klart att om det finns viss tillgång på arbetskraft som är billig, så lämnar man en rekvisition för att erhålla denna arbetskraft. Men det kan väl inte vara förenligt med de principer som vi allmänt tillämpar i vårt land, att man går den vägen att man försöker utnyttja den situation dessa människor råkat i för att avtvinga dem deras arbetskraft till ett lägre pris.

Herr talman! Jag skall inte gå in i detaljer av detta problem. Det vore naturligtvis mycket att tillägga. Men fler svar skall lämnas och kommentarer till dessa svar skall göras. Jag känner inte heller något behov av att alltför utförligt gå in på detaljproblemen. Denna fråga har ju tidigare belysts vid flera tillfällen här i riksdagen, som jag nyss nämnde. Dessutom har statsrådet ojämförligt mycket bättre möjligheter att skaffa sig alla erforderliga upplysningar än jag själv har.

Med det som jag har anfört har jag velat visa att jag alltmer kommit till insikt om att arkivarbetet icke bör bibehållas i sin nuvarande utformning. Det finns ett visst stöd för detta i statsutskottets utlåtande över den motion i denna kammare, som jag tillsammans med herr Rimmerfors väckte förra året. Då sade statsutskottet att det inte ville tillstyrka den lönedifferentiering som vi föreslog, enär utskottet ansåg att det fanns andra möjligheter att pröva för att lösa arkivarbetarnas problem.

Vad statsutskottet kommer att säga beträffande förslaget i statsverkspropositionen i år är mig ännu inte bekant, men det som jag nyss anförde var utskottets uppfattning förra året. Jag var förra året inte helt överens med utskottet, och de ytterligare informationer som jag sedan dess fått om arkivarbetets art har gjort att jag har börjat in-

se att man säkerligen måste följa andra linjer än endast lönedifferentiering för att helt kunna lösa den här frågan. Det kan ju knappast vara lämpligt att man först för samman partiellt arbetsföra med alkoholister eller med folk som lider av mentala rubbningar och sedan tillsammans med dessa kategorier anställer intellektuella som kanske har blivit arbetslösa på grund av att de är överåriga och följaktligen inte längre är så attraktiva på arbetsmarknaden. Även en ganska långt gående differentiering kan nog inte lösa problemet i dess helhet. Gränfallen kommer nog att bli alltför många. Som jag nyss sade, kommer enligt min mening ett subjektivt bedömande att få för stort utrymme. Jag kan inte här ge någon anvisning om hur frågan skall lösas. Jag lutar dock närmast åt den åsikten att man bör försöka skilja de rent arbetsvårdande uppgifter som staten har från dess uppgift att skaffa arbete åt vanliga arbetslösa; detta även när det gäller de intellektuella.

Av vad jag, herr talman, har sagt framgår tydligt att institutionerna har arbetsuppgifter av detta slag och att de rekviderar arbetskraft härför. Vore det då inte rimligare att man kunde anställa intellektuella arbetslösa på vanliga grunder, alltså ge dem arbete av tillfällig eller mera långvarig art till gällande löner? Man finge naturligtvis då rucka på principerna beträffande ålder m. m. hos de anställda. Jag kan nämna att en arkivarbetare som jag har kommit i kontakt med sökte en icke alltför kvalificerad anställning vid en statlig institution. Han fick den inte. Den som fick den var en 18—19 års flicka. Det är inte rimligt att man har så snäva bedömningsgrunder, när man anställer folk i statliga institutioner, för att sedan kunna låta arkivarbetare arbeta till billigt pris.

Stämpeln »arkivarbetare» är för många också psykologiskt pressande. Det har den blivit genom den särställ-

Svar på interpellation ang. en omprövning av arkivarbetet som social hjälpform

ning denna arbetsform har fått och intar i samhället.

Herr talman! Jag hoppas fortfarande att socialministern betraktar den *nu* föreslagna lönedifferentieringen som en tillfällig företeelse och längre fram kommer att försöka ernå en bättre lösning av hela problemet med arkivarbetare.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet NILSSON:

Herr talman! Som herr Larsson i Stockholm alldeles riktigt påpekade är det flera svar som skall avges här i dag. Han hade därför den meningen att man borde fatta sig kort, och jag skall tillmötesgå honom i varje fall i det avseendet och bara kort kommentera vad han sade under den senare delen av sitt anförande.

Då han med några få ord antydde att det inte var så önskvärt att de alkoholsjuka och de som led av mentalrubbingar fördes samman med arbetskraft som var intellektuellt välutrustad, var han just inne på problemets kärna. Om inte detta vore ett ömtåligt klientel skulle det inte vara något problem. Då skulle vi kunna placera dessa människor på den allmänna arbetsmarknaden, vilket vi helst vill — och i många fall lyckats med — eller också införa ackord för detta arbete såsom på andra områden. Men eftersom denna arbetskraft i många fall inte klarar sig på den öppna arbetsmarknaden och i allmänhet inte heller är ägnad för ackordsarbete, står vi inför särskilda svårigheter. Vi måste betrakta detta arbete såsom en i viss mån skyddad sysselsättning. Sedan är det riktigt att det finns arkivarbetare som är fullvärdig arbetskraft, och de har också utsikter att komma ut på arbetsmarknaden. Redan detta faktum att det är fråga om en grupp av människor, där medelåldern för de manliga är 59 år och för de kvinnliga 56 år, säger oss

en del om de svårigheter som måste uppstå.

Om jag inte minns fel önskade herr Larsson när denna fråga senast var uppe vid en interpellationsdebatt med min företrädare år 1956, att lönerna skulle differentieras. Jag har tillmötesgått hans önskemål i det avseendet, men jag kan försäkra honom att jag betraktar ingenting som slutgiltigt. Vi kommer att följa frågan med uppmärksamhet och söka åstadkomma de ytterligare förbättringar som man rimligen kan uppnå för den arbetskraft om vilken det här är fråga.

Herr LARSSON i Stockholm (fp) kort genmäle:

Herr talman! Efter detta senaste uttalande av herr statsrådet har jag intet att tillägga annat än att jag ytterligare en gång vill tacka för det positiva intresse som statsrådet har visat. Jag är, herr talman beredd att avvakta.

Herr BJÖRKMÄN (h):

Herr talman! Det är inte min avsikt att förlänga debatten, men jag förutsätter att detta meningsutbyte mellan socialministern och herr Larsson i Stockholm inte gör varje debatt i fortsättningen onödig. Riksdagen får nämligen senare tillfälle att taga ställning till arkivarbetet och dess avlöning. Jag hoppas att socialministerns svar icke påverkar statsutskottets ärade ledamöter så, att de i förlitan på hans svar i dag inte ägnar motionerna i ämnet tillräcklig uppmärksamhet och inser sakens allvar. Förhållandena inom arkivarbetet är verkligen en allvarlig sak. Jag vet inte om jag skall våga tolka socialministerns svar så positivt, att han är på det klara med att det för närvarande inte går till på ett tillfredsställande sätt. Jag är också medveten om, herr socialminister, att det är mycket olika kate-

Svar på interpellation ang. en omprövning av arkivarbetet som social hjälpform

gorier som är sysselsatta inom arkivarbetet. Det finns en del mycket kvalificerad arbetskraft och andra som är mindre kvalificerade. Arbetsmarknadsstyrelsen har för flera år sedan lagt fram ett förslag om att denna stödform skulle delas upp i en arbetslöshetslinje och en arbetsvårdslinje, och styrelsen underströk vid det tillfället att vad beträffar arbetslöshetslinjen lönesättningen borde anpassas efter den öppna marknadens löner. Även beträffande arbetsvårdslinjen förordades att lön skulle utgå efter i stor sett samma system som på den öppna marknaden, dock med några modifikationer. Men detta förslag ledde inte till några resultat. Vi har tagit upp detta i motion i år och föreslagit att Kungl. Maj:t skulle göra en översyn av principerna för lönesättningen och sysselsättningsåtgärderna inom det här området för att se om man inte skulle kunna omvandla en del av arkivarbetet åtminstone för vissa arbetstagare till någon lämplig form av beredskapsarbete och i fråga om andra arbetstagare i större utsträckning än nu organisera det som stipendier för forskning eller omskolning.

Jag skall inte förlänga debatten ytterligare genom att återge de argument som vi har anfört i motionen. Herr Larsson i Stockholm har utförligt beskrivit, vilket nödvändigt och oundgängligt arbete som utförs inom många arkiv, museer och liknande institutioner i detta land, och var och en som sätter sig in i förhållandena måste bli på det klara med att lönen för det kvalificerade arbete som där utförs icke är tillfredsställande för närvarande.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet NILSSON:

Herr talman! Herr Björkman undrade om han skulle kunna tolka mitt svar så, att jag anser att förhållandena inom detta verksamhetsområde inte är i alla avseenden tillfredsställande. Jag kan väl medge, att han kan lägga in den

tolkningen i svaret. Tyvärr finns det många av samhällets områden där förhållandena enligt mitt förmenande inte är fullt tillfredsställande, och det enda jag kan säga är att om högersns företrädare i allmänhet har en lika positiv inställning i frågor som gäller dessa olika samhällsområden som herr Björkman tycks ha i detta fall, skall de hälsas välkomna i vår arbetsgemenskap när vi inom socialdepartementet försöker komma till rätta med dessa problem.

Herr BJÖRKMAN (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag hoppas att socialministern ägnar de små områden som de här gäller lika stor uppmärksamhet som herr socialministern ägnar de större områdena. Det här är inte mindre viktigt.

Herr KELLGREN (s):

Herr talman! Jag tycker att denna debatt fordrar en liten principiell kommentar, eftersom en folkpartist och nu senast en högerman har varit uppe i talarstolen och kritiserat samhället för att det inte gör tillräckligt.

Om man ser närmare på det klientel som kallas arkivarbetare, finner man att det till stor del består av sådana personer, som har blivit utrationaliserade från det privata näringslivet, och att man med fog kan göra gällande, att arbetsgivarna på det privata området i dessa fall ofta inte har tagit tillräcklig hänsyn till den personal som de har haft sysselsatt. Det är med andra ord i sista hand samhället som får ikläda sig skyldigheten och kostnaderna för att denna personal blir sysselsatt och får sin bärgning.

Jag vill att man både på högerhåll och på folkpartihåll skall göra fullt klart för sig att samhället har denna skyldighet och att därav följer också ekonomiska förpliktelser, som i sista hand faller tillbaka på alla medborgarna, d. v. s. på skattebetalarna.

Svar på interpellation ang. ersättning från allmän sjukkasse för utom riket åtnjuten sjukvård

Herr LARSSON i Stockholm (fp):

Herr talman! Det är riktigt att ansvaret i sista hand återfaller på skattebetalarna, men å andra sidan måste man väl även, inom ramen för vad samhället i detta avseende mäktar, kunna åstadkomma en rimligare fördelning mellan vad som görs för en viss grupp arbetstagare och vad som görs för en annan grupp. Jag tror inte att socialministern har någon speciell aversion mot just den intellektuella arbetskraften eller att han anser att det skulle finnas ett särskilt anslag för den. Kostnaderna bör väl kunna inrymmas under det gemensamma anslag vi har för att komma till rätta med sysselsättningssvårigheter för arbetstagare av vad slag det vara må. Det är alltså här fråga om fördelningen av de anslag som finns för att vi skall kunna komma till rätta med sysselsättningssvårigheter.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6

Svar på interpellation ang. ersättning från allmän sjukkasse för utom riket åtnjuten sjukvård

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet NILSSON, som yttrade:

Herr talman! Fru Renström-Ingenäs har frågat chefen för inrikesdepartementet, om han är i tillfälle att inför andra kammaren redogöra för sin inställning till problemet om rätt för en medlem av allmän sjukkasse att erhålla ersättning för resor i samband med läkarvård och sjukhusvård utom riket. Då det torde ankomma på mig att besvara frågan får jag meddela följande.

Enligt sjukförsäkringslagen skall Kungl. Maj:t utfärda föreskrifter om ersättning för sjukvård utom riket från den allmänna sjukförsäkringen. Ersättning för resor utanför Sverige får dock enligt uttryckligt stadgande i lagens

16 § inte utges. Enligt en särskild kungörelse ersättes i viss utsträckning kostnader för läkarvård och sjukhusvård utomlands.

Beträffande ersättning för resor till och från läkare och sjukhus inom Sverige gäller vissa bestämmelser, som avser att begränsa sjukförsäkringens utgifter till vad som är skäligt med hänsyn till den sjukes vårdbehov. Då det gäller resor till läkare får sjukkassan i regel inte betala mer än som skulle ha utgått vid besök hos provinsialläkaren eller stadsläkaren i det distrikt, där den sjuke vistas. Sjukhusresor ersättes enligt huvudregeln inte med högre belopp än kassan skulle ha betalat om vården meddelats vid närmaste allmänna sjukhus, där erforderlig vård kunnat beredas.

Några motsvarande hållpunkter när det gäller att bedöma skäligheten av kostnaderna för resor utomlands finns knappast. De principer som gäller för reseersättningen vid sjukvård inom landet kan inte gärna tillämpas vid sjukvård i andra länder. Det är inte sällan svårt för sjukkassorna att tillämpa reseersättningsreglerna vid vård här hemma; som bekant har vi nyligen infört nya och enklare regler på detta område. Att bedöma skäligheten av ersättningsanspråk då det gäller sjukresor i utlandet skulle inte rimligen kunna åläggas våra sjukkassor. Jag tror därför inte det är lämpligt att ersättning för resor i anledning av läkarvård och sjukhusvård utomlands över huvud lämnas inom den allmänna sjukförsäkringens ram.

För den som reser utomlands på en kortare tid erbjuder det enskilda försäkringsväsendet försäkringsformer, som bereder skydd för kostnader i samband med sjukdom under utlandsvisningen, utöver vad som betalas av den allmänna sjukförsäkringen. Däri inbegripes också ersättning för sjukvårdsresor samt för av sjukdomen orsakade

Svar på interpellation ang. ersättning från allmän sjukkassa för utom riket åtnjuten sjukvård

merkostnader för hemtransport. Kostnaden för sådana försäkringar kan nog betecknas som ringa i förhållande till de utgifter i övrigt, som är förenade med en utlandsresa.

Jag kan tillägga, att Sverige med några länder har överenskommelser, som ger svenska medborgare rätt till sjukhjälp enligt vederbörande lands lagstiftning vid tillfällig vistelse i det landet. På grund av sådana överenskommelser ersättes resor i samband med sjukvård i viss utsträckning av sjukkassa i Danmark och Norge, varjämte fri ambulans-transport kan erhållas i Storbritannien.

Härpå anförde:

Fru **RENSTRÖM-INGENÄS** (s):

Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framföra ett tack för svaret på min interpellation, vilken endast utmynnade i en önskan att statsrådet ville inför riksdagen redogöra för sin uppfattning om det vore möjligt att ge människor, som har oturen att bli sjuka medan de är på resa i utlandet, resebidrag efter samma regler som gäller vid sjukdomsfall inom riket.

Den stigande levnadsstandarden och den längre semestern gör att allt fler människor reser utomlands för varje år. Ingen ger sig gärna i väg utan att vara frisk vid starten. Antalet sjukdomsfall blir förmodligen inte så många att sjuk-kassorna bleve tungt belastade av de fall, som ändå inträffar.

För en enskild kan det däremot bli ett verkligt ekonomiskt problem. Vistelsen i utlandet blir måhända längre än beräknat och själva resekostnaden kanske också väsentligt fördyrad, ifall någon nödgas avbryta en gruppresa och fara på enkel biljett till hemlandet. Kanhända någon av dem, som bäst behövt gardera sig med en försäkring, på grund av bedräglig sparsamhet eller av andra skäl har uraktlåtitt att ta en

sådan. Då vore det ändå en lättnad om extra resekostnader efter erhållen sjukvård icke belastade budgeten.

Herr statsrådet säger att några hållpunkter för bedömning för vad som skall kallas skäligt i fråga om dessa resekostnader knappast finnes. Det är alltså inte absolut omöjligt — bara knappast möjligt.

Jag var också medveten om svårigheterna i bedömningen. Men vid tanken på de sjukförsäkrade, som kan drabbas av sjukdom utomlands, ville jag ändå fästa uppmärksamheten på deras situation — om det kanhända vore möjligt att ändra bestämmelserna till deras förmån. Det anser herr statsrådet inte vara möjligt, vilket jag endast kan beklaga.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **NILSSON**:

Herr talman! Fru Renström-Ingenäs kan endast beklaga att man inte enligt mitt förmenande nu kan ge sig in i den mycket invecklade bedömning som det skulle innebära för varje sjukkassa att ge ersättning för resekostnader i händelse av sjukdom utomlands. Hon har tidigare framhållit att den ökade standarden ger möjlighet för människor att resa ut i vida större utsträckning än tidigare, och jag ger henne rätt i det. Men skulle de inte då också kunna tänka på att de kan råka ut för sjukdom?

Om jag ser på de belopp som utbetalas på en försäkring, vars premier bara utgör en mycket ringa del av de kostnader som en utlandsresa för med sig, tycker jag att människorna kunde klara det här själva när de ger sig ut för att roa sig eller rekreera sig. Jag har här en av ett privat försäkringsbolag utgiven förteckning över premier och förmåner, och jag finner att om man är bortrest en månad utomlands, med alla de kostnader det för med sig, kostar det 25 kronor i premie att teckna en försäkring som vid dödsfall ger

Svar på interpellation ang. minsvepning av farvattnen i Kattegatt

25 000 kronor, vid invaliditet 50 000 och i läkarkostnadsersättning och resekostnadsersättning 2 000 kronor. Tycker inte fru Renström-Engenäs att man möjligen bör kunna klara detta själv? Vad jag skulle önska är en upplysningsverksamhet om hur människorna skall gå till väga när de ger sig ut att se på världen.

Fru **RENSTRÖM-INGENÄS** (s):

Herr talman! Det är riktigt att de som reser ut borde kunna klara detta själva, men människorna är ju irrationella i sin bedömning. Har de väl en gång givit sig i väg och olyckan är framme, står de där ändå med sina bekymmer.

Jag vill instämma i att det travas en omfattande upplysningsverksamhet på det här området.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 7**Svar på interpellation ang. minsvepning av farvattnen i Kattegatt**

Chefen för försvarsdepartementet, herr statsrådet **ANDERSSON**, erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Braconier har frågat mig om jag kan lämna kammaren upplysning om huruvida farvattnen i Kattegatt kan förväntas inom närmaste tiden bli minsvepta, så att sjöfarten mellan Sveriges västkust och Jylland kan följa närmaste vägen och så att alla risker för minolyckor vid en väntad intensifierad trafik över Kattegatt kan anses uteslutna.

Herr Braconier framhåller att ett flertal färjlinjer över Kattegatt mellan svenska västkusten och Jylland avses skola öppnas till sommaren och att färjorna på grund av kvarliggande mineeringar icke kan framföras närmaste vägen utan måste göra stora omvägar för att följa minsvepta rännor. De nya färjlinjer herr Braconier avser är Varberg—Grenå, Falkenberg—Horsens och Halmstad—Århus. Herr Braconier påpekar även de risker för allvarliga

olyckshändelser, som under olyckliga omständigheter kan inträffa så länge farvattnen inte är minfria.

Liksom herr Braconier finner jag det vara otillfredsställande att sjöfarten i Kattegatt fortfarande skall behöva hämmas av mineringar. För att helt undanröja risker för olyckshändelser på grund av minor vore det naturligtvis önskvärt att samtliga alltjämt såsom minfarliga betecknade delar av de allmänna farvattnen kunde bli minsvepta. En minsvepning av ifrågavarande vattenområden låter sig emellertid icke lämpligen inordna i flottans utbildningsverksamhet. Omfattningen av flottans rustningar i fred samt medelsanvisningen bestämmas med hänsyn till utbildningsverksamheten. Sjöfarten i Kattegatt måste därför alltjämt, så länge risk föreligger att kvarliggande minor fortfarande är aktiva, vara hänvisad till särskilda minsvepta leder.

De minor, som förekommer i Kattegatt, är s. k. bottenavståndsmminor, utlagda under andra världskrigets senare år. De är antingen magnetiska eller magnetisk-akustiska. Detta innebär att de detonerar vid viss magnetisk eller kombinerad magnetisk-akustisk påverkan, till exempel då fartyg eller minsvep, som efterliknar ett fartygs magnetiska och akustiska egenskaper, passerar minorna. På grund av dessa minors karaktär av bottenminor kan de icke, som herr Braconier befarar, komma i drift exempelvis under storm och därigenom förorsaka olyckshändelser.

Vid en granskning av sjökort över Kattegatt finner man, att den allmänna nordsydgående sjöfarten via Stora Bält till och från Östersjöhamnarna måste följa en minsvept ränna i stort sett parallell med svenska kusten till fyrskeppet Kattegatt Södra endast omkring fem distansminuter sydväst Kullens fyr och därifrån västerut till fyrskeppet Kattegatt Sydvästra norr om Stora Bält. Denna led innebär onekligen en besvärande

Svar på interpellation ang. minsvepning av farvattnen i Kattegatt

omväg för den genomgående sjöfarten i Kattegatt. Vad beträffar färjtrafiken mellan svenska västkusten och Jylland kan man konstatera, att den redan befintliga färjlinjen Göteborg—Fredrikshavn sedan länge har tillgång till en minsvept led, som medger gång den kortaste vägen. Däremot är det sämre ställt för de nya av herr Braconier avsedda färjlinjer, som skall öppnas till sommaren. Detta gäller särskilt linjerna Varberg—Grenå och Falkenberg—Horsens, vilka med utnyttjande av nuvarande minsvepta leder skulle ha att göra mycket stora omvägar. Linjen Halmstad—Århus har tillgång till en minsvept led som medför en mindre omväg.

Sedan vederbörande intressenter i färjlinjerna Varberg—Grenå och Halmstad—Århus gjort framställningar om minsvepning i syfte att uppnå kortast möjliga färdvägar för respektive färjor, har sjöfartsstyrelsen hos chefen för marinen förordat att minsvepning skall utföras för linjen Varberg—Grenå. Sjöfartsstyrelsen har därvid tagit hänsyn till att en sådan svepning skulle med ej mindre än 16 respektive 13 distansminuter förkorta färdvägarna för linjerna Varberg—Grenå och Falkenberg—Horsens samtidigt som svepningen skulle medföra en avsevärd vinst för den allmänna sjöfarten och icke minst för den alltmer ökande trafiken med djupgående fartyg via Stora Bält. En svepning för linjen Halmstad—Århus i två alternativt ifrågasatta sträckningar skulle medföra en förkortning av färdvägen för denna linje med endast 5 respektive 3 distansminuter, utan att den allmänna sjöfarten skulle erhålla någon avsevärd fördel av svepningen.

Sedan verkställd undersökning visat att marinen — ehuru med vissa svårigheter — kan avse erforderliga personella och materiella resurser för den av sjöfartsstyrelsen förordade minsvepningen för linjen Varberg—Grenå samt Varbergs stad garanterat, att medel till bestridande av de med svepningsföre-

taget förenade extra kostnaderna komme att ställas till förfogande, har chefen för marinen i skrivelse den 17 december 1959 hemställt hos Kungl. Maj:t om bemyndigande att låta utföra svepningen under innevarande år. Genom beslut den 22 januari har Kungl. Maj:t lämnat marinchefen det begärda bemyndigandet.

Vederbörande intressenter i färjlinjen Halmstad—Århus har därefter återkommit med förslag till viss minsvepning för denna linje. Chefen för marinen har förklarat att under särskilt gynnsamma väderleksbetingelser svepningen för linjen Varberg—Grenå, vilken beräknats taga en tid av längst sex månader, kan komma att slutföras så tidigt att erforderlig tid innevarande år står till förfogande för att genomföra en mindre svepning även för linjen Halmstad—Århus. Min avsikt är att, därest garanti för gäldande av uppkommande extra kostnader lämnas, föreslå Kungl. Maj:t bemyndiga chefen för marinen att, om erforderlig tid under år 1960 bedömes stå till förfogande efter det svepning genomförs för linjen Varberg—Grenå, låta i omedelbar följd utföra även den föreslagna mindre svepningen för linjen Halmstad—Århus.

Härmed, herr talman, anser jag mig ha besvarat herr Braconiers interpellation.

Vidare anförde:

Herr BRACONIER (h):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framföra mitt tack för det positiva svaret, som jag tycker i många avseenden är glädjande.

Man kan naturligtvis säga, att det ju är egendomligt att sjöfarten 15 år efter det andra världskrigets slut riskerar minolyckor; å andra sidan förstår jag väl de skäl som här har framförts.

Jag vill dock erinra om att försvars-

Svar på interpellation ang. minsvepning av farvattnen i Kattegatt

minister Vougt 1948 under en interpellationsdebatt i denna kammare sade, att det var bristen på folk som här utgjorde ett hinder. Detta ligger kanske även i någon mån i det svar försvarsministern här har framfört, men det finns ju också andra omständigheter.

Nu visar det sig, att man genom minsvepning särskilt på Varbergslinjen kan vinna rätt mycket i form av kortare sträcka, och det tycker jag är ett betydelsefullt framsteg. Sedan kan man hoppas, att det skall ges möjligheter att både genom marinen och på annat sätt åstadkomma kortast möjliga sträckor och att sjöfarten slipper de risker för olyckor, som man alltjämt har att räkna med.

Herr BENGTTSSON i Halmstad (s):

Herr talman! Eftersom herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet även berört färjleden Halmstad—Århus, vill jag här säga några ord.

För att börja med några allmänna reflexioner vill jag då genast säga, att jag har en känsla av att interpellanten kanske har sett en smula för enkelt på hela detta problem. Vi har haft mineeringar i de flesta vatten, och om vi inte har haft det i närheten av våra egna kuster, så hade våra grannländer det under det sista världskriget och har det i många fall alltjämt. Därför har varje sjöled som öppnats mellan vårt land och utlandet fått gå genom tidigare minerade vatten. Så har skett då trafik har öppnats från herr Braconiers egen hemstad, och så har skett med trafik från Trelleborg, Göteborg och Stockholm eller vilken annan svensk stad som helst, där man knutit direkt förbindelse med annat land. Men detta har aldrig betytt att allt vatten har kunnat svepas. Det skulle för övrigt ha varit en fullkomligt omöjlig uppgift för vårt land att ensamt klara av — och ur säkerhetssynpunkt erfordras det inte heller.

Erfarenheterna efter kriget har till fullo bevisat att de svepta lederna ger säkerhet. Därför tycker jag nog att herr Braconier tar till litet väl starkt, när han i sin interpellation säger: »Härjämte kvarstår riskerna för allvarliga händelser, så länge vattnen icke är minfria. Katastrofer i form av minsprängningar kan under olyckliga omständigheter inträffa, exempelvis om under storm förankrade minor sliter sig och kommer i drift.»

Detta tal är oroväckande, därför att det alldeles i onödan skrämmer upp folk — och det var väl ändå inte herr Braconiers mening! Allt detta tal om minfaran i Kattegatt som förts på senare tid har skrämt upp en del människor. Oron tog inte minst fart efter det program som gavs i TV någon gång i slutet av januari och som egendomligt nog råkade sammanfalla i tiden med sjösättningen av färjan Prins Bertil. Jag tycker för min del att den oron är alldeles obefogad, eftersom vi ändå skall komma ihåg att Kattegatt är ett av världens för närvarande livligast trafikerade vatten, men trots detta går trafiken där såvitt jag förstår ganska riskfritt. Även västkusten har haft förbindelser med Jylland sedan 1945, utan att några olyckshändelser skett inom de minsvepta lederna. Går man utanför lederna, tar man givetvis vissa risker, men det behöver man inte göra.

Men så mycket kan jag tala om, att på grund av detta ståhej om den påstådda minfaran i Kattegatt har det färjbolag som finns i min egen hemstad, AB Lion Ferry, tvingats att allvarligt överväga en återkallelse av den framställning om minsvepning, som skulle ha förkortat leden Halmstad—Århus. I varje fall har man sagt mig att ett sådant återkallande är att vänta. Och vad betyder det? Jo, det betyder helt enkelt att den ytterligare svepning som herr Braconier anser så önskvärd blir försenad i stället för påskyndad. Det får också anses vara fullt

Svar på interpellation ang. minsvepning av farvatten i Kattegatt

begripligt, att inte ett nystartat färjeföretag gärna vill trafikera leder som allmänheten — det må vara på aldrig så felaktiga grunder — misstänker för att inte erbjuda full säkerhet.

Färjleden Halmstad—Århus väljer sålunda den längre distansen, även om man från bolagets sida enligt vad det sagts mig djupt beklagar de överdrivna kannstöperier som ägt rum om minfaran i Kattegatt och som oftast levererats av osakkunniga personer. Som jag ser det är det önskvärt att vi diskuterar detta problem utan att överdriva en risk som i stort sett inte existerar. Jag vill dock inte påstå att den är helt obefintlig. Men borde inte ändå talet om minfaran tonas ned till sina rätta proportioner. Och om man gör det, herr talman, så kan man väl genast konstatera, att även om det finns minor kvar i de flesta vatten, så är det ändå betydligt farligare att ge sig ut på vilken svensk landsväg som helst än att resa med färja i minsvept led över Kattegatt, Östersjön, Öresund eller något annat vatten.

Herr BRACONIER (h) kort genmäle:

Herr talman! Herr Bengtsson i Halmstad talar om nedtoning av interpellationen. Hur vore det om herr Bengtsson i Halmstad något nedtonade sina anmärkningar? Varbergs stad har anslagit pengar till minsvepning för att kunna förkorta denna rutt. Halmstad — den stad herr Bengtsson själv representerar — har i skrivelse i december, alltså långt före min interpellation, gjort en framställning om minsvepning, sjöfartsstyrelsen har tagit upp dessa frågor till behandling, och dessutom har försvarsministern i dag ställt sig ytterst positiv.

Att jag i min interpellation bara säger att risk kan föreligga för minolyckor är ju ingenting mot vad försvarsminister Vougt 1948 i en interpellationsdebatt här i kammaren sade.

Menar verkligen herr Bengtsson i Halmstad att man inte skall kunna få

påpeka detta i en interpellation? Försvarsministern konstaterar ju för övrigt att man kan vinna mycken tid. Jag sade i mitt tack för svaret, att jag mycket väl förstår att man inte kan få bort dessa minor på en gång. Men det är ju ganska rimligt att man försöker få dessa färdleder så korta som möjligt, och samma uppfattning tycker jag att försvarsministerns svar vittnade om.

Herr BENGTTSSON i Halmstad (s) kort genmäle:

Herr talman! När de bolag som avser att trafikera lederna Halmstad—Århus och Varberg—Grenå begärt viss minsvepning, har det inte skett därför att det på något sätt vore riskabelt att trafikera de gamla lederna, utan man har begärt denna minsvepning för att få fram kortare leder. Det är alltså rent ekonomiska synpunkter som legat bakom.

Om vi alltså begränsar hela debatten till att gälla frågan om förkortning av linjerna — vilket också herr Braconier var inne på — är vi fullkomligt överens. Men det är när man börjar skrämman med minfaran som jag protesterar.

Herr BRACONIER (h) kort genmäle:

Herr talman! Halmstads stad har begärt en ingående och allsidig utredning rörande konsekvenserna av en minsvepning. Skulle då en interpellation angående denna minsvepning vara att skrämman upp folket genom att tala om att det finns vissa minrisker?

Försvarsministern har sagt, att han delar min uppfattning. Han tycker att det är otillfredsställande att sjöfarten i Kattegatt fortfarande skall behöva hämmas av minor.

Vad är det herr Bengtsson i Halmstad är irriterad över i min interpellation? Är han irriterad för att jag tar upp ett säkerhetsproblem för sjöfarten, beträffande vilket de myndigheter som yttrat sig haft ungefär samma uppfattning som jag? Har jag gått emot någon av de sak-

Svar på interpellation ang. minsvepning av farvatten i Kattegatt

kunniga myndigheterna? Är det inte rimligt att ta upp ett resonemang på denna punkt? Denna fråga berör inte bara Halmstadsborna utan alla som trafikerar dessa leder. Det gäller ett internationellt farvatten och även internationella intressen.

Herr BENGTTSSON i Halmstad (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan inte hjälpa att jag tycker att herr Braconier — som jag tidigare sade — ser litet ensidigt på detta. Vi vet att det finns minor i de flesta farvatten. Det finns minor i Östersjön, och herr Braconier kan inte påstå att det finns någon garanti för att det inte finns minor i Öresund. Jag vet att färjan Malmö—Köpenhamn kör en led som ej är den rakaste. Jag vet inte varför den gör det, och jag vill inte på något sätt påstå, att den trafiken skulle vara förenad med någon risk.

Vad jag vill betona är, att man inte bör försöka bibringa allmänheten den uppfattningen, att det är förenat med stor risk att segla i Kattegatt. Kattegatt är ett av världens mest trafikerade vatten. Där går båtar varje dag, vecka efter vecka och år efter år, och ju längre tiden går, desto mindre blir risken. Därför måste man se problemet om en förkortning av lederna som ett ekonomiskt problem och i stort sett ingenting annat.

Herr BENGTTSSON i Varberg (s):

Herr talman! Jag begärde ordet för att lägga till rätta en uppgift som herr Braconier lämnade. Han påstod, att Varbergs stad hade anslagit medel för att denna minsvepning mellan Grenå och Varberg skulle kunna äga rum. Så sade inte statsrådet i sitt svar, utan han sade, att Varbergs stad garanterat att medel till bestridande av de med svepningsföretaget förenade kostnaderna kommer att ställas till förfogande. Staden har alltså inte beslutat att anslå några pengar.

När jag ändå har ordet vill också jag kommentera denna interpellation.

Det är klart att det är otacksamt för herr Braconier, att de som berörs av frågan visar »sura miner» inför denna interpellation. Men det är ju ändå så, att den fråga som herr Braconier har riktat till försvarsministern, har åstadkommit en del undran på Västkusten. Vi har ingenting emot att riksdagsmän från alla håll och kanter visar intresse för säkerheten i våra farvatten. Tvärtom! Men det är ju inte tal om annat än att formuleringarna i interpellationen vållat oro och åstadkommit undran. Man har frågat: Är farvattnen i Kattegatt speciellt osäkra och minfarliga?

Jag är mycket glad över att statsrådets svar utan tvekan stillar den utlösta oron. Jag vågar påstå att det kommer att göra det. Såvitt jag kan utläsa av herr Braconiers inlägg så stillade svaret även hans oro.

Jag delar den uppfattning som kommit till uttryck både från herr Bengtsson i Halmstad, statsrådet och herr Braconier, att det vore önskvärt om hela Kattegatt kunde göras fritt från minor. Statsrådet sade att man rimligtvis inte kan ålägga den svenska marinen denna uppgift som ett led i utbildningen. Det är en realistisk bedömning.

Får jag komma med en fundering till denna fråga? Det rör sig ändå om ett internationellt farvatten. Det får man inte glömma bort. Det är inte bara Sverige som har skyldighet att minsvepa internationella farvatten. Borde man inte undersöka möjligheterna att få internationell medverkan i ett minsvepningsföretag avseende hela Kattegatt? Det verkar inte så värst troligt att man kan få en sådan medverkan till stånd. Kan man inte det, har man ingen annan möjlighet än att gå i de svepta farlederna. Man kan alltså helt enkelt inte svepa hela Kattegatt om man inte får medverkan från andra länder. Det är den verklighet vi måste acceptera.

Vi har alltså de redan befintliga far-

Svar på interpellation ang. minsvepning av farvattnen i Kattegatt

lederna och vi får nu den led som skall svepas, Varberg—Grenå, och eventuellt någon annan led att ty oss till. Det är nödvändigt att kraftigt stryka under vad statsrådet sade, nämligen att de befintliga lederna är fullt trafiksäkra. Sjöfarten har som herr Bengtsson i Halmstad framhöll varit synnerligen livlig och är synnerligen livlig i dessa farvatten. Under alla dessa år och med denna intensiva sjöfart i de svepta lederna i Kattegatt har inga minsprängningsolyckor inträffat. Det tycker jag är ett ganska gott bevis för att man effektivt har svept de leder där sjöfarten skall gå.

Under den senaste tiden har vi haft ett stort färjeintresse vid hallandskusten. Detta har utlöst en livlig aktivitet på just det här området. Man har önskat svepa flera leder. Detta har man inte gjort därför att de redan svepta lederna skulle vara riskabla att trafikera. Jag vill alltså mycket kraftigt understryka vad herr Bengtsson i Halmstad framhöll: inte för ett ögonblick har detta motiv legat bakom de framställningar som färjeföretag och kommuner gjort om minsvepning. Man vill helt enkelt ha en ny led för att få en ginare väg mellan de båda färjeställena. Det och ingenting annat ligger bakom de önskemål som förts fram. Det kan jag försäkra. Vi hörde av statsrådets svar hur väsentlig förkortningen blir genom den beslutade svepningen.

Vad som i sammanhanget är glädjande och det som väl gjort att svepningsföretagen kunnat komma till stånd är ju att den större, allmänna sjöfarten kommer att göra väldiga tidsvinster genom den beslutade svepningen. De större fartygen som inte kan gå genom Öresund utan måste ta sig ut genom Stora Bält vinner avsevärd tid på denna svepning. Emellertid måste såväl de planerade färjeföretagen som den allmänna sjöfarten använda sig av de befintliga färjelederna en tid framöver. Då är det viktigt att konstatera att dessa leder är fullt säkra och att sådana katastrofer

som herr Braconier antyder inte kan inträffa, så länge fartygen går i de svepta lederna.

Jag anser att man genom statsrådets svar kan slå fast två saker. För det första: De befintliga minsvepta lederna i Kattegatt är fullt trafiksäkra och minfria. För det andra: Den eller de leder som kommer att svepas blir garanterat riskfria. Våra tekniska möjligheter att oskadliggöra dessa ruskiga tingestar bör rimligtvis vara avsevärt större nu än för ca 15 år sedan.

Chefen för försvarsdepartementet, herr statsrådet ANDERSSON:

Herr talman! Det är med en viss tveksamhet jag kastar mig in i denna debatt. Men herr Bengtssons i Varberg fråga tarvar ett svar. Han frågar om man inte genom internationell samverkan skulle kunna svepa till exempel hela Kattegatt från de bottenavståndsminor som vi vet finns kvar.

De närmaste åren efter andra världskrigets slut deltog vi i ett sådant samarbete, där de segrande stormakterna och en del andra europeiska länder medverkade. Vi åtog oss vissa uppgifter och svepte mycket under åren 1945, 1946 och 1947. Sedan har vi varje sommar låtit marinen få stora svepningsuppdrag. Jag skulle kunna läsa upp långa listor på områden som vi själva har tagit på oss att svepa.

Det som gjorde att man när andra världskriget slutade inriktade sig på att i första hand avlägsna alla drivminor och i fråga om bottenavståndsminorna valde metoden att skaffa minfria färdvägar, var att man ansåg det alldeles hopplöst att ge sig på de stora vattenområdena. Man såg det som en omöjlig uppgift. Dessutom — och där tror jag förklaringen ligger till försvarsministern Allan Vougts uttalande — ansåg man att dessa minor efter relativt kort tid skulle vara ofarliga. Det är nämligen torrbatterier i de akustiska och magnetiska minorna som svarar för utlösning-

Svar på interpellation ang. minsvepning av farvattnen i Kattegatt

en av detonationen. Engelsmännen räknade med att deras egna minor, som de strött kring Tyskland de sista åren under världskriget, skulle ha en relativt kort varaktighet. Detta har visat sig vara en felbedömning. Man gör varje år kontroller av hur det förhåller sig med torrbatterierna. Nu börjar en del minor bli ofarliga, men fortfarande finns det farliga minor. Det är detta som gör att sjöfarten håller sig inom de säkra lederna. Jag tror därför inte att man med framgång kan mobilisera upp ett intresse för att nu göra den stora svepning som man uraktlät att göra vid andra världskrigets slut.

Vi tillhör en internationell organisation med säte i London, som ger sjöfarten alla informationer om färdleder, vilka förändringar som förekommer, vilka nya minsvepta områden som finns o. s. v. Genom detta internationella organ är sjöfarten ständigt informerad om vad som sker på detta område. Erfarenheterna har visat att de svepta lederna är säkra. Detta är väsentligt att säga och jag har betonat det i mitt svar. Den oro som kommit fram från allmänhetens sida och som också jag fått del av tror jag man måste säga är obefogad.

Herr **BRACONIER** (h):

Herr talman! Jag vill tala om för herr Bengtsson i Varberg vad min interpellation går ut på. Det står där att minsvepning skall ske så att sjöfarten mellan Sveriges västkust och Jylland kan följa närmaste vägar och så att alla risker för minolyckor vid en väntad intensifierad trafik över Kattegatt kan anses uteslutna. Det gäller alltså att man skall få kortare leder och att minsvepning skall ske så att olycksrisker kan uteslutas.

Är detta, herr talman, att skapa panik? Det är ju i stället att tala om syftet med denna interpellation. Detta syfte har de ansvariga myndigheterna helt ställt sig bakom.

Herr Bengtsson i Varberg påpekade att jag sade fel när jag påstod att Halm-

stads stad har satsat 600 000 kronor. Det är i stället så att hamnstyrelsen har garanterat 600 000 kronor. Men detta visar väl ändå att man är intresserad av frågan.

Det är en helt annan sak att herr Bengtsson blir irriterad. Skulle vi inom högern avstå från att interpellera varje gång socialdemokraterna visar sura miner, så skulle vi aldrig interpellera. Som riksdagsman har jag enligt grundlagen rätt att interpellera utan att det från lokalt håll skall behöva sägas att interpellationen är oberättigad. Jag har inte sett att man i halmstadspressen tagit upp denna fråga, som man varit så intresserad av i Halland. Om man kunde få en kortare led och vinna en timme eller mer så borde detta i hög grad vara ett intresse för hallänningarna. De fick ju då en kortare resa till Danmark.

Herr **BENGTSSON** i Varberg (s):

Herr talman! Jag vill rätta till en sak. Det är inte hamnstyrelsen i Halmstad, som har garanterat att Varberg skall ställa 600 000 kronor till förfogande för detta ändamål.

Jag blev en aning förvånad över herr Braconiers reaktion på mitt stillsamma och försynta inlägg. Sannolikt har herr Braconier påverkats av det ämne vi diskuterar — tankarna leder utan tvekan till en akustisk mina!

Jag tycker emellertid att det som herr Braconier sade sist inte stämmer riktigt med formuleringarna i interpellationen, ty där var det väl ändå tal om minor, som kunde driva i väg och ställa till olyckor. Det är en helt annan sak, och det var det som vållade oro. Man fick intrycket att det var en mängd minor på drift i Kattegatt.

Ingen kunde väl få den uppfattningen av mitt inlägg, att jag förmenar någon högerman rätten att interpellera i denna kammare. Det var heller ingen kritik över herr Braconiers interpellation — det var inget värdeomdöme — utan jag bara konstaterade ett faktum, nämligen

Interpellation ang. nyanställning av partiellt arbetsföra

att interpellationens innehåll och formulering hade åstadkommit stor oro och undran. Detta har jag rättighet att framhålla — som riksdagsman.

Herr BRACONIER (h):

Herr talman! I försvarsministrarnas interpellationsvar till mig står, att Varbergs stad har garanterat minsvepningen. Om det sedan är hamnstyrelsen eller någon annan som gjort det spelar ingen roll, men vi kan ju säga att det är Varbergs stad, om herr Bengtsson i Halmstad tycker det låter bättre. Oro har skapats genom de mycket egendomliga inlägg som gjorts om detta säkerhetsproblem.

Jag vill sluta, herr talman, med att säga, att det är en stor vinning att få alla farleder minsvepta. Det tycker jag kan vara ett allmänt intresse för alla sjöfarande.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8

Föredrogos var för sig följande Kungl. Maj:ts å bordet liggande propositioner; och remitterades därvid

till jordbruksutskottet propositionen nr 67, angående stödet åt lin- och hamp-hantering under budgetåret 1960/61; till behandling av lagutskott propositionen nr 68, med förslag till förordning om moped m. m.;

till jordbruksutskottet propositionen nr 74, angående viss omorganisation av lantmäteriväsendet och rikets allmänna kartverk, m. m.;

till bevillningsutskottet propositionen nr 76, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.; samt

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 78, angående ändrad disposition av vissa prisutjämningsavgiftsmedel, och

nr 80, angående medel för år 1960 till bostadslån åt domänverkets fast anställda skogsarbetare, m. m.

§ 9

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtande nr 37, bevillningsutskottets betänkanden nr 8, 17, 24—28 och 34, bankoutskottets utlåtande nr 9, första lagutskottets utlåtanden nr 14, 15, 17 och 18, tredje lagutskottets utlåtande nr 6 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 5 och 6.

§ 10**Interpellation ang. nyanställning av partiellt arbetsföra**

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr SPÅNGBERG (s), som yttrade:

Herr talman! Nyligen framförde en delegation för ett tiotal partiellt arbetsföra, som avskedats från sina anställningar vid Zakrisdals ammunitionsfabrik i Karlstad på grund av arbetsbrist, bekymmer över att de förbigåtts vid ny anställning av arbetare inom företaget. De arbetare, varom här är fråga, anser att de mycket väl kan utföra arbeten, som kan komma i fråga inom fabriken, även om vissa arbeten måste anses som mindre lämpliga. De skulle ej heller ha blivit avskedade om ej minskning av arbetarantalet skett år 1958. Detta har även framhållits i ett svar av statsrådet Andersson på en interpellation av fröken Sandell den 31 oktober 1958. Statsrådet framhöll, att det uteslutande var anställningstidens längd, som legat till grund när man plockat ut dem som måst avskedas.

När man vid ny anställning förbigått dem som haft något handikapp, är det angeläget att detta rättas till. Då det även inom andra företag — statliga och privata — lär finnas en tendens att behandla arbetare på samma sätt som i Zakrisdal, har jag ansett det vara lämpligt att föra fram frågan till socialministern för närmare undersökning av vad som kan göras i syfte att få rät-

Interpellation i anledning av pågående reklamkampanj för majsolja — Interpellation i anledning av sjuksköterskebristen

telse på detta område. Jag anhåller om kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande spörsmål:

Har socialministern observerat, att vissa företag vid minskning av arbetarantalet företrädesvis avskedar arbetare som på grund av något handikapp möjligen är förhindrade att utföra allt slags tungt arbete, samt att dessa arbetare förbigås vid ny anställning av arbetskraft?

Kan i så fall socialministern möjligen ge några anvisningar på hur dessa förbigångna arbetare skall få rätt till återanställning med hänsyn till den tid de haft anställning inom företaget?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Interpellation i anledning av pågående reklamkampanj för majsolja

Ordet lämnades på begäran till

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (cp), som anförde:

Herr talman! Under den senaste tiden har i vårt land genom tidningsannonser och på annat sätt bedrivits en intensiv reklamkampanj, varvid det gjorts gällande att majsoljan genom sitt innehåll av omättade fetter skulle vara överlägsen övriga slag av matfett. Livsmedel innehållande majsolja skulle enligt reklamen ha en speciell medicinsk verkan och förhindra uppkomsten av hjärt- och kärlsjukdomar. Liknande propagandakampanjer har bedrivits bl. a. i USA, vilket föranlett Food and Drug Administrations, som är den högsta administrativa myndigheten vad det gäller livsmedelslagstiftning och frågor rörande folkhälsan, att göra ett särskilt uttalande. I detta heter det bl. a. att det är Food and Drug Administrations' uppfattning, att varje påstående, direkt eller indirekt, i etiketter till fett och oljor eller andra feta

substanser som utbjudes till allmänheten, att dessa varor kan förhindra, lindra eller bota sjukdomar i hjärta eller kärlsystem, är falskt och vilseledande och sålunda medför falsk varubeteckning i den mening som avses i gällande livsmedelslag.

Det framstår som utomordentligt angeläget för de svenska konsumenterna att den varureklam som bedrivs inte bygger på felaktiga uppgifter rörande varornas egenskaper i skilda hänseenden. Alldeles speciellt måste detta gälla livsmedel av olika slag. Vad jag här nämnt visar, att man inte kan vara övertygad om att den reklam rörande majsolja som förekommit i vårt land varit tillfredsställande i detta avseende.

Med hänvisning till vad jag här anförd anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framställa följande frågor:

1. Har statsrådet uppmärksammat den intensiva reklamkampanj, i vilken påstås att majsoljan har en viss medicinsk verkan?

2. Har statsrådet observerat det uttalande, som i detta ärende gjorts av den högsta hälsovårdsmyndigheten i USA, och har statsrådet för avsikt att uppdraga åt medicinalstyrelsen att på lämpligt sätt för den svenska allmänheten klarlägga vad som är vetenskapligt säkerställt i fråga om de påstådda medicinska egenskaperna hos majsolja?

Denna anhållan bordlades.

§ 12

Interpellation i anledning av sjuksköterskebristen

Fru ERIKSSON i Stockholm (s) erhöill på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! De av brist på sjuksköterskor tomma sjuksalarna gör ett kusligt intryck mot bakgrunden av den långa kön av vårdbehövande sjuka. Li-

Interpellation i anledning av sjuksköterskebristen

ka groteskt ter sig de storartade projekt för nya sjukhusbyggen, som undan för undan realiseras mot det faktum, att man inte planerat personalförsörjningen. Samma förbryllande företeelse är att så många unga kvinnor med hög för sjukvårdsutbildning avvisas från sjuksköterskeskolorna, samtidigt som man i en alldeles färsk undersökning påstår, att den teoretiska grunden för sjuksköterskorna är alldeles för svag. Allmänheten har svårt att få en klar uppfattning om var den verkliga orsaken till bristen på sjuksköterskor ligger.

I den aktuella situationen är de omedelbara åtgärderna för att hindra att ännu fler avdelningar stängs under sommarmånaderna viktiga, men det väsentliga är dock åtgärder, som på längre sikt löser problemet. Uppenbart är, att något måste ske både för att ändra på tjänstgöringsförhållandena och för att säkra utbildningskapaciteten.

Då dessa frågor tarvar en lösning inte bara för innevarande sommar, ber jag att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få rikta följande frågor:

Vill herr statsrådet lämna kammaren en redogörelse för det dilemma, som bristen på sjuksköterskor har försatt sjukvården i?

Vill herr statsrådet vidare nämna de planer på längre sikt, som uppgjorts för att dels trygga utbildningen av sjuksköterskor, dels reformera tjänstgöringsförhållandena för den sjukvårdande personalen?

Denna anhållan bordlades.

§ 13

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 91, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 30 juni 1943 (nr 477) om skatt å vissa pälsvaror.

Vidare anmälades och godkändes ban-

koutskottets förslag till riksdagens skrivelser:

nr 98, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 27 mars 1953 (nr 95) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, m. m.;

nr 99, till fullmäktige i riksbanken angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning m. m.; samt

nr 100, till fullmäktige i riksgäldskontoret angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning m. m.

§ 14

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner överlämnats till kammaren:

nr 77, angående anslag för budgetåret 1960/61 till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m. m.,

nr 79, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt, m. m.,

nr 81, med förslag till förordning om statsbidrag till väg- och gatuhållning i vissa städer och stadsliknande samhällen m. m.,

nr 85, med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken, m. m., och

nr 86, angående anslag för budgetåret 1960/61 till Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare.

Dessa propositioner bordlades.

§ 15

Anmälades följande till herr talmannen under sammanträdet avlämnade motio- ner, nämligen

nr 663, av herr *Hedlund m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 58, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr

314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, m. m.,

nr 664, av herrar *Elmwall* och *Vigelsbo*, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 58,

nr 665, av herrar *Grebäck* och *Elmwall*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 61, angående statsbidrag till lärarbostäder m. m., samt

nr 666, av herr *Holmberg m. fl.*, lika-

ledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 61.

Dessa motioner bordlades.

§ 16

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 17.41.

In fidem
Sune K. Johansson

Onsdagen den 16 mars

Kl. 10.00

§ 1

I enlighet med kammarens därom den 1 innevarande mars fattade beslut skulle nu val företagas av tre ombud i Europarådets rådgivande församling jämte suppleanter för dessa ombud.

Ordet lämnades på begäran till

Herr **ANDRE VICE TALMANNEN**,
som yttrade:

Herr talman! För det val som skall företagas vid detta plenum ber jag att få avlämna en gemensam lista, vilken godkänts av de av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen. Listan upptar namn å så många personer, som det ifrågavarande valet avser.

Den av herr andre vice talmannen för detta val avlämnade listan var av följande utseende:

<i>Ombud</i>	<i>Suppleanter</i>
G. I. Andersson i Linköping, ledamot av andra kammaren	L. Mattson, fröken, ledamot av första kammaren
B. G. Ohlin, ledamot av andra kammaren	S. H. Gustafson i Göteborg, ledamot av andra kammaren
G. Hedlund, ledamot av andra kammaren	T. Andersson, ledamot av första kammaren

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev den av kammaren godkänd; och förklarades de å listan uppförda ledamöterna utsedda till

ombud respektive suppleanter i Europarådets rådgivande församling.

Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas

om detta val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag dels till förordnanden för de valda, dels och till skrivelse till Konungen med anmälan om det förrättade valet.

§ 2

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition nr 77, angående anslag för budgetåret 1960/61 till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m. m.

Vid härefter skedd föredragning av propositionen nr 79, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt, m. m., remitterades propositionen, såvitt angick de under 1) och 3) upptagna förordningsförslagen, till bevillningsutskottet samt i övrigt till statsutskottet.

Vidare föredrogs propositionen nr 81, med förslag till förordning om statsbidrag till väg- och gatuhållning i vissa städer och stadliknande samhällen m. m.; och hänvisades propositionen, såvitt avsåge de vid densamma fogade författningsförslagen, till behandling av lagutskott samt i övrigt till statsutskottet.

Slutligen föredrogs var för sig följande propositioner; och remitterades därvid

till behandling av lagutskott propositionen nr 85, med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken, m. m.; och till statsutskottet propositionen nr 86, angående anslag för budgetåret 1960/61 till Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare.

§ 3

Föredrogs var efter annan följande på kammarens bord liggande motioner. Därvid hänvisades

till bankoutskottet motionerna nr 663 och 664; samt

till statsutskottet motionerna nr 665 och 666.

§ 4

Föredrogs den av herr *Spångberg* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående nyanställning av partiellt arbetsföra.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5

Föredrogs herr *Gustavssons* i Alvesta vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet i anledning av pågående reklamkampanj för majsolja.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6

Föredrogs den av fru *Eriksson* i Stockholm vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet i anledning av sjuksköterskebristen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7

Anslag å kapitalbudgeten för inrikesdepartementet

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1960/61, i vad avser inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—3

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4

Utbyggande av karolinska sjukhuset

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 1 beträffande kapitalbudgeten (bilaga 33, punkt 5, s. 4—7 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 4 januari 1960) föreslagit riksdagen att till Utbyggande av karolinska sjukhuset för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 8 640 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Knut Johansson* och *Strand* (I: 191) och den andra inom andra kammaren av herr *Carlsson* i Västerås *m. fl.* (II: 214), hade hemställts, att riksdagen under budgetåret 1960/61 måtte anvisa ett anslag av 700 000 kronor till utbyggnad av karolinska sjukhusets allergilaboratorium eller alternativt för nästa budgetår hälften, d. v. s. 350 000 kronor, vilket dock ur byggnadssynpunkt bleve föga rationellt.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 191 och II: 214 till Utbyggande av karolinska sjukhuset för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 8 640 000 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr CARLSSON i Västerås (s):

Herr talman! Statsutskottet behandlar vid denna punkt en framställning från kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande, vari bl. a. begärts ett anslag av 700 000 kronor för uppförande av lokaler för allergilaboratorium såsom ett tillägg till de 300 000 kronor som under föregående års riksdag beviljats men som ännu inte kunnat tas i anspråk.

Utskottet säger sig ha inhämtat, att byggnadskommittén inte anser sig kunna påbörja byggnadsföretaget, innan ytterligare medel anvisats för ifrågava-

rande ändamål. Departementschefen, liksom nu utskottet, säger sig vara väl medveten om att laboratoriets nuvarande lokaler inte låter sig förena med de krav, som ställs på ett dylikt laboratorium vid ett modernt undervisnings- och forskningsinstitut. Detta till trots avstyrker departementschefen framställningen i denna del. Jag förstår mycket väl att det är av ekonomiska skäl. Utskottet följer departementschefen och yrkar avslag på de motioner, I: 191 och II: 214, som framlagts med förslag om ett anslag av 700 000 kronor eller alternativt 350 000 kronor att upptagas i 1960/61 års budget för berörda ändamål och för att möjliggöra byggnadsföretagets påbörjande under innevarande år.

Jag är väl medveten om att de ekonomiska resurserna inte räcker till för att tillgodose alla de önskemål som man kan ha på olika områden. Jag är emellertid i ett fall som detta synnerligen övertygad om att sparsamhet på detta område i hög grad bedrager visdomen. Genom brist på tillräckliga anslag här förhindras eller åtminstone försenas avsevärt ett betydelsefullt forskningsarbete till men för många människor, som lider av allergiska sjukdomar. Detta gäller inte minst människor som måste hämta sin försörjning inom våra industriella företag.

Av utredningen framgår att det är huvudsakligen personer i produktiv ålder som är utsatta för allergiska sjukdomar. Jag vill här framhålla och få till protokollet antecknat, att de allergiska hudskador, som under år 1959 undersöktes på karolinska sjukhusets allergilaboratorium, fördelade sig på yrkesgrupper på följande sätt: byggnadsarbetare utgjorde 22 procent av fallen, metallarbetare 18 procent, grovarbetare 12 procent, pappersarbetare 7 procent, träarbetare 6 procent, gruvarbetare 4,5 procent, målare 4 procent, lantarbetare 4 procent, mekaniker 2 procent, bagare 2 procent, kvarnarbetare 1,5 procent, lagerarbetare 1,5 procent, glasarbetare 1,5 procent och övriga 14 procent.

Av det anförda torde framgå hur yrkesbetonade dessa sjukdomar egentligen är. De medför kanske att yrkesmän måste sluta sina anställningar inom sitt yrke och omskolas till annan sysselsättning, vilket i många fall inte blir vare sig lätt eller billigt. Det är säkerligen uppenbart för de flesta att en eftersläpning med sjukvård och forskning på detta område kommer att föranleda synnerligen stora förluster såväl för den enskilde som för samhället och produktionen i dess helhet.

Att förhållandena på detta område är i hög grad otillfredsställande och måste ändras framgår med all önskvärd tydlighet, då man finner att de lokaler allergilaboratoriet förfogar över utgör endast cirka 65 kvm utan några reservutrymmen. På denna yta skall cirka 10 personer bedriva sjukvård och forskning. Man har försökt placera flera personer på detta begränsade utrymme, men de har åter måst avskedas på grund av trängseln.

Herr talman! Med full förståelse för de ekonomiska svårigheter som ytterligare anslag kan medföra anser jag det likväl försvarbart att så stort anslag till ifrågavarande arbete lämnas, att byggnadsföretaget kan påbörjas under innevarande år.

Jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till motionerna I: 191 och II: 214.

Herr ÅKERSTRÖM (s):

Herr talman! Utskottet och dess tredje avdelning är fullt medvetna om angelägenheten av att större utrymme beredes de personer som sysslar med denna verksamhet på karolinska sjukhuset. Vi har varit där och sett att de är trångboddade. Av herr Carlssons i Västerås anförande kunde man få det intrycket, att detta arbete inte kan fortsätta som förhållandena nu är. Det kan det emellertid tydligen, även om utrymmet är trångt. Han påpekade att om man kunde öka utrymmet, skulle fler patienter

Utbyggande av karolinska sjukhuset

kunna tas emot. Det är självfallet, och det är anledning att beklaga att så inte kan ske.

Han ansåg sig också förstå vad som kunde vara orsaken. Vi möter ju så många yrkanden om anslagshöjningar på åtskilliga punkter i budgeten, och vi känner till det skäl som nyss angavs, nämligen att pengarna inte räcker överallt, även om vi alltjämt har en outnyttjad kapacitet hos sedeltryckpressarna.

Jag skulle vilja påpeka, att utskottet ändå har skrivit rätt positivt, och det har nog också observerats. Jag citerar: »Utskottet utgår ifrån att det skall visa sig möjligt att inrymma för ändamålet erforderlig medelsanvisning inom ramen för det investeringsanslag som kommer att av Kungl. Maj:t äskas för budgetåret 1961/62.»

Med det anförda, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föranleddes av bifall till de i ämnet väckta motionerna; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Carlsson i Västerås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 4:o) i utskottets utlåtande nr 37, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föranleddes av bifall till motionerna I: 191 och II: 214.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropo-

Ändring av anvisningarna till kommunalskattelagen

sitionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Carlsson i Västerås begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 164 ja och 19 nej, varjämte 18 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 5—17

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 18

Lades till handlingarna.

§ 8

Ändring av anvisningarna till kommunalskattelagen

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 15 januari 1960 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 28, hade Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anförde utskottet:

I propositionen föreslås, att försäkringar med kort utbetalningstid i ökad utsträckning skall godtagas vid taxeringen som pensionsförsäkringar, vilket bl. a. innebär att premierna blir

avdragsgilla. Förslaget syftar till att möjliggöra tecknande av försäkring med avdragsgilla premier för ålderspension, som skall utgå under tiden mellan verklig pensionsålder och den ålder då allmän tilläggspension och folkpension börjar utgå.

Till utskottet hade hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 503 av herrar *Virgin* och *Svärd* samt II: 625 av herr *Nilsson* i Svalöv *m. fl.*, vari hemstälts »att riksdagen måtte besluta

dels att ålderspensionsförsäkring avseende tid efter det den försäkrade fyllt 63 år skall godtagas vid taxeringen såsom pensionsförsäkring därest den avser en tid av minst ett år;

dels att såsom sådan pensionsförsäkring skall betraktas även kompletterande pensionsanordningar för åldersåren 19—21 för efterlevande barn samt i fråga om sjuk- och invalidpension; samt

att vederbörande utskott måtte utarbета förslag till härför erforderlig författningstext»;

2) de likalydande motionerna I: 504 av herr *Åman* samt II: 624 av herr *Gustafson* i Göteborg och fröken *Höjer*, vari hemstälts att riksdagen måtte besluta, att punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) utformades på sätt i motionerna anförts, samt att vederbörande utskott måtte utarbета förslag till härför erforderlig ändring av ifrågavarande lagrum.

Utskottet hemställde, att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 28 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas och med avslag å de inbördes likalydande motionerna I: 503 och II: 625 samt I: 504 och II: 624, måtte för sin del antaga ett i utskottets hemställan intaget förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Ändring av anvisningarna till kommunalskattelagen

Reservation hade avgivits av herrar *Spetz, Gustaf Elofsson, Söderquist, Bengtson, Gustaf Henry Hansson, Nilsson* i Svalöv, *Kollberg, Vigelsbo, Magnusson* i Borås och *Gustafson* i Göteborg, vilka ansett att utskottet bort hemställa

1) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 28 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas och i anledning av de inbördes likalydande motionerna I: 503 och II: 625 samt I: 504 och II: 624, måtte för sin del antaga ett av reservanternas framlagt förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

2) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att, i den mån övriga i förevarande motioner upptagna frågor icke kunde lösas inom ramen för gällande lagstiftning, Kungl. Maj:t vid innevarande års riksdags höstsession framlade förslag till de ytterligare ändringar i kommunalskattelagen, som kunde anses erforderliga för tillgodoseende av syftet med motionerna.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr NILSSON i Svalöv (h):

Herr talman! I föreliggande proposition föreslås, att privata försäkringar med kort utbetalningstid i ökad utsträckning skall ur beskattnings- eller taxeringssynpunkt anses som pensionsförsäkringar, vilket innebär, att premierna blir avdragsgilla och utfallande försäkringar beskattas. Förslaget anknyter på sitt sätt till den allmänna tjänstepensioneringen och avser att möjliggöra en privat, frivillig pensionering under tiden mellan verklig pensionsålder och den ålder, då allmän tjänstepension och folkpension börjar utgå.

Förslaget, som bygger på en utredningspromemoria, är otvivelaktigt en

förbättring av gällande förordning men går dock enligt min mening i vissa avseenden inte så långt som önskvärt vore. Detta gäller främst den tid, varunder den frivilliga pensionen skall utgå. I utredningspromemorian föreslogs tiden till minst två år. I propositionen föreslås, i anslutning till vad som framkommit vid remissbehandlingen, en tid av ett och ett halvt år. Även denna tid anses av många för lång. Så har också vi motionärer och reservanter menat vara fallet. En del remissinstanser — exempelvis TCO och SACO m. fl. — hävdar, att den föreslagna tvåårsregeln helt kunde slopas utan att missbruk skulle förekomma. Själv räknar jag också med att riskerna för missbruk är mycket små.

Då emellertid finansministern och andra med honom anser att ett sådant missbruk skulle kunna förekomma, har vi motionärer och reservanter stannat för en tid av ett år, alltså en minskning med ett halvt år. Det har nämligen i praktiken visat sig att de som har en frivillig pensionering, exempelvis genom SPP, kan komma i en ofördelaktig ställning, om den i SPP tillförsäkrade pensionsåldern avviker från den verkliga avgångsåldern. Det är ingalunda ovanligt att en anställd med 65 års pensionsålder kvarstannar i tjänst någon eller några månader efter uppnådda 65 år — ofta avgår inte vederbörande förrän vid slutet av det kalenderår, varunder han har fyllt 65 år. Denna företeelse kommer säkerligen att bli ännu vanligare, om den allmänna tilläggs pensioneringen skall tillämpas i sin nuvarande form vilket jag dock hoppas inte kommer att bli fallet. Stannar den anställde kvar exempelvis till 65 års ålder, får han högre pensionspoäng och därmed högre tilläggs pension. Om vederbörande på frivillighetens väg under tiden mellan avgången ur tjänst och den verkliga pensionsåldern skaffar sig en frivillig pension för att kompensera lönebortfallet, så bör

Ändring av anvisningarna till kommunalskattelagen

han kunna få göra detta utan att det kolliderar med ofördelaktiga skattebestämmelser.

Vi reserverar oss därför förslaget att även om utbetalningstiden begränsas till ett år, skall försäkringen ur skateteknisk synpunkt betraktas som pensionförsäkring. Att en sådan förkortning av tiden skulle, såsom utskottsmajoriteten framhåller, i många fall kunna utnyttjas endast för att uppnå fördelar i skattehänseende, tror vi inte på.

Jag yrkar, herr talman, bifall till den reservation som i detta avseende fogats till utskottets betänkande.

I motionerna har även berörts vissa andra spörsmål som angår samordningen av privata pensionsanordningar med tilläggs pensioneringen i vad gäller andra förmåner än tilläggs pension. Enligt vad som har framkommit skulle en del av dessa spörsmål kunna lösas redan inom ramen för gällande lagstiftning. I den mån så inte kan ske, bör Kungl. Maj:t efter vederbörlig utredning till höstsessionen framlägga förslag om lösandet av frågan lagstiftningsvägen.

Herr talman, jag yrkar bifall till reservationen.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! När man finner att det i detta ärende står 10 socialdemokrater i utskottet mot 10 representanter för oppositionen skulle man möjligen kunna gissa att detta är en stor principfråga som skiljer regering och opposition åt. Men att så inte är förhållandet visas av det faktum, att av de två lika lydande motionerna den ena är väckt i första kammaren av en ledamot av socialdemokratiska partistyrelsen och den andra i andra kammaren av en ledamot som tillhör oppositionen.

Är det då något gruppintresse som ligger bakom? Det är sant, att eftersom frågan gäller samordning mellan de pensioneringssystem som nu finns och den allmänna tjänstepensionering-

en, så har den betydelse bara för de löntagare som redan har pensionering ordnad på något sätt, men att det inte är något speciellt gruppintresse visas av att det förslag som framställes i reservationen har tillkommit efter hemställan såväl från Arbetsgivareföreningen som från Tjänstemännens centralorganisation och det försäkringsföretag som i stor utsträckning sköter dessa angelägenheter, nämligen SPP.

Vad gäller då saken? Herr Nilsson i Svalöv har redogjort för det och jag skall inte i detalj gå in på detta. Det gäller en praktisk förbättring för att underlätta samordningen mellan existerande pensioner och den allmänna tjänstepensioneringen. Det har med rätta sagts ifrån från tjänstemannahåll, att regeringens förslag inte fyller de krav som man från tjänstemännens sida måste uppställa för att vi skall få en rationell samordning mellan SPP-pensioner och de allmänna tjänstepensionerna.

Om en anställd med pensionsåldern 65 år går kvar i sin anställning till det kalenderårs slut, under vilket han fyller 65 år, och det råkar vara så, att han fyller år under första hälften av kalenderåret, uppnår han 67 års ålder inom mindre tid än ett och ett halvt år efter det att han avgått ur tjänsten. Man kan då enligt regeringens förslags bestämmelser inte teckna en pensionsförsäkring för honom i samma ordning som för de andra tjänstemännen. Det blir alltså en underlig kategoriklyvning beroende på under vilken del av kalenderåret den som skall pensioneras fyller år, och detta måste anses mycket otillfredsställande. Vi som från de olika TCO-förbunden deltar i pensionsförhandlingarna vet att de sannerligen är krångliga och besvärliga nog utan att det i lagstiftningen införes bestämmelser som ytterligare komplicerar samordningen.

Jag vädjar till kammarens ledamöter att siödja reservationen. Jag betraktar det för min del inte som något poli-

Ändring av anvisningarna till kommunalskattelagen

tiskt nederlag eller någon prestigeförlust för regeringen om kammaren i denna avvägningsfråga godtar ett förslag som möjliggör smidig samordning mellan existerande pensionssystem och den nya allmänna tjänstepensioneringen. Vi är dock alla överens om att vi inte skall försämra pensionsvillkoren med anledning av att ATP införes och inte försvåra en rationell samordning. Det är därför, herr talman, som jag yrkar bifall till reservationen.

Herr KÄRRLANDER (s):

Herr talman! Som redan påpekats innehåller de bestämmelser som för närvarande gäller på detta område, alltså 1950 års bestämmelser för beskattning av försäkringstagare och försäkringsgivare, en indelning av försäkringarna i två kategorier, pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar. Vid pensionsförsäkring medges avdrag för premierna men utfallande belopp beskattas. Vid kapitalförsäkring däremot får man inte göra något skatteavdrag för premierna, men de utfallande beloppen beskattas heller inte. I det förslag som i dag behandlas föreslås en utvidgning av det skattemässiga pensionsförsäkringsbegreppet till att omfatta försäkringar enligt vilka pension skall utbetalas under avsevärt kortare tid än de fem år som för närvarande normalt är föreskrivna. Det föreslås en minimitid på ett och ett halvt år, varvid det förutsättes, för att en försäkring med så kort utbetalningstid i skattehänseende skall kunna betraktas som en pensionsförsäkring, att beloppen utfaller tidigast då vederbörande försäkringstagare fyller 63 år. Något maximibelopp för försäkringar motsvarande den gräns vid 3 000 kronor som för närvarande finns vad gäller den kortare ålderspensioneringen på två år, föreslås inte. Syftet med denna lagstiftning är att möjliggöra teckning av försäkringar med avdragsgilla premier för ålderspensioner som skall utgå under tiden mellan verklig

pensionsålder och den ålder då den allmänna tilläggs- och folkpensionen börjar utgå. Här ges alltså åt stora grupper skattskyldiga, som lämnar sitt arbete vid 65 års ålder, möjlighet att genom en pensionsförsäkring med rätt att göra avdrag för premierna fylla ut luckan fram till den tidpunkt då den allmänna tjänstepensionen börjar utgå. Som herr Nilsson i Svalöv och herr Gustafson i Göteborg omnämner görs det i motioner och reservationer gällande att många som har en pensionsålder vid 65 år kommer att kvarstå någon tid i arbete, varför perioden från det att de lämnat sitt arbete till det att de har fyllt 67 år inte uppgår till den stadgade tiden av ett och ett halvt år. Därför skulle man förlora, inte möjligheten att teckna sin pensionsförsäkring, utan det fördelaktiga ur skattemässiga synpunkter som detta förslag innebär. Jag tror att herrar reservanter håller med mig om att man kan gå förlustigt de beskattningsmässiga fördelarna endast i vissa undantagsfall.

Med de nya möjligheter som skapas för stora medborgargrupper att trygga sin åldersförsörjning och med de variationsmöjligheter denna pensionsform innebär, kan man väl ändå säga, att denna nya lagstiftning innehåller så mycket, att man kan vara tveksam om att ens gå så långt ned som Kungl. Maj:t gjort. Detta är praktiska och inte politiska överväganden, det har herr Gustafson i Göteborg rätt i. Men man måste även i fortsättningen upprätthålla en gränsdragning mellan rena kapitalförsäkringar och pensionsförsäkringar. Går man så långt som reservanterna föreslår och sätter minimitiden till ett år, då tror jag att man alldeles suddat ut gränsen mellan en ren kapitalförsäkring och en åldersförsäkring som är avsedd att fylla ut denna lucka, något som vi alla är överens om. Såvitt jag förstår kan detta inte vara något pensionsintresse. Vi är alla överens om att vi skall försöka bibehålla pensionsstandarden.

Ändring av anvisningarna till kommunalskattelagen

Detta gäller inte enbart denna situation utan i allra högsta grad också när man går längre i avvecklingen. Det är en rent skattemässig fråga om man upplöser skillnaden mellan de rena kapitalförsäkringarna och pensionsförsäkringarna.

Jag tror alltså att när hälften av bevilningsutskottets ledamöter anslutit sig till Kungl. Maj:ts proposition, då har man gått så långt som man för närvarande kan tänka sig. Jag ber alltså att få yrka bifall till bevilningsutskottets förslag.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Då herr Kärrlander här pekar på vad han menar skulle vara möjligheten till missbruk, för den händelse tiden sänkes från ett och halvt till ett år, så finns det anledning att påminna om vad herr Kärrlander själv framhöll beträffande skillnaden i beskattningshänseende mellan kapitalförsäkring och pensionsförsäkring. Om jag tecknar en pensionsförsäkring — som alltså i undantagsfall kan löpa på så kort tid som ett år eller något därutöver — för att brygga över den tid som förflyter från det jag lämnar min anställning vid utgången av det kalenderår då jag fyller 65 år och till den tid då jag under första hälften av kalenderåret fyller 67 år, då uppstår en tid på mindre än ett och ett halvt år. Hela pensionsbeloppet kommer när det utfaller, att bli skattepliktigt. Frestelser till missbruk är inte så stora, om man tar i beräkning dels att en del avgår i kostnader, dels att det under tiden finns en dödsfallsrisk. Man kan nog säga att utredningsmannen i sin promemoria har visat, att möjligheterna till missbruk inte är stora och inte borde spela någon roll vid det praktiska bedömandet.

Herr Kärrlander säger nu att det inte kan vara något egentligt pensionsintresse som ligger bakom dessa reservationer — om jag nu fattade honom

rätt. Det är emellertid uteslutande ur den synpunkten motionerna är väckta och reservanternas ställt sina förslag. Det pågår för närvarande förhandlingar om samordningen. Av praktiska skäl måste de ske kollektivt mellan de olika organisationerna. Att då tänka sig att man skulle dela upp befattningshavarna efter principen under vilken del av kalenderåret de fyller 67 år och skapa olika försäkringstyper beroende på när de har sin födelsedag, är inte ett rationellt sätt, det förstår den som varit med i förhandlingarna. För dem som är födda under den första delen av kalenderåret skulle man skapa en kapitalförsäkringstyp, i de andra fallen en pensionsförsäkringstyp. Det skulle komma att försvåra förhandlingarna och försvåra samordningen mellan den allmänna tjänstepensioneringen och SPP. Detta kan ingen här i kammaren ha något intresse av att göra.

Nu finns det, såvitt jag förstår, en annan möjlighet, som herr Kärrlander inte nämner men som står omnämnd i propositionen. Företagarna kan i dessa fall göra åtaganden, som inte är försäkringsmässigt täckta. Företagen har sedan möjligheter att, när de betalar ut dessa pensioner, få avdrag i sin beskattning. TCO har emellertid sagt — och det vill jag instämma i — att man strävar efter att i största möjliga utsträckning få pensionerna försäkringsmässigt tryggade. Vi vill inte frångå detta. Vi anser inte att detta är en liten sak. Enligt vår uppfattning räcker det inte att företagen kan ordna pensioner genom ensidiga åtaganden.

Om man väger skälen för och emot och tar hänsyn till uppfattningen hos arbetsmarknadens parter — som skall syssla med detta — och den uppfattning som finns inom de försäkringsföretag som sköter denna pensionering, då borde kammaren tillmötesgå de — som vi tycker — fullt berättigade kraven på att inte i onödan lägga hinder i vägen för samordningen mellan den allmänna

Ändring av anvisningarna till kommunalskattelagen

tjänstepensioneringen och SPP-pensioneringen eller pensionering genom andra liknande företag.

Herr KÄRRLANDER (s):

Herr talman! Herr Gustafson i Göteborg talar om ett intresse av att göra en fördelaktig avvägning, men herr Gustafson måste väl ändå medge, att regeringen liksom hela det parti jag har äran att representera har gått i spetsen när det gäller att trygga åldersförsörjningen. Jag tror att vi i det fallet har goda möjligheter att konkurrera, åtminstone med det parti som herr Gustafson företräder.

Får jag sedan för korthetens skull citera ur bevillningsutskottets betänkande ungefär vad jag sade förra gången, nämligen att en ytterligare avkortning av minimtiden till ett år i enlighet med motionsyrkandet skulle i realiteten medföra att rena kapitalutbetalningar komme att hänföras till pensionsförsäkring, vilket utskottet inte anser vara godtagbart. Utskottet säger, att man bör upprätthålla en gränsdragning mellan rena kapitalförsäkringar och egentliga ålders- eller pensionsförsäkringar, och fortsätter att det anser det vara tämligen troligt, att en sådan försäkringsform i stor utsträckning skulle kunna utnyttjas, inte i pensioneringssyfte, utan för att uppnå fördelar i skattehänseende. De som står för utskottets yttrande vill hålla fast vid en gränsdragning mellan dessa former.

Det är ju trivsamt att det inte råder några strider nu, utan bara är fråga om praktiska avvägningar. Vi vill emellertid inte att man skall kunna ta rena kapitalförsäkringar och få göra avdrag för premierna, så att personer som befinner sig i vissa inkomstlägen kan skaffa sig särskilda förmåner, som de stora grupperna det här gäller inte kan få.

Det är klart att en schablon som tillfälligt användes kan i vissa fall med-

föra en riktig fördelning och i andra fall innebära vissa nackdelar, men det måste vi acceptera. Man kan aldrig skapa någon millimeterrättvisa, och jag tror att den avvägning som Kungl. Maj:t och utskottet har gjort är den bästa som kan göras i nuvarande läge.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Herr Kärlander gjorde vissa jämförelser mellan olika partiers uppträdande i pensionsfrågor över huvud taget. Det är en aspekt på den här frågan som jag inte har lagt och inte velat lägga på ärendet, någonting som tydligt framgick av mitt första anförande.

När herr Kärlander sedan talar om att här finns möjligheter till missbruk, vill jag dels hänvisa till vad utredningsmannen skriver på denna punkt och dels fästa uppmärksamheten vid att det här endast gäller åren mellan 63 och 67 år, en tid under vilken många människor successivt börjar ingå i pensionsåldern.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen av herr Spetz m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter

Rätt för företagare till avdrag vid beskattning för vissa försäkringspremier

intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 105 ja och 101 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets förevarande hemställan.

§ 9

Rätt för företagare till avdrag vid beskattning för vissa försäkringspremier

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 17, i anledning av väckta motioner om rätt för företagare till avdrag vid beskattning för vissa försäkringspremier.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 292 av herrar *Mattsson* och *Ferdinand Nilsson* samt II: 497 av herr *Fälldin m. fl.* hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att vidtaga sådan ändring av skattelagstiftningen, som i motionerna anförts, samt att vederbörande utskott måtte utarbета förslag till härför erforderlig lagtext.

Utskottet hemställde, att de likalydande motionerna I: 292 av herrar *Mattsson* och *Ferdinand Nilsson* samt II: 497 av herr *Fälldin m. fl.* om rätt för företagare till avdrag vid beskattningen för vissa försäkringspremier icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Gustaf Elofsson*, *Bengtson*, *Vigelsbo*, *Darlin* och *Stiernstedt*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 292 och II: 497, för sin del antaga ett i reservationen intaget förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr **FÄLLDIN** (cp):

Herr talman! Föreliggande betänkande avser motioner som är väckta i båda kamrarna. I egenskap av motionär ber jag att få göra några kommentarer.

Vi har i motionerna pekat på den orättvisa i beskattningshänseende som ligger i att företagare inte har möjlighet att låta de egna sjuk- och olycksfallsförsäkringspremierna belasta rörelsebilagan vid deklarationen. Vi har pekat på att situationen för närvarande är den, att en löntagare vad gäller olycksfallsförsäkring har hela sin premiekostnad bestridd av arbetsgivaren. I fråga om sjukförsäkringspremierna bestrides också en del av arbetsgivaren. Denna löneförmån finns inte med i lönebeskedet, och det innebär att förmånen för de anställda i princip blir skattefria. En företagare måste, om han inte driver sitt företag som aktiebolag, själv bestrida sina premier, men han får inte låta dessa premier belasta rörelsebilagan, utan han måste ta upp premiekostnaderna under allmänna avdrag. Då framkommer den skillnaden, att företagaren har ett mindre utrymme än löntagaren under Allmänna avdrag för övriga försäkringar, som i princip är avdragsgilla. Det är väl också så, att företagaren många gånger på ett helt annat sätt än en löntagare har både behov av och skyldighet att ha exempelvis livriskförsäkring. Han kan ha en sådan skyldighet bland annat gentemot sina borgenärer — i varje fall om företaget är ungt och nyetablerat. Hans utrymme för dessa premiekostnader krymper väsentligt genom att han måste ta upp sina sjuk- och olycksfallsförsäkringar under samma utrymme.

Utskottet har i sin behandling av denna fråga gått så långt att majoriteten har konstaterat, att det verkligen är så, att löntagaren har ett större utrymme än den som själv måste bekosta sina

Rätt för företagare till avdrag vid beskattning för vissa försäkringspremier

premier för sjuk- och olycksfallsförsäkringar. Trots att utskottsmajoriteten medger att vi motionärer och reservanter i princip har rätt, har utskottet menat, att detta inte får vara något skäl för att vidtaga ändringar i det här avseendet, och yrkat att motionerna inte måtte föranleda någon åtgärd.

Till utskottets betänkande är meller-tid fogad en reservation av herr Gustaf Elofsson m. fl., vilka ha tagit upp de i motionerna framförda yrkandena, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr ANDERSSON i Essvik (s):

Herr talman! Såsom den föregående talaren sade gäller det här frågan om rätt för företagarna att vid taxering göra avdrag för vissa försäkringspremier. Det kanske är nödvändigt att något erinra om de principer, som ligger till grund för avdrag för olika former av försäkringar.

Det är två metoder som härvidlag tillämpas. Den första medger rätt till avdrag för utlagda försäkringspremier, vilket i sin tur innebär att utfallande belopp skall upptagas till beskattning. Den andra medger ej avdrag för premierna, och då skall heller inte utfallande belopp upptagas till beskattning med undantag för det belopp som utgår i form av livränta. Den sistnämnda metoden tillämpas på alla försäkringar som tagits i samband med tjänst. Företagaren får följaktligen, i likhet med andra, avdrag för sina försäkringspremier i den mån dessa rymmes inom det Allmänna avdraget — kärt barn har många namn: sjukkasseavdrag, försäkringsavdrag eller vad man nu brukar kalla dem — där beloppet är maximerat till 600 kronor för äkta makar och 300 kronor för ogifta. I princip är ju som sagt inte premier för försäkring mot sjukdom och olycksfall avdragsgilla. Att de inryms inom det allmänna avdraget beror ju som envar känner till helt på sociala faktorer.

Motionärerna är nu missnöjda med den ordning som gäller och anser att företagarna är missgynnade i jämförelse med andra grupper när det gäller avdrag för premier till sjuk- och olycksfallsförsäkring. De säger bl. a.: »Däremot har egna företagare att själva bekosta hela sitt försäkringskydd. Vid sidan av grundförsäkringen måste företagaren, därest han inte driver sitt företag såsom aktiebolag, teckna personliga försäkringar för att skydda sig mot alltför stort inkomstbortfall i händelse av sjukdom eller olycksfall.» Detta är kanske i stort sett riktigt, och jag skall villigt medge att det, som utskottet också har sagt i sitt utlåtande, för en enskild företagare är en viss nackdel.

När utskottet haft att ta ställning till denna fråga har det måst ta hänsyn till att ett bifall till motionen skulle innebära att man åtminstone delvis rubbade de grunder, efter vilka försäkringspremier tidigare behandlats. Detta är dock kanske i och för sig inte så viktigt. Det som jag anser vara viktigare och som utskottet även har understrukit är emellertid, att »beskattningen av en företagares sjuk- eller olycksfallsförsäkring sker icke efter andra grunder än som gäller för flertalet andra försäkringar av denna art». Utskottet har därför ansett sig böra avstyrka bifall till de föreliggande motionerna.

Jag ber, herr talman, att med detta få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr FÄLLDIN (cp):

Herr talman! Det är väl nu ännu mera klarlagt, sedan utskottsrepresentanten understrukit vad utskottet sagt i sin skrivning, att vi motionärer i sak har rätt.

Herr Andersson i Essvik hänvisar till de två principer som gäller, och han talar om försäkring som är tagen i samband med tjänst. Men man kan ändå inte komma ifrån det centrala i fråge-

Rätt för företagare till avdrag vid beskattning för vissa försäkringspremier

ställningen. Tag exempelvis en företagare, som har en anställd vid sin sida. Det är ju företaget som i praktiken skall svara för kostnaderna för försäkring både för företagaren och den anställde. Vi kan väl vara överens om att de behöver exakt samma försäkringsskydd. Försäkringsskyddet utgör för den anställde en skattefri inkomst. För företagaren är detta försäkringsskydd icke skattefritt med nuvarande ordning; det blir skattefritt endast om det får rum inom ramen på 300 respektive 600 kronor under »allmänna avdrag».

Strax före klämman säger utskottet: »Beskattningen av en företagares sjuk- eller olycksfallsförsäkring sker icke efter andra grunder än som gäller för flertalet andra försäkringar av denna art.» Ja, det är väl riktigt. Om någon löntagare anser, att det försäkringsskydd han får genom sin anställning icke är tillräckligt, och vill teckna någon försäkring därutöver, så skall beskattningen i det avseendet ske efter de grunder herr Andersson i Essvik talat om. Men det är ju inte denna del av försäkringen vi har pekat på, utan det är de delar, som rör det första och omedelbara behovet för företagaren. Där borde han rimligen i beskattningshänseende kunna jämföras med löntagaren, eftersom riskerna för olycksfall och sjukdom är lika stora och kostnaderna i båda fallen i praktiken bärs av företaget.

Herr ANDERSSON i Essvik (s):

Herr talman! Argumenten för eller emot en sak blir ju inte starkare därför att de upprepas. Varken herr Fälldin eller någon annan kan väl förneka, att det är en väsentlig skillnad mellan den premiebetalning som göres för annans försäkring — alltså om man är arbetsgivare — och den premie man betalar för sin egen försäkring. Där tycker jag föreligger en mycket väsentlig skillnad, och det är därför en ar-

betsgivare får göra avdrag för försäkring som är tagen för annans räkning.

Herr NILSSON i Svalöv (h):

Herr talman! Jag vill bara understryka vad herr Fälldin framhållit, nämligen att utskottsmajoriteten har medgivit att motionärerna i stort sett har rätt. Detta konstaterande av utskottet tycker jag borde ha lett fram till en annan slutsats än den utskottet har kommit till. I varje fall kunde väl utskottet ha sträckt sig så långt, att utskottet föreslagit att frågan skulle bli föremål för utredning. Så har nu icke skett. Utskottet har i stället gått på rent avslag. Men vad som då intresserar mig att veta är vad utskottet syftar på med orden: »Beskattningen av en företagares sjuk- eller olycksfallsförsäkring sker icke efter andra grunder än som gäller för flertalet andra försäkringar av denna art.» Vilka är dessa andra flertalet försäkringar? Det skulle vara intressant att veta detta.

Utskottets talesman sade vidare, att det förelåg stor skillnad mellan att betala premier för en anställd och att betala premier för sin egen försäkring. Jag vill där ta ett litet praktiskt exempel. Vad är det, herr Andersson i Essvik, för skillnad i det fallet mellan en jordbrukare, som har en lantarbetare anställd som traktorskötare och betalar premier för honom, och den jordbrukare, som inte har någon anställd utan själv kör sin traktor och betalar premier för sin egen försäkring? Ange varför det skall vara en skillnad beträffande avdragsrätten i dessa båda fall!

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr

Schablonbeskattning i vissa fall av en- och tvåfamiljsfastigheter

Fälldin begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen av herr Gustaf Elofsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Fälldin begärde dock rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgävos 130 ja och 73 nej, varjämte 6 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 10

Schablonbeskattning i vissa fall av en- och tvåfamiljsfastigheter

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 24, i anledning av väckta motioner angående schablonbeskattning i vissa fall av en- och tvåfamiljsfastigheter.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I:422 av herrar *Spetz* och *Ringaby* samt II:533 av herrar *Staxäng* och *Johansson* i Öckerö hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att s. k. schablontaxering av en- och tvåfamiljsfastigheter skulle äga rum även då lägenhet häri uthyrdes till sommargäster, dock under förutsättning att lägenheten

under större delen av året beboddes av ägaren, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig författningsändring.

Utskottet hemställde, att de likalydande motionerna I:422 av herrar *Spetz* och *Ringaby* samt II:533 av herrar *Staxäng* och *Johansson* i Öckerö angående schablontaxering i vissa fall av en- och tvåfamiljsfastigheter icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

I) av herr *Spetz*, som ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om framläggande av förslag till innevarande års höstsession om sådan ändring i kommunalskattelagen att uthyrning, som avsåge möblerad lägenhet i en- och tvåfamiljsfastighet och vilken gällde bostad som under större delen av året beboddes av ägaren, icke i något fall skulle föranleda undantag från schablonbeskattning;

II) av herrar *Hagberg* och *Nilsson* i Svalöv, utan angivet yrkande.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Den motion, som ligger till grund för detta utskottsbetänkande, är ganska västkustbetonad. Detta har sin förklaring däri, att man i motionen tar upp frågan om beskattningen av fastigheter som hyres ut till sommargäster.

Som alla vet är en tvåfamiljsfastighet normalt föremål för schablontaxering. Detta gäller även när fastighetsägaren själv bebor den ena våningen och hyr ut den andra. Är det däremot fråga om tillfällig uthyrningsverksamhet och hyran uppgår till eller överstiger 2 procent av taxeringsvärdet, så tillämpas inte schablontaxering. Då beskattas fastigheten efter de grunder som i övrigt gäller för fastigheter.

Detta har lett till vissa förhållanden,

Schablonbeskattning i vissa fall av en- och tvåfamiljsfastigheter

som framstår som orättvisa för en del fastighetsägare, framförallt i sådana skärgårdskommuner där man hyr ut bostäder till sommargäster. Om man har en våning i en tvåfamiljsvilla uthyrd året runt, så tillämpas schablontaxering. Om man däremot under sommaren hyr ut till sommargäster — då ingår i hyran också ersättning för möbler — så kan intäkten bli så stor, att man inte får göra schablontaxering. På det sättet uppstår förhållanden som de olika fastighetsägarna måste bedöma såsom underliga och som de tycker inte sammanfaller med de krav man kan ställa på likformighet i beskattning mellan olika kategorier av skattskyldiga. Det är därför motionärerna har föreslagit, att fastighet i de fall där uthyrning sker till sommargäster skall bli föremål för schablontaxering. Utskottet avvisar detta, men det finns en reservation, i vilken man inte yrkar på omedelbar ändring av författningen men vill att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa om förslag till höstsessionen om ändring av lagstiftningen i denna riktning.

I betänkandet redovisas endast herr Spetz som reservant. Jag är därför angelägen säga att det uppstått ett tekniskt missöde: alla folkpartister i utskottet stödde denna reservation, och det skulle sålunda rätteligen ha stått »reservation av herrar Spetz, Söderquist, Kollberg och Gustafson i Göteborg». Jag är angelägen att till protokollet få anteckna detta.

Herr talman! Då jag vet att en av motionärerna kommer att utförligt motivera detta yrkande, nöjer jag mig med att yrka bifall till reservationen I.

Herr STAXÅNG (h):

Herr talman! Jag skall redogöra för själva motionen i största korthet. Mera tid skall jag däremot ägna åt att redogöra för en utredning som gjorts inom ett samhälle om denna sak.

I motionen framhålls, att det på vissa håll i landet är relativt vanligt att villaägare under en eller annan sommarmånad inrättar provisorisk bostad för sig och sin familj och till sommargäster uthyr den ordinarie bostaden i möblerat skick. Det förhållandet att i den hyra som betingas även ingår ersättning för möbler måhända upp till halva hyresbeloppet gör att intäkten också av en rätt kortvarig uthyrning lätt når upp till de 2 procent av taxeringsvärdet som är stipulerade för annan taxering än schablontaxering. Beskattning efter annan metod än den schablonmässiga inträffar sålunda i praktiken även i sådana fall, då den del av intäkten som är att hänföra till villafastigheten som sådan är mindre än 2 procent av hela intäkten. Ett sådant resultat torde inte bli avsett vid fastställandet av de nuvarande reglerna. Motionärerna har också kommit till den uppfattningen, att nuvarande bestämmelser kan få direkt obilliga följder.

I ett samhälle på västkusten har man föranstaltat om en mycket utförlig utredning om denna sak. Då 1959 års deklARATIONER upprättades visade det sig i flera fall, att deklareranter på grund av uthyrningen till sommargäster bevisligen ådragit sig en höjning av inkomsttaxeringen som gjorde att den taxerade inkomsten av uthyrningen blev större än det faktiskt uppburna hyresbeloppet. Man frågar sig hur detta kunde bli fallet. Svaret ligger däri, att det för en- och tvåfamiljsvillor sedan några år tillbaka finns två skilda deklarerationsförfaranden.

Det ursprungliga betraktelsesättet när det gäller en fastighet var att den liknades vid en rörelse. Man uppskattade värdet av den bostad eller de bostäder som fanns i fastigheten genom jämförelser med andra likvärdiga bostäder som fanns på orten och upptog detta värde som intäkt av fastigheten. Avdrag fick sedan göras för alla kostnader förknippade med fastigheten.

Schablonbeskattning i vissa fall av en- och tvåfamiljsfastigheter

Systemet verkade utmärkt när det gällde större fastigheter. Disponerade fastighetsägaren lägenhet, var det lätt att på basis av andra fastigheter fastställa värdet av bostadsförmånen.

Svårare blev det att fastställa bostadsvärdet på en- och tvåfamiljsvillor. Man skaffar sig ju bara en gång i livet en egen villa. I allmänhet är det väl för att skaffa sig och sin familj en större, bättre och trivsammare bostad som man tar steget över till eget hem. En bedömning av en- och tvåfamiljsvillorna efter samma normer som hyreslägenheter var därför inte fullt rättvis. Det visade sig också att taxeringen av en- och tvåfamiljsvillorna blev ett ganska besvärligt arbete.

Man sökte sig därför fram på andra vägar för att nå en rättvis beskattning av en- och tvåfamiljsvillorna. En utredning igångsattes, och resultatet blev en omvärdering av själva betraktelsesättet. En villaägare ser ju inte sin en- eller tvåfamiljsvilla såsom ett investeringsobjekt. Det är andra faktorer som avgör anskaffningen. Man skulle därför inte heller betrakta hans en- eller tvåfamiljsvilla såsom rörelse; det var det nya betraktelsesättet. Däremot skulle hans sparande i fastigheten beskattas som allt annat sparande.

Så blev det ett nytt, förenklat deklara-tionsförfarande för en- och tvåfamiljsvillor, där en avkastning på 2,5 procent av taxeringsvärdet sättes som inkomst och avdrag får göras endast för räntor. Samtidigt slopade man all taxering av inkomster av stadigvarande uthyrning av dessa fastigheter. Undantag gjordes endast för fastigheter, som *i blott ringa omfattning i förvärvssyfte utnyttjas på annat sätt än för uthyrning för stadigvarande bostad eller såsom bostad åt ägaren, exempelvis fastigheter som brukar uthyras till sommargäster.*

Gränsen sattes vid en intäkt av 2 procent av fastighetens taxeringsvärde. En villaägare, som regelmässigt skulle ha

deklarerat på bil. 6 b, alltså schablon-taxering, blir således tvungen att — då inkomsterna för uthyrningen till sommargäster uppgår till eller överstiger 2 procent av fastighetens taxeringsvärde — deklarerera sin fastighet på bil. 6 a. Gör man det experimentet att schablon-taxera samma fastighet, bör denna schablontaxering plus hyresbeloppet för uthyrning till sommargäster, minskade med skälig avskrivning för slitage, ge ungefär samma resultat som rörelsebilagan. Man finner emellertid i många fall, att rörelsebilagans nettointäkt ligger avsevärt över. Man får med andra ord en höjning av inkomsttaxeringen, som är större än det uppburna hyresbeloppet.

Detta har naturligtvis upprört sinnen hos många av uthyrarna, och för att få fram material till en bedömning beslöt man på en ort på västkusten att göra en undersökning bland samhällets »uthyrare», om jag får använda den beteckningen. Grundvalen för undersökningen skulle utgöras av deklaranternas fastighetsbilaga 6 a, och vid personligt besök skulle man vädja till deklaranterna att få göra en avskrift av denna bilaga. Det insamlade materialet kom att omfatta omkring 25 fastighetsbilagor, vilket torde utgöra omkring 80 procent av samtliga uthyrare inom denna kategori. Efter justering av orealistiska yrkanden om avdrag för bränslekostnader, lyse o. s. v. till rimliga belopp bearbetades materialet. Man kom därvid fram till ganska uppseendeväckande saker. Jag skall inte gå in på själva granskningen, som gick ganska mycket in i detalj, utan jag går direkt till resultaten.

Man fick ett klart belägg för hur hårt denna beskattning drabbar de från sommargästerna uppburna hyresbeloppen. Man finner t. ex., att trots avdrag för räntor, vatten och renhållning, sötning, försäkring, reparationer och värdeminskning på fastigheten och trots avdrag med 25 procent av hyresbeloppet

Schablonbeskattning i vissa fall av en- och tvåfamiljsfastigheter

pet för slitage och intrång, blev omkring hälften av dessa villaägare beskattade för en större inkomst än de uppburit. Hårdast drabbades en deklarat, som hade uppburit 1 300 kronor i hyra och fått sin taxerade inkomst höjd med 1 864 kronor.

Till en del får man söka orsaken till denna differens i de olika bedömningsgrunder, som givit oss två olika deklara-tionsblanketter för samma hustyp när det gäller en- och tvåfamiljsvillor. En annan orsak är svårigheten att uppskatta värdet av bostadsförmånen i en- och tvåfamiljsvillor, där man för det mesta har ett eller två rum »på lut» för den tid då familjen är som störst. Att här använda samma system som för hyres-lägenheter är inte möjligt och rättvist. En hyresgäst i ett hyreshus kan, då familjen ännu är liten, bo i en mindre lägenhet, för att då familjen växer byta till sig en större, och för att slutligen då barnen vuxit upp och flyttat återgå till en mindre lägenhet. Denna möjlig-het står inte villaägaren till buds.

För att lägga sten på börda har man, utöver de hårda bedömningsgrunderna för bostadsförmånen, varje år sedan schablonavdraget infördes, höjt värdet av bostadsförmånen, medan uttagnings-procenten vid den senaste fastighets-taxeringen sänktes för att kompensera höjningen av taxeringsvärdet. Värdet av bostadsförmånen när det gäller vil-lafastigheter har höjts med 20—30, ja t. o. m. över 30 procent.

Vad kan man nu göra för att lätta på detta skattetryck? Vi finner det ganska bekymmersamt att myndigheterna lägger så stor börda på dessa personer som hyr ut till sommargäster. En fastighetsägare kan hyra ut en del av sitt hus under hela året utan att han där-för behöver ta upp något till beskattning, men om han under den vackraste tiden på året hyr ut sin lägenhet med möbler, husgeråd etc. till sommargäster och själv flyttar upp på vinden eller ner i källaren — vilket ofta är fallet —

då beskattas han för denna inkomst. Och ändå ligger så mycket av kostna-der och inte minst försakerelser bakom en sådan uthyrning av en sommarlä-genhet. Innan uthyrning kan ske måste fastighetsägaren ofta köpa möbler, säng-kläder, husgeråd och annan köksutrustning för detta ytterligare hushåll. Fastighetsägaren har vidare en hel del besvär när han skall flytta ned i käl-laren eller upp på vinden. Sist men inte minst får familjen från en mesta-dels modern lägenhet flytta till rena primitiviteten och trångboddheten under den vackraste delen av året, ofta lämnande det värdefullaste möble-manget i andra händer.

Säkerligen skulle dessa människor hyra ut ett utrymme i sin bostad hela året, om de hade möjlighet därtill — då finge de en skattefri och säker in-komst. Men det går ofta inte. Varför skall då inkomsten av uthyrningen till sommargäster beskattas så hårt? Med en liberalare tolkning av undantagspa-ragrafen skulle kanske dessa uthyrare kunna rymmas inom schablontaxering-ens ram. Bostaden nyttjas ju här av ägaren praktiskt taget hela året, och denna sommaruthyrning gör han för att använda inkomsten därav till famil-jens oundgängliga behov. Inkomsten i fråga kan knappast betecknas som för-värvsinkomst i vanlig mening.

Ett stort irritationsmoment för dessa fastighetsägare och även för — det vill jag säga mina ärade kammarkamrater — taxeringsnämnderna skulle avlägs-nas, om en ändring gjordes härvidlag. Det skulle vara ett betydelsefullt bidrag till lösandet av detta inte minst för väst-kusten — det är dock inte bara ett väst-kustintresse — så brännande problem. Nu går det ofta dithän, att en hel del fastighetsägare, när de ser hur gran-nen under hela året hyr ut en mindre del av sin bostad och slipper deklarerera för det, helt enkelt vägrar att hyra ut sin bostad på sommaren, varigenom han blir tvungen att deklarerera inte bara

Schablonbeskattning i vissa fall av en- och tvåfamiljsfastigheter

för hyresinkomsten utan även för förmanen av hyresfri bostad.

Herr talman! Jag har velat redogöra för den nämnda utredningen, som är helt objektiv och enligt min mening innehåller mycket material som talar för att en ändring härvidlag är befogad. Jag ber att få yrka bifall till reservationen I.

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! Herr Gustafson i Göteborg nämnde, att det blivit ett tekniskt missöde beträffande reservation I, i det att endast en reservant blivit antecknad. Jag är då för min del angelägen framhålla, att även när det gäller reservation II har ett missöde inträffat. Där står endast namnen Hagberg och Nilsson i Svalöv men det borde också ha stått Nilsson i Bästekille. Jag vill meddela detta för att slippa onödiga diskussioner nu och i framtiden.

Att vi endast avgivit en blank reservation beror på att högerpartiet i riksdagen inte godkänt schablonmetoden vid taxering av ifrågavarande fastigheter. Men som frågan nu ligger till kommer jag, herr talman, att vid en vote-ring stödja förslaget om en skrivelse till Kungl. Maj:t.

Herr ANDERSSON i Essvik (s):

Herr talman! När riksdagen beslöt införa bestämmelserna om schablon-taxering, var det ju nödvändigt att avskilja vissa fastigheter. Enighet rådde om att alla fastigheter, som nyttjas av ägaren och i vilka finns en fast hyresgäst, skall taxeras efter schablonmetoden, medan schablonmetoden inte skulle tillämpas för fastigheter som innehas i rent förvärvssyfte — alltså fastigheter som ägaren skaffat sig i akt och mening att hyra ut och tjäna pengar på. Detta är den närmaste orsaken till de olägenheter som, enligt vad herr Staxäng redogjort för, uppstått nere på västkusten.

Vid schablontaxering upptages som bruttointäkt 2,5 procent av fastighetens taxeringsvärde, varifrån avdrages den totala ränteutgiften. Den som är mantalsskriven på fastigheten får dessutom göra ett extra avdrag med 200 kr. Skillnaden mellan dessa belopp — antingen en nettointäkt eller ett underskott som införes i den allmänna deklarationen — blir den summa som vederbörande får skatta för respektive göra avdrag för.

Herr Staxäng berättade en hjärteknipande historia om fastighetsägaren som flyttar ned i källaren eller var det på vinden, men om han finner för gott att göra detta beror det väl på att han anser sig kunna göra en god affär på att hyra ut sin lägenhet. För sådana fall tycker jag inte man kan åberopa de skäl, som förelåg när vi tog denna schablontaxering.

Enligt mitt sätt att se är det felaktigt, om i nettointäkten av en uthyrd fastighet av den typ herr Staxäng talade om även ersättning för möbler o. dyl. skall medräknas och summan därigenom stiger till 2 procent av taxeringsvärdet, vilket ju är avgörande för frågan, huruvida taxering skall ske efter den ena eller andra metoden. Detta har utskottet också påpekat. Utskottet framhåller i sin motivering: »Inkomsten av sådan uthyrning är ju endast till en del hänförlig till nyttjandet av själva fastigheten medan inkomsten till återstående del är att anse som ersättning för rätten att nyttja möbler, sängutredning, husgeråd m. m. De gränsdragningssvårigheter som på detta område kan uppkomma vid lagtillämpningen synes vara av sådan natur att de lämpligen bör lösas genom anvisningar utfärdade av riksskattenämnden.» Jag tycker att utskottet härvidlag har sträckt sig så långt som det är möjligt.

Innan jag slutar, herr talman, vill jag peka på något som jag tror att både motionärerna och reservanterna har förbisett. Det måste vara felaktigt att

Schablonbeskattning i vissa fall av en- och tvåfamiljsfastigheter

under ett och samma år jämföra en fastighet som schablontaxeras och en fastighet som deklareraras och taxeras efter den gamla metoden. Avdraget i fråga om schablonfastigheten är beräknat med hänsyn till de reparationer som kan behöva göras under en relativt lång tidsperiod. Envar som sysslat med deklARATIONER och taxeringar av fastigheter enligt den gamla metoden vet, att utfallet på den punkten är mycket olika år från år. Ett år då vederbörande gör en större reparation blir resultatet helt annorlunda än under normala år. Skall man göra en jämförelse mellan skatteutfallet beträffande å ena sidan en fastighet taxerad efter schablonmetoden och en fastighet taxerad på det andra sättet, måste den göras för en tidrymd av åtminstone fem, sex år; under en sådan period är det ju normalt med en reparation.

Jag har velat framföra dessa synpunkter, då jag är viss om att vederbörande inte tagit hänsyn till dessa förhållanden när de talade med motionärerna. Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr STAXÄNG (h):

Herr talman! Jag ber att omedelbart få omtala för den föregående ärade tälaren, att vid den undersökning som gjorts togs även hänsyn till reparationer, utförda av fastighetsägare som taxerade enligt bilaga 6 a. Deras situation blir emellertid därigenom ingalunda förbättrad. Den saken har alltså redan tagits i betraktande vid beräkningarna.

Apropå mitt uttalande om nedflyttningen i källaren, som herr Andersson i Essvik åberopade, ber jag få göra en fråga; herr Andersson ansåg ju metoden innebära ett sätt att skaffa sig en extra inkomst. Vad är det för skillnad på att hyra ut en viss del av fastigheten — där ägaren själv bor, märk väl! — under hela året och att hyra ut en-

dast under två månader av året? I förra fallet blir han schablontaxerad. I det senare fallet är arrangemanget förordat med en hel del uppoffringar och dessutom måste hyresbeloppet deklarerarar såsom inkomst.

I skärgården frågar man sig av denna anledning: Vad har vi för nytta av att hyra ut några rum till sommargäster, när vi därigenom i en mängd fall blir avsevärt högre beskattade?

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen I) av herr Spetz; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herrar Staxäng och Gustafson i Göteborg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 24, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen I) av herr Spetz.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 118 ja och 68 nej, varjämte 21 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 11

Åtgärder till främjande av sparandet
m. m.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 25, i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder till främjande av sparandet m. m.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

A) de likalydande motionerna I: 117 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 143 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari hemställts att riksdagen måtte antaga genom motionerna framlagda förslag till 1) förordning om bostadssparande; 2) lag angående ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

B) de likalydande motionerna I: 278 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 511 av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställts »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt utredning och framläggande av förslag rörande olika åtgärder till främjande av långsiktigt sparande i egen rörelse, sparande i egen fastighet och annat bostadssparande, amorteringssparande, aktiesparande, sparande på pensionskonto i bank eller annan kreditinrättning och andra former av frivilligt sparande av betydelse för ålderdoms-, invalid- och efterlevandeförsörjningen i enlighet med motionernas syfte»;

C) de likalydande motionerna I: 417 av herr *Lundström m. fl.* och II: 526 av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att förslag framlades för årets höstsession om skattelättnad för sparande och extrainkomster i enlighet med i motionerna angivna grunder; samt

D) de likalydande motionerna I: 404 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 513 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari bl. a. hemställts att riksdagen måtte antaga ett genom dessa motioner framlagt förslag

till lag angående ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Utskottet hemställde, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 117 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 143 av herr *Hjalmarson m. fl.*;

2) de likalydande motionerna I: 278 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 511 av herr *Hedlund m. fl.*;

3) de likalydande motionerna I: 404 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 513 av herr *Hjalmarson m. fl.*, i den del motionerna behandlades i detta betänkande; samt

4) de likalydande motionerna I: 417 av herr *Lundström m. fl.* och II: 526 av herr *Ohlin m. fl.*,

i den mån motionerna icke kunde anses besvarade genom vad utskottet anfört, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Hagberg, Spetz, Gustaf Elofsson, Söderquist, Torsten Mattsson, Nilsson i Svalöv, Kollberg, Vigelsbo, Magnusson i Borås* och *Gustafson* i Göteborg, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 117 och II: 143, I: 278 och II: 511, I: 404 och II: 513 samt I: 417 och II: 526 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t gäve utredningen om spärstimulerande åtgärder i uppdrag att dels med särskilt beaktande av vad i motionerna anförts utarbeta förslag till främjande av det frivilliga sparandet genom lättnader vid beskattningen och dels framlägga nämnda förslag å sådan tid, att proposition i ämnet kunde föreläggas riksdagen vid innevarande års höstsession.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr NILSSON i Svalöv (h):

Herr talman! En av de mest angelägna uppgifterna i vårt lands ekonomiska politik för dagen är att få till

Åtgärder till främjande av sparandet m. m.

stånd ett tillräckligt sparande. Både av principiella skäl och av praktiska skäl avvisar emellertid vi inom högerpartiet allt tal om tvångssparande, vare sig ett direkt sådant eller via en onormal beskattning. Att regeringen tvångsmässigt skall ålägga människorna att spara är orealistiskt och orimligt. Ett sparande på befallning är värdelöst både ur spararnas synpunkt och ur samhällets synpunkt. Vad vi i dag behöver är, herr talman, ett frivilligt sparande. Individen måste själv komma till insikt om att det är till hans eget och nationens bästa, om ett sparande sker. Förutsättning härför är emellertid att statsmakterna bedriver en sparfrämjande politik. Först och främst måste människorna få klart för sig, att vi här i landet godtar den personliga äganderättens okränkbarhet. De måste känna, att statsmakterna gör allt vad som göras kan för att värna om ett fast penningvärde, och människorna måste kunna lita på att en rejäl skattereform kommer, vars fördelar alla får del av.

I dagens läge med den stora bristen på sparande räcker det emellertid inte därmed. Även omedelbart och direkt verkande sparfrämjande åtgärder skattevägen är nödvändiga.

I bevillningsutskottets betänkande nr 25 behandlas ett helt knippe av sådana sparfrämjande skatteförslag, framlagda av de tre borgerliga partierna var för sig. Vad vi från högerpartiets sida kommit med är i stort sett en upprensning av våra tidigare framförda förslag i dessa frågor. Däri ingår bl. a. vårt förslag om ett bostadssparande under åren 1960—1965. Förslaget går i stort sett ut på att den som under dessa år insätter medel i bank eller annan penninginrättning på särskilt konto för bostadsanskaffning skall få åtnjuta uppskov med taxering av beloppet. Vi har maximerat beloppet under de angivna åren, alltså 1960—1965, till högst 6 000 kronor för ogift person och 12 000 sammanlagt för äkta makar. Uttages me-

del för förvärv av eget hem i någon form före år 1970, skall det sparade beloppet bli skattefritt. Förslagets genomförande skulle otvivelaktigt gynna sparandet och därmed också underlätta kapitalanskaffningen till bostadsbyggande.

Högerpartiet har också framlagt ett förslag om en sparfrämjande åtgärd, som ligger bostadssparandet nära, nämligen det s. k. amorteringssparandet. Detta förslag innebär, att om en ägare av en bostadsfastighet under beskattningsåret verkställer amortering av skuld på sin bostadsfastighet till ett så stort belopp, att det överstiger 1,5 procent av fastighetens taxeringsvärde, så skall vederbörande amorteringssparare få ett avdrag i beskattningen för den överskjutande amorteringen, dock högst med ett belopp av 700 kronor. Vi har kompletterat detta förslag med att barnfamiljerna skall särskilt gynnas. Om det finns hemmavarande barn under 16 år skall sålunda nämnda belopp av 700 kronor höjas med 200 kronor för varje barn. För att inte missbruk skall uppkomma har vi föreslagit kontroll över att sådan amortering inte sker genom att pengar tas ut från bank eller annan penninginrättning.

Ett annat högerförslag till sparfrämjande åtgärder, som också behandlas i betänkande nr 25, är förslag om åtgärder för aktiesparande. Detta förslag har vi också framfört tidigare. Det innebär att utöver det extra avdraget för inkomst av kapital, som nu utgår med 300 kronor för ensamstående och 600 kronor för äkta makar, skall utgå avdrag med ytterligare 200 kronor för ensamstående och 400 kronor för äkta makar, om intäkten utgöres av avkastning av aktier eller andelar i ekonomiska föreningar.

Då emellertid en utredning pågår enligt riksdagens tidigare begäran om åtgärder för att stimulera sparandet, har vi inte från högerpartiets sida nu velat kräva att riksdagen i dag skall antaga

Åtgärder till främjande av sparandet m. m.

våra framlagda förslag. Tillsammans med de två andra borgerliga partierna kräver vi dock, att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ger denna utredning i uppdrag att dels med beaktande av vad som anförts i motionerna utarbeta förslag till främjandet av det frivilliga sparandet genom lättnader vid beskattningen och dels framlägga dessa förslag vid sådan tid, att proposition i ämnet kan föreläggas riksdagen vid innevarande års höstsession. Vi är nämligen av den uppfattningen, att denna fråga och det arbete som denna utredning har fått sig anförtrott är så viktig, att man inte bör förhålla detsamma utan arbeta så skyndsamt som möjligt. Om alla klutar sätts till måste utredningen kunna vara klar i så god tid, att en proposition i ärendet kan framläggas till årets höstriksdag. Detta är vad vi borgerliga kräver i vår reservation.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den reservation, som är fogad till betänkandet av herr Hagberg i Malmö m. fl.

Herr KOLLBERG (fp):

Herr talman! Som av herr Nilssons i Svalöv anförande framgick handlar detta bevillningsutskottsbetänkande nr 25 om åtgärder för främjande av frivilligt enskilt sparande. Den frågan har ju varit föremål för behandling vid både 1957 och 1958 års riksdagar. Då 1957 års bevillningsutskott behandlade denna fråga uttalade utskottet sin principiella anslutning bl. a. till en av folkpartiet då väckt motion i detta ämne. Särskilt ansåg utskottet att det i folkpartimotionen framlagda förslaget om skatteuppskov för belopp som insatts på sparkonto var värt att uppmärksammas, eftersom detta system inrymde möjligheter till särskild stimulans för det långsiktiga sparandet. På utskottets

hemställan begärde 1957 års riksdag, att en utredning skulle komma till stånd. Då Kungl. Maj:t inte tillsatte den begärda utredningen, upptogs frågan ånyo vid 1958 års riksdag. Bevillningsutskottet 1958 anslöt sig till vad bevillningsutskottet 1957 hade sagt och erinrade om 1957 års hemställan om utredning och framhöll dessutom, att en sådan utredning borde komma till stånd inom den närmaste tiden. Detta blev också 1958 års riksdags beslut.

Sedan tillsatte emellertid Kungl. Maj:t denna utredning i oktober 1958, men den har ännu inte lett till något resultat.

På grund av den långa tid som flutit sedan riksdagen första gången begärde förslag i frågan har nu såväl höger och centerpartiet som folkpartiet i motioner framlagt förslag om skyndsamma åtgärder. Utredningen bör enligt reservanterna till det föreliggande utlåtandet — som vi hörde av herr Nilsson i Svalöv — förstäddas att framlägga sina förslag om sparstimulerande åtgärder på sådan tid, att proposition i ämnet kan föreläggas riksdagen vid årets höstsession.

Motionerna från de tre partierna finnes redovisade i bevillningsutskottets betänkande, och jag skall därför inte uppta tiden med att närmare gå in på förslagets detaljer.

Helt allmänt vill jag om det förslag, som framlagts i motionen från folkpartiet, säga, att utvecklingen nu har lett oss därhän, att särskilda förmåner är erforderliga för att det skall vara möjligt att omedelbart främja ett ökat enskilt sparande, särskilt på längre sikt. För att vi skall ernå den önskade effekten av sådana stimulansåtgärder måste dessa vara av påtagligt slag samt vidare vara så utformade, att sparandet på lång sikt framstår såsom gynnsamt för den enskilde. Med andra ord: det måste löna sig för varje sparare att uppskjuta en del av sin konsumtion.

En skattelättnad för nysparande är

Åtgärder till främjande av sparandet m. m.

vid nuvarande höga skattetryck av den största psykologiska betydelse, om den kan göras påtaglig genom att insättas redan vid källskatteuttaget. Samtidigt bör det långsiktiga sparandet ges en extra stimulans genom skatteminskning.

Ett system som tillgodoser dessa två huvudsynpunkter kan med fördel kombineras med en möjlighet för spararen att utjämna sina inkomster i beskattningshänseende mellan olika år. En extra arbetsinsats i de mest produktiva åldrarna skulle med sparandet som skatteutjämnande faktor bli lockande. Vidare skulle exceptionella inkomster, t. ex. på grund av övertidsarbete, kunna utjämnas genom att fördelas på flera år. Värdefullt är givetvis också att en skattelättnad för långsiktigt sparande kan förenas med ett målsparande, t. ex. bostadssparande.

Det i folkpartiets motion framlagda förslaget innebär exempelvis, att för den som har att erlagga preliminär A-skatt skall sparavdraget ske redan vid lönetillfället under förutsättning att det sålunda avdragna beloppet omedelbart insättes på särskilt sparkonto i bank. Härvid inträder omedelbar skattelättnad genom att källskatten kommer att beräknas på ett lägre belopp. Så länge medlen inestår å sparkontot skall inte någon beskattning ske, men vid uttaget från sparkontot skall det uttagna beloppet återföras till beskattning. Definitiv skattelättnad ernås, därest medlen varit insatta under minst tre år. Medel som varit sparade under tre—sex år skall vid uttaget beskattas till ungefär två tredjedelar, och medel som varit inestående under sex år eller längre tid skall beskattas till ungefär en tredjedel.

Ett villkor för skattelättnad är dock att den skattskyldige ökat sina tillgångar under året med minst det belopp, för vilket skattefrihet åtnjutes. Kontroll härpå kan ske i samband med deklARATION exempelvis i enlighet med de grun-

der, som gällt för det s. k. premiesparandet. En viss maximering föreslås beträffande det belopp, som kan komma i fråga för insättning på sparkonto.

Som jag inledningsvis anförde har den här frågan förhållats år efter år. Trots detta har bevillningsutskottet nu ansett, att man bör avvakta utredningens resultat utan särskild påstötning. Denna passiva inställning har reservanterna inte kunnat godta. Samtliga ledamöter i bevillningsutskottet från högern, centerpartiet och folkpartiet har nämligen förenat sig i ett förslag till skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om att proposition i ämnet skall föreläggas riksdagen vid innevarande års höstsession. Då 1958 års utredning om sparstimulerande åtgärder enligt egen uppgift kommit så långt att dess arbete kan avslutas i år, och då även motionerna såväl från folkpartiet som från högern innehåller i detalj utarbetade förslag, bör någon svårighet inte föreligga för Kungl. Maj:t att erhålla underlag för en proposition i detta ämne och att framlägga denna inom angiven tid.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den vid bevillningsutskottets betänkande nr 25 fogade reservationen.

Herr ERIKSSON i Bäckmora (cp):

Herr talman! Centerpartiets inställning till frågan om det frivilliga sparandet är väl känd och det är därför överflödigt att här gå in på någon detaljerad beskrivning därav. Låt mig dock få påminna om att för centerpartiet är det personliga sparandet den mest betydelsefulla sparformen. Att främja personligt sparande och ägande är för oss en synnerligen väsentlig uppgift.

Ingen här i kammaren vill väl ställa sig upp och tillkännage en negativ inställning till sparandet, men intresset för att främja sparandet tycks variera högst avsevärt. Det förefaller också rå-

Åtgärder till främjande av sparandet m. m.

da delade meningar om vilka medel som bör användas i sparstimulerande syfte. På sina håll ställer man sig tydligen minst sagt tveksam till möjligheten att därvidlag begagna det medel som skattelättnader utgör. Skatteavdragsprincipen har emellertid sedan mycket länge varit godtagen såsom sparstimulans i vissa avseenden. Jag syftar på att avgifterna till frivilliga tilläggs pensioner utöver tjänstepensionen har varit avdragsgilla vid beskattningen. Detsamma gäller även den nu beslutade obligatoriska tilläggs pensioneringen.

Vad vi i centerpartiet vill åstadkomma är jämställdhet mellan olika sparformer. Man kan på olika sätt spara för ökad ålderstrygghet, och vi vill att den, som sparar genom att skaffa sig ett eget hem eller annan fastighet, genom insättningar på bank eller i en rörelse, genom inköp av obligationer eller på annat betryggande sätt, skall åtnjuta samma rätt till skatteavdrag som den vilken sparar genom en pensionsförsäkring. Det finns inte någon anledning att, såsom nu sker, dra en diskriminerande gräns mellan olika kategorier av sparande, och vi i centerpartiet hävdar att det är ett rättvisekrav att detta förhållande rättas till.

Den vanligaste invändningen mot att sparandet stimuleras genom skattelättnader är att vårt skattesystem är sådant att de högre inkomsttagarna får större avdrag i kronor räknat för varje hundralapp än de mindre inkomsttagarna. Det kan inte bestridas att det förhåller sig på det sättet, och det bör därför ske vissa inskränkningar, så att inte stimulansen leder till felaktiga omfördelningar av skattebördan. Enligt centerpartiets mening bör således avdragsrätten gälla begränsade belopp.

Herr talman! Det behövs en mer realistisk syn på sparandets betydelse. Kapitalbehovet är stort, och låt oss komma ihåg att den som sparar lämnar ett bidrag till det gemensamma byggan-

det för framtiden. Det måste därför ur samhällsekonomisk synpunkt vara lönande att bevilja en skattelättnad för att stimulera sparandet. Man avstår från personlig konsumtion när man betalar skatt, men man gör det också genom att spara. Den som sparar undandrar inte samhället någonting. Tvärtom ställer han kapital till förfogande för angelägna samhällsuppgifter, som vi alla har intresse av. Inte minst gäller detta de stora kapitalbehov som nu finns inom näringslivet.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få ansluta mig till den vid utskottets utlåtande fögade reservationen.

Herr andre vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr BRANDT i Aspabruk (s):

Herr talman! Den här frågan är ju en gammal bekant som vi har diskuterat rätt många gånger under senare år. Det enda nya är väl folkpartiets förslag om att underlätta sparandet genom skattelättnader för extrainkomster. Här i riksdagen lagstiftar vi ju för att kunna åstadkomma en kortare arbetstid, men nu skulle vi genom skattelättnader stimulera till ökat arbete på utsträckt tid. Man kan inte underlåta att göra den kommentaren att detta förefaller litet underligt.

Jag vill, herr talman, understryka att bevillningsutskottet har genom sina tidigare utlåtanden visat sitt intresse för sparstimulerande åtgärder. År 1957 beslöt riksdagen på förslag av bevillningsutskottet att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en utredning rörande sådana åtgärder. Utredningens uppgift skulle vara att undersöka lämpligheten och möjligheten av att uppmuntra nysparandet, såsom det hette. Som exempel på åtgärder i detta syfte nämndes skattefria insättningar på sparkonto och stimulerandet av olika typer av målsparande, t. ex. bostadssparande —

Åtgärder till främjande av sparandet m. m.

det är just vad motionerna nu också kommer med. Utredningen tillsattes, såsom här tidigare framhållits, av Kungl. Maj:t år 1958 och den skall enligt direktiven allsidigt och förutsättningslöst pröva olika alternativ, även utländska förebilder. Så långt bör alltså motionärernas krav redan vara ganska väl tillgodosedda.

Det är dock naturligt att i denna allsidighet också måste ligga en kartläggning av de samhällsekonomiska och statsfinansiella konsekvenserna av olika förslag.

Även förra årets riksdag behandlade denna fråga, och ingenting har inträffat sedan dess. Då hänvisade utskottet till den pågående utredningen — som jag talade om — vilken man förväntade skulle beröra även dessa spörsmål. Det framgår nu av riksdagsberättelsen, att utredningen har för avsikt att sluta sitt arbete i år, vilket också reservanterna understryker. Det är väl då inte rimligt att man skulle göra en ny skrivelse, utan man bör avvakta utredningens resultat.

Det är förvånansvärt att reservanterna, när de i sista stycket i sin reservation just hänvisar till att denna utredning enligt sina direktiv skulle överväga även sådana möjligheter att stimulera sparandet som antytts i motionerna och påpekar, att den kommer att sluta sitt arbete innevarande år, ändå som en antiklimax hemställer om en skrivelse till Kungl. Maj:t beträffande dessa motioner för att få ett förslag redan till detta års höstsession. Det är dock sällan motionärer har blivit så väl tillgodosedda som i detta fall. Jag vill gärna understryka att alla är ense om betydelsen och nödvändigheten av ökat nysparande. Det är förutsättning för fortsatt expansion. Endast därigenom blir det möjligt att öka investeringarna och få ett snabbt framåtskridande.

Men vi har inget dåligt sparande i vårt land. Jag tror vi kan jämföra det med sparandet i vilket annat land som

helst och konstatera, att det ligger över vid jämförelsen. Det pågår också ett organiserat sparande på olika områden: ett organiserat lönsparande sedan många år, ett organiserat bostads- och aktiesparande sedan en tid tillbaka, och efter vad jag har hört berättas, har HSB inlett en riksomfattande kampanj för ungdomssparande för insatser i insatslägenheter eller egnahem på räntemässigt gynnsamma villkor. Denna kampanj har vunnit synnerligen stor avslutning. Den står öppen även för andra familjer än medlemmarna, och sparandet kan ske genom HSB:s egen kassa eller sparbänkerna.

Även om vi i fråga om sparande kan mäta oss med vilket annat land som helst, är därmed inte sagt att nysparandet är tillräckligt. Det är ju inte så, att vi föder och kläder oss och skaffar oss bostäder med banksedlar, utan det sker med vad som produceras i vår industri och vårt jordbruk eller vad vi kan byta till oss från andra länder mot vad vi själva framställer. Skall vi kunna höja vår standard, är ökat sparande ofrånkomligen nödvändigt för att ge utrymme för de behövliga investeringarna.

Men även om man konstaterar detta kan man inte utan vidare besluta om komplicerade åtgärder som man vet kan få betydande konsekvenser för de skattskyldiga, för samhällsekonomin och för statsfinanserna. Jag vill gärna understryka att man måste ha garanti för — vilket jag tror föregående talare var inne på — att sparandet verkligen blir nysparande och inte bara överflyttning av kapital på ett sätt som ger skattelättnad.

Jag skall inte vidare fördjupa mig i detta. Det tjänar inte mycket till att i detalj diskutera dessa frågor. De är föremål för utredning och vi bör kunna avvakta utredningens resultat. Enligt vad jag har kunnat erfara arbetar den så snabbt som över huvud taget är möjligt. Det är inte brukligt, när man kän-

Åtgärder till främjande av sparandet m. m.

ner till ett sådant förhållande, att skriva att riksdagen vill ha utredningens betänkande ännu snabbare, kanske förr än det finns praktiska möjligheter att framlägga ett förslag. Eftersom jag förlitar mig på att utredningen, utan att vi skriver någonting, så snabbt den kan utarbetar ett förslag och att vi då också får en proposition så snart som möjligt, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NILSSON i Svalöv (h) kort genmäle:

Herr talman! Herr Brandt i Aspabruk antydde att reservanterna närmast var ute i ogjort väder därför att riksdagen ju redan tidigare visat intresse för dessa sparfrämjande åtgärder. Det är riktigt att riksdagen har visat intresse. Tack vare oppositionens starka påtryckningar många år i rad beslöt riksdagen att en utredning skulle tillsättas. Beslutet fattades om jag inte minns fel 1957. Sedan dröjde det ett år till dess att den tillsattes. Det skedde nämligen inte förrän i oktober 1958. Något resultat av denna utredning har vi ännu inte fått se om vi bortser ifrån att förslag framlagts om att löner i sparfrämjande syfte skall insättas på postgiro eller bankkonto. Vi reservanter menar att regeringspartiet inte har tagit tillräckligt allvarligt på den här saken.

Herr Brandt hävdar att ingenting nytt har inträffat på detta område sedan förra året. Jag vågar påstå att så har skett: det har blivit värre på kapitalmarknaden sedan i fjol, och inte minst den saken gör att vi bör påskynda utredningen om sparfrämjande åtgärder. Vi har vidare i riksdagsberättelsen fått besked om att utredningen skall vara klar under årets lopp. Men den 31 december 1960 anser vi reservanter och den samlade borgerliga oppositionen inte vara tillräckligt tidigt. Vi vill att utredningen avslutas i år i så god tid att resultatet kan remissbehandlas och

propositionen iordningställas och föreläggas 1960 års höstriktsdag.

Herr BRANDT i Aspabruk (s) kort genmäle:

Herr talman! Efter mig på talarlistan kommer ju en ledamot i denna utredning. Han kommer antagligen att redogöra för läget, och då har jag ingen anledning att fördjupa mig i ämnet. Men nog är det förvånansvärt att man ställer detta yrkande, när en utredning, såsom reservanterna själva påpekar i sin skrivning, överväger just de förslag som är framställda i motionerna. Utredningen har ju för avsikt att komma med sitt betänkande i år. Vad har man då mera att begära? Det är att slå in öppna dörrar att ställa det yrkande som här har ställts.

Herr ANTONSSON (cp):

Herr talman! Detta är ett mycket stort område. Jag skall ändå försöka fatta mig mycket kort.

Självfallet har jag ingen annan mening än alla de föregående talarna om behovet av ett ökat nysparande. Givetvis bör man också stimulera detta så mycket som möjligt. I motsats till samtliga som uppträtt här, tror jag emellertid för min del, att vi har relativt små chanser att öka nysparandet under 1960-talet, om man räknar från den nuvarande kvoten. Detta beror helt enkelt därpå att vi på den politiska vägen beslutat att disponera det som annars skulle blivit en normal sparkvot. Vi har beslutat en förkortning av arbetstiden, vi har antagit en pensionsreform som, när ett visst antal år har gått, tar 10 procent av inkomsterna, och vi höjde för några månader sedan skatten med en miljard. Jag inlägger inte alls här någon värdering av dessa beslut, jag endast konstaterar faktum. Från dessa utgångspunkter är det ganska svårt att öka nysparandet. Vi vet att experterna

Åtgärder till främjande av sparandet m. m.

räknar med att bilparken skall fördubblas på kort tid. Televisionen håller på att erövra landet. Det kommer sannernigen inte att bli lätt att få ett bundet, långsiktigt nysparande.

Efter dessa allmänna reflexioner vill jag säga att jag är fullständigt ense med herr Brandt i Aspabruk om att — när en utredning nu sitter — det verkar egendomligt om riksdagen exempelvis säger, att utredningen speciellt skall undersöka möjligheterna beträffande bostadssparandet och aktiesparandet och där gå fram på de vägar som reservanternas anvisat. Även om vi inte så mycket diskuterat den saken i utredningen vill jag för min del bekänna, att jag inte är övertygad om att vi skall tillskapa en rad författningar och förordningar kring alla former av målsparende — bostadssparandet, aktiesparandet, sparandet för utbildning o. s. v. — där vi får en mycket invecklad taxeringskontroll och där man över huvud taget måste lägga upp en lång rad författningar. Jag skulle vilja att vi försökte finna former, där vi generellt stimulerade nysparandet, oavsett vilket område människorna sedan använde pengarna på.

Nu refererade redan herr Brandt i Aspabruk att reservanternas var ense om att säga — både från denna talarstol och i sin reservation — att man vet att det ingår i direktiven att denna utredning skall undersöka olika sparformer; den skall också få använda utländska förebilder. Över huvud taget är direktiven mycket generöst skrivna — naturligtvis utom på en punkt, nämligen när det gäller kostnaderna. Finansministern, som sitter här nu, har sagt att vi måste hålla oss inom mycket snäva gränser. Det förstår man från hans utgångspunkter. För övrigt är fältet öppet att fritt pröva olika former att stimulera sparandet. När det är utredningens avsikt att bli färdig detta år och att i direktiven ingår just de olika sparformer motionärerna pekat på, har

jag svårt att förstå den brådska man nu ådagalägger från reservanternas.

Herr Nilsson i Svalöv sade att han inte hade sett något resultat av utredningens arbete. Vi har dock bara suttit ett år och några månader och pluggat på detta väldiga och svårarbetade fält. När vi då anmäler att vi skall försöka bli färdiga detta år, då frågar jag herr Nilsson i Svalöv, om det är för lång tid att ta på sig två år för att behandla ett så omfattande arbete som det här gäller. Jag tror inte att det är ovanligt att en utredning tar så lång tid på sig. Tvärtom tycker jag att vi ådagalägger en ganska berömvärd snabbhet om vi lyckas komma fram med någonting efter två års arbete. Vi kan göra en jämförelse med hur det svenska utredningsväsendet i övrigt arbetar. Vi har en rad »långtidsutredningar»!

Herr talman! Jag har inget yrkande.

Herr NILSSON i Svalöv (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill inte alls gå i polemik mot herr Antonssons i och för sig utmärkta anförande. Jag vill bara göra det konstaterandet, att vi inte kräver att just dessa saker — bostadssparande etc. — skall brytas ut. Vi vill helst ha ett samlat förslag. Jag är den förste att erkänna att vi redan nu har ett lapptäcke i vår beskattning. Det gäller alltså att få det hela samlat och samordnat.

För att inte något missförstånd skall uppstå vill jag säga, att jag inte klandrar utredningen för att den har arbetat för långsamt. Felet ligger närmast däri, att det dröjde för lång tid mellan riksdagens beslut och tillsättandet av utredningen. Sedan menar jag också att det inte kan skada att man fäster utredningens uppmärksamhet vid att vi inom oppositionen vill ha fram ett resultat så fort som möjligt.

Ändrade beskattningsregler för avsättning till pensionsstiftelse i familjebolag

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Herr Antonsson tillkännagav nyss en pessimistisk uppfattning när han sade att han egentligen inte tror på möjligheterna att öka sparandet under 1960-talet. Det är ett uttalande som jag inte vill låta stå oemotsagt. Om det skulle vara så, skulle vi möta stora svårigheter i vår ekonomiska politik och på kapitalmarknaden, och vi skulle få brottas med besvärliga problem i konkurrensen på den europeiska marknaden. Jag har ett behov av att säga ifrån, att jag inte är lika pessimistisk som herr Antonsson. Jag menar att om vi får tillfälle att föra en ekonomisk politik och en skattepolitik enligt de linjer som oppositionen har rekommenderat, kan vi ge en verklig stimulans åt det frivilliga sparandet här i landet.

Sedan är det helt naturligt att herr Antonsson såsom ledamot av utredningen vill försvara den — det är ju lovligt, och jag vill inte säga någonting om den saken — men när utredningen blev så försenad vid tillsättandet tycker jag nog att den kunde ha börjat med något av de många konkreta förslag till en stimulans av sparandet som redan föreligger i stället för att ta upp den i och för sig kanske intressanta frågan, huruvida statstjänstemännens löner skall betalas på bankräkning eller kontant.

Herr talman! Ett bifall till reservationen kommer att innebära en uppmaning till utredningen att skynda på sitt arbete, och det tror jag inte kan skada.

Efter härmed slutad överläggning gav herr andre vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen; och fann herr andre vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Nilsson i Svalöv begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande votersproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 25, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen av herr Hagberg m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr andre vice talmannen tillkännagav, att han ansåge tvekan kunna råda angående omröstningens utgång, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 106 ja och 100 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 12

Ändrade beskattningsregler för avsättning till pensionsstiftelse i familjebolag

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 26, i anledning av väckta motioner om upphävande av fjärde stycket punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen (avsättning till pensionsstiftelse i familjebolag).

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 425 av herr *Sveningsson* och II: 521 av herr *Magnusson* i Borås m. fl. hade hemställts, »att riksdagen måtte besluta att fjärde stycket av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen måtte utgå».

Utskottet hemställde, att de likalydande motionerna I: 425 av herr *Sveningsson* och II: 521 av herr *Magnusson* i Borås m. fl. om rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning inom familj-

Andrade beskattningsregler för avsättning till pensionsstiftelse i familjebolag

jebolag till pensionsstiftelse icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Söderquist, Yngve Nilsson, Stefanson, Magnusson* i Borås, *Gustafson* i Göteborg, *Darlin* och *Rydén*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte antaga ett av reservanternas framlagt förslag till lag om ändring av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunal-skattelagen den 28 september 1928 (nr 370), innebärande borttagande av fjärde stycket i nämnda punkt av anvisningarna.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr MAGNUSSON i Borås (h):

Herr talman! Vid detta utskottsbetänkande är fogad en reservation, vari hemställes om bifall till motion nr 521 i denna kammare, som jag har väckt tillsammans med några riksdagskamrater. Vi syftar till att få till stånd bestämmelser som skulle innebära, att även de egna företagen skulle få göra avsättningar i pensionsstiftelser för sin framtida pensionering.

Vi har under de senaste åren kunnat förmärka ganska omfattande avsättningar till s. k. fria stiftelser som har placerats i det egna företaget. Detta har befunnits förmånligt inte minst för de anställda genom att dessa kunnat vara med om att i sitt företag vårda och bevara värdebeständigheten hos de pengar som är avsatta för deras egen pensionering. Avsättningarna får inte göras med mindre än att en verklig utfästelse föreligger, och stiftelserna står också under länsstyrelsens kontroll, varför några obefogade avsättningar till dessa icke kan förekomma.

Nu föreligger emellertid det egenomliga förhållandet att om en person eller någon honom närstående råkar äga en del aktier i företaget, får han inte göra någon avsättning för sin egen pensionering. Majoriteten i bevillningsut-

skottet synes nu lita till att vederbörandes pensionering till fullo skall kunna klaras genom den vid fjolårets riksdag beslutade obligatoriska försäkringen.

Jag kan inte dela den uppfattningen. Jag finner i stället att behovet nu är mycket större och att det är än mera befogat att det görs avsättningar till dylik enskild pensionering. Nu är det ju så att de avgifter, som gäller den framtida allmänna tjänstepensioneringen, skall betalas in, och det blir samhället som kommer att disponera över dessa sparmedel, som tidigare kunnat ligga kvar i våra företag. Det är detta som betingar behovet av att ett sådant här sparande för innehavarnas pensionering sker i de enskilda företagen. Detta är ett stort intresse, alldeles speciellt för de små företagen, då dessa i särskild utsträckning är beroende av att det kapital som kan sparas för framtiden också kommer att stå just till deras egen disposition. Det är väl också av stort värde om de här småföretagen får möjlighet att i fortsättningen arbeta på ett effektivt sätt och därmed också skapa en förbättrad produktion till fördel inte bara för företagen utan framför allt för de där anställda. Jag tror inte heller att någon kan säga annat än att dessa företag har betytt oerhört mycket för utvecklingen i vårt samhälle. Det är därför som jag finner det så mycket mera rimligt att man inte har kvar denna diskriminering av den här företagsformen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottsutlåtandet fogade reservationen.

Herr DARLIN (h):

Herr talman! Det är ju inte någon ny fråga vi diskuterar i dag, och jag skall därför begränsa mig till att framhålla det anmärkningsvärda i att företagen — i detta fall familjeföretagen — som vanligt har ställts i strykklass. Vi är väl alla medvetna om den betydelse

Ändrade beskattningsregler för avsättning till pensionsstiftelse i familjebolag

dessa företag har för vår samlade produktion. Vi borde därför vara angelägna om att underlätta deras insatser och likaså att skapa goda arbets- och försörjningsmöjligheter för deras innehavare.

Men det är tvärtom. När motionärerna här begär rätt för delägare att göra avdrag för avsättning till pensionsstiftelse för egen pensionering, hänvisas bl. a. till att detta skulle kunna medföra skattesmitning. Det förefaller som om familjeföretagarna skulle vara en samling notoriska skattesmitare. Så är ju inte det verkliga förhållandet, och jag vänder mig emot att man på detta sätt pekar ut en hel grupp. De nuvarande skärpta bestämmelserna beträffande pensionsstiftelser torde utgöra full garanti mot befarade missbruk.

Sedan hänvisas till ATP, som — om man får bortse från frågan om den lagens bibehållande — i så hög grad missgynnar de egna företagarna. Den pensionsgrundande inkomsten över 8 000 kronor får medräknas endast till två tredjedelar, och den maximala pensionsgrundande inkomsten är fastställd till 16 800 för företagare och 26 000 för anställd. Vad är det för konsekvens i denna diskriminering? Den gäller ju inte längre i fråga om sjukförsäkringen.

Att hänvisa till möjligheterna att teckna försäkringar hos försäkringsanstalt är meningslöst, eftersom därvidlag ingen skillnad råder mellan företagare och anställd. Den rätten har vi väl alla fortfarande. Men det är inte detta det är fråga om i dag.

Vidare hänvisas till möjligheterna att från firman utbetala årliga pensionsbelopp. Det berör emellertid inte heller den fråga vi här diskuterar, nämligen rätten att i förväg få avsätta medel till egen pensionering i det egna företaget.

Jag har, herr talman, svårt att förstå den avoghet, som man från utskottsmajoritetens sida — i detta fall regeringspartiet och centerpartiet — visar

mot företagarna, vilka ju ändå ser till att landets produktion hålles på högsta möjliga nivå till lägsta möjliga priser, trots de beslut som drives igenom med knappast möjliga majoritet här i riksdagen. Synbarligen är det så att vi företagare är för fåtaliga för att tillmätas politisk betydelse.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Det var 1955 som vi gjorde vissa inskränkningar i reglerna, när det gäller familjebolags rätt att avsätta medel till pensionsstiftelse. Då tillkom den bestämmelse, som herr Magnusson i Borås redan pekat på och som säger att stiftelserna skall stå under kontroll av länsstyrelsen. Vidare bestämdes det att i familjebolag avsättningar till pensionering av ägare eller honom närstående icke skall få ske.

Varför gjorde vi dessa inskränkningar? Jo, det skedde efter enträgen framställning från taxeringsmyndigheterna, som funnit att pensionsavsättningar i familjebolag i stor utsträckning gjordes för att bereda oskäligen fördelar i beskattningshänseende. Nu vill motionärerna avskaffa dessa spärrar, något som jag ur vissa synpunkter mycket väl kan förstå, men jag tror det var alldeles riktigt av riksdagen 1955 att göra dessa begränsningar efter anmaning av ansvariga taxeringsmyndigheter.

Nu förklarar herr Magnusson i Borås och i viss mån även herr Darlin att frågan inte har kommit i något nytt läge genom införande av ATP. Men man måste väl ändå medge att den allmänna tjänstepensionen i hög grad kommer att minska behovet av avsättningar för pensionsändamål, såvida dessa avsättningar verkligen syftar till att tillförsäkra någon pension. Nu blir det ju möjligt för såväl ägare, som är fast anställd i ett familjebolag, som för övriga där anställda, att inträda i ATP på sam-

Ändrade beskattningsregler för avsättning till pensionsstiftelse i familjebolag

ma villkor som företagare och anställda i andra bolag.

Sedan menade herr Darlin att de be-
lopp som utgår från ATP inte vore till-
räckliga. Ja, det är ju möjligt. Men då
återstår ju möjligheten för den, som an-
ser pensionen otillräcklig, att ta en pen-
sionsförsäkring vid sidan om, och alla
premier härför är som bekant avdrags-
gilla. Det finns sålunda inte heller ur
den synpunkten något behov av en änd-
ring i reglerna.

Utskottet påpekar till slut att en all-
män utredning pågår, nämligen utred-
ningen angående pensionsstiftelsernas
civilrättsliga ställning, att denna erhål-
lit tilläggsdirektiv, innebärande att de
skatteregler som berör dessa stiftelser
ånyo skall överses, samt att vi här lik-
som vid andra sådana tillfällen själv-
klart måste invänta resultatet av denna
utrednings arbete, innan vi skrider till
handling.

Herr talman! Med det anförda ber jag
att få yrka bifall till utskottets hem-
ställan.

Herr **MAGNUSSON** i Borås (h):

Herr talman! Herr Sundström moti-
verar sitt avslagsyrkande med att ett
bifall till motionen skulle kunna med-
föra att man gjorde orättmätiga av-
sättningar till dessa pensionsstiftelser.
Jag vill då säga att herr Sundström
bygger på förutsättningar, som är många
år gamla. Med den kontroll som nu ut-
övas på fonderna finns det ingen möj-
lighet att göra avsättningar på oriktigt
sätt.

När herr Sundström talar på utskot-
tets vägnar, säger han att han förlitar
sig på att företagarna skall erhålla till-
räcklig pension genom obligatoriet. Jag
vill då understryka att vad det här fram-
för allt gäller är de små företagarna i
samhället, och för dem är det av utom-
ordentligt stor betydelse att inte behö-
va leverera in pensionsavgifter till en
statlig eller offentlig pensionsanstalt,

utan att pengarna får stanna kvar i före-
taget och där utgöra ett nödvändigt rö-
relsekapital.

Herr **DARLIN** (h):

Herr talman! Det är väl ändå så, herr
Sundström, att nuvarande lagstiftning
innebär en diskriminering mot företa-
garna. De har inte samma möjligheter
som de anställda. Till tjänstemännen i
företagen får vi avsätta kapital i pen-
sionsstiftelser, men så snart jag är ak-
tiedelägare i företaget berövas jag denna
möjlighet.

I dagens läge, då det blir svårare och
svårare att låna pengar till investering-
ar, bland annat för att kunna möta den
utländska konkurrensen, behövs allt till-
gängligt kapital inom företaget. Det är
inte meningen att vi på något sätt skall
göra oss skyldiga till skattesmitning el-
ler skatteflykt. Detta kan ej heller ske
med nuvarande skattelagar och författ-
ningar — genom att i stiftelse avsätta
kapital till pensionering av aktieägarna.

Detta är absolut en orättvisa mot de
fria företagarna, en diskriminering, som
jag anser att vi bör protestera mot.

Herr **SUNDSTRÖM** (s):

Herr talman! Jag vill påpeka för herr
Magnusson i Borås, att det inte är jag
som hittat på att det varit obehöriga
avsättningar. Det är ansvariga skatte-
myndigheter som framhållit detta, och
därför har det blivit både regler för
avsättning och kontroll genom länssty-
relserna. Om herr Magnusson nu före-
ställer sig att kontrollen inom länssty-
relserna är så hård mot dessa stiftel-
ser, så tycker jag för min del att det
inte skulle finnas någon anledning att
bifalla motionen, ty då kommer ju upp-
hävandet av dessa spärrar att bli verk-
ningslöst.

Herr Darlin har fått för sig, att detta
är en diskriminering mot företagare och
familjebolag. Det finns väl ingen grund
för ett sådant betraktelsesätt. I alla
andra företag får man ju avsätta medel

Successiv avveckling av dubbelbeskattningen för aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m.

för pensionsändamål till ATP, och gör man det i familjebolagen är det ju uppenbart att även de, liksom andra, kommer att få återlåningsrätt från ATP. Följaktligen är de i alla avseenden likställda med andra företagare och andra inkomsttagare.

Jag finner sålunda ingen anledning att frånga mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr DARLIN (h):

Herr talman! Det där med återlåningsrätten förstår jag mig inte riktigt på. Kommer man till banken och ber att få låna tillbaka av sina inbetalade pensionspengar, får man till svar: »Har ni säkerhet i form av goda in-teckningar eller annan bankmässig säkerhet? Annars får ni inte låna pengar.»

Herr SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Till det sista vill jag bara invända: Om ett företag är så föga solvent att det inte kan få möjligheter att i en bank återlåna till ATP inbetalade avgifter, hur skall ett sådant företag då kunna avsätta några nämnvärda belopp till en pensioneringsfond?

Herr DARLIN (h):

Herr talman! Är ett företag fullt solvent, behöves ej lån av ATP-avgifterna.

Härmed var överläggningen slutad. Herr andre vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen; och fann herr andre vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller

bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 26, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen av herr Söderquist m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr andre vice talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavos 127 ja och 77 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets förevarande hemställan.

§ 13

Successiv avveckling av dubbelbeskattningen för aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 27, i anledning av väckta motioner om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen för aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 71 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 85 av herr *Hjalmarson m. fl.* hade hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta den nu tillsatta företagsbeskattningskommittén utreda jämväl frågan om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen för aktiebolag och ekonomiska föreningar samt om ett helt likställande mellan de nämnda företagsformerna vad angår skattesatser».

Successiv avveckling av dubbelbeskattningen för aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m.

Utskottet hemställde, att de likalydande motionerna I:71 av herr Ewerlöf m. fl. och II:85 av herr Hjalmarson m. fl. angående en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m. icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

I) av herrar *Yngve Nilsson, Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta den nu tillsatta företagsbeskattningskommittén utreda jämväl frågan om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen för aktiebolag och ekonomiska föreningar samt om ett helt likställande mellan de nämnda företagsformerna vad angår skattesatser;

II) av herrar *Söderquist, Stefanson, Gustafson* i Göteborg och *Rydén*, utan angivet yrkande.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr NILSSON i Svalöv (h):

Herr talman! Svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar är föremål för dubbelbeskattning på så sätt, att dessa bolags och föreningars vinst först beskattas inom företaget och därefter — om återstående vinst utdelas eller blir föremål för utskiftning — på nytt hos dem som lyfter utdelningen. Vissa ändringar i detta avseende har dock aktualiserats, och den 30 december 1959 bemyndigade Kungl. Maj:t finansministern att tillkalla sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning rörande ändrade grunder i vissa hänseenden för beskattningen av aktiebolags och ekonomiska föreningars vinster. Utredningen synes, efter vad som framgår av utredningsdirektiven och efter vad som förekommit i de allmänna diskussionerna, syfta till att underlätta kapitalanskaffningen hos

bolagen och föreningarna genom att nyemissioner respektive utökning av insatskapital icke skulle dubbelbeskattas. Det är glädjande att en sådan utredning kommit till stånd. Den svenska företagsbeskattningen synes oss nämligen icke vara utformad med tillräcklig hänsyn till de förutsättningar, med vilka ett näringsliv av i dag arbetar. Medan man på olika håll i utlandet har en ytterst låg skattesats på utdelade vinster och en skattesats på fonderade vinster som något överstiger den svenska, saknas i vårt land varje form av differentiering. När en differentiering har gjorts har det främsta skälet härför varit önskemålen att öka tillflödet särskilt av långsiktigt sparande. Dessutom har man velat erhålla en spridning av aktieägnandet. Detta är en sak som vi inom högerpartiet anser vara önskvärd och behövlig.

Såsom motivering för dubbelbeskattningen av bolagsvinster har anförts dels att bolagsformen ger den mindre kapitalägaren möjlighet att komma i åtnjutande av större företags speciella vinstmöjligheter, dels att aktieägaren enligt aktiebolagslagen blott har ett begränsat ansvar, i det att han inte ansvarar för eller diskerar att förlora mer än vad han satsat i företaget.

Vi inom högerpartiet kan icke acceptera denna motivering och inte heller godta dessa principiella skäl för att bibehålla dubbelbeskattningen. Starka skäl synes oss i stället tala för att aktiebolagen och de ekonomiska föreningarna endast skulle betala skatt för den del av vinsten som inte utdelas.

Vi ifrågasätter dock om man med en gång kan avskaffa dubbelbeskattningen. Det får nog ske genom en planmässig och successiv minskning av skatten på den utdelade vinsten.

Vi anser sålunda att en reform bör komma till stånd på detta område. Samtidigt borde man göra en sådan justering, att skattesatsen blir densamma för

Successiv avveckling av dubbelbeskattningen för aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m.

aktiebolag som för ekonomiska föreningar.

Enligt vår mening bör sålunda den nu igångsatta utredningen icke endast få den begränsade omfattning som direktiven synes förutsätta. Vi föreslår att utredningen får ta upp hela frågan, huruvida dubbelbeskattningen över huvud taget skall bibehållas eller inte. I den reservation, som herr Yngve Nilsson m. fl. fogat till utskottets betänkande, har vi yrkat, att direktiven för den pågående utredningen måtte komma att omfatta även frågan om dubbelbeskattningens avskaffande för aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Inte minst för de ekonomiska föreningarna skulle det vara av mycket stor betydelse om dubbelbeskattningen kunde avskaffas. Våra ekonomiska föreningar har ju huvudsakligen till uppgift att ta hand om jordbrukets produkter och sörja för deras avsättning, etc. De arbetar och kommer att arbeta under mycket svåra förhållanden. För dem skulle det bli av mycket stor betydelse, om utdelningarna på insatskapitalet inte behövde bli föremål för beskattning inom föreningen.

Herr talman! Jag skall inte närmare utveckla detta utan ber helt kort att få yrka bifall till den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet fogade reservationen.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Till detta betänkande är fogad en blank reservation från folkpartiledamöterna i bevillningsutskottet. Det innebär alltså att vi inte kan förena oss med utskottets yttrande och att vi inte heller kan förena oss med den reservation som framförts av herr Yngve Nilsson m. fl.

Vi är överens om att den nuvarande dubbelbeskattningen har mycket stora olägenheter. Det framgår inte minst när vi tänker på de företag som önskar tillföra sig nytt kapital. Om man utgår

från en räntesats på 6 % måste ett företag tjäna 12 % om kapital anskaffas genom aktieteckning under det att man kan komma undan med 3 % netto om kapitalet lånas upp. Det är en disproportion mellan kostnaderna för eget och lånat kapital som har många betydande nackdelar. Dubbelbeskattningen har alltså olägenheter. Det är vi fullt på det klara med, liksom att man måste göra vad som är möjligt för att undanröja dessa olägenheter.

Reservation nr 1 vill att den kommitté som är tillsatt för att ta upp en del av problemen på detta område skall få hela dubbelbeskattningsfrågan till behandling. Detta anser vi inte vara särskilt välbetänkt. De ting som nu behandlas inom utredningen, d. v. s. en undersökning av möjligheterna att underlätta anskaffandet av eget kapital, anses vara av brådskande natur och ett bifall till reservationen skulle innebära att man liksom begraver denna sak i hela den stora frågan. Risken är att kommitténs arbete fördröjs. Vi har sett det så: Låt denna utredning först behandla de delfrågor den nu sysslar med och låt den komma med förslag, så skall vi sedan ta under övervägande vad som ytterligare kan göras. Det är den praktiska handlingsväg vi anser lämplig.

Dessutom är jag för min personliga del inte villig att nu principiellt binda mig för att dubbelbeskattningen skall helt avvecklas. Det är en sak som jag menar får övervägas. Det är en stor statsfinansiell fråga, men det är också andra skäl som får beaktas vid ett övervägande. Att bolag inte betalar skatt på de pengar de betalar ut men däremot på de pengar de vill ha kvar i företaget innebär ju en stimulans till att utdela vinsten i stället för att behålla pengarna i företaget och använda dem för dess vidareutveckling. Man kan anföra skäl som talar för att en sådan reform kanske skulle medföra en minsk-

Successiv avveckling av dubbelbeskattningen för aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m.

ning av sparandet inom företagen. Det kan givetvis ha vissa nackdelar.

Herr talman! Sammanfattningsvis vill jag säga att jag anser dubbelbeskattningen ha betydande olägenheter och att den kommitté som nu arbetar med en del delfrågor skall få komma med sitt förslag så att vi sedan på nytt kan ta ställning till frågan i hela dess vidd. Jag kommer, herr talman, att avstå vid omröstningen.

Herr ANDERSSON i Essvik (s):

Herr talman! Orsaken till detta utflåtande är ett par motioner från högerhåll, där man vill att den tillsatta företagsbeskattningskommittén även skall utreda frågan om en successiv avveckling av vad man kallar dubbelbeskattningen. Med dubbelbeskattning avser man väl den omständigheten att bolag och ekonomiska föreningar beskattas efter särskilda regler, bolagen för närvarande med 40 procent och ekonomiska föreningar med 32 procent. Återstoden beskattas sedan hos den enskilda innehavaren av andel eller aktie, när vinsten utdelas. Motionärerna önskar en lättnad i beskattningen på utdelade vinster, och de anser det även önskvärt att den nyss nämnda utredningen skulle få hand om hela denna fråga och verka för en successiv avveckling av vad de kallar dubbelbeskattningen.

Saken behandlades i riksdagen 1959 och avvisades då. Utskottet anser att inga skäl föreligger för att nu ändra mening. Orsaken till denna utskottets ställning är väl dels den omständigheten att riksdagen i fjol beslöt sänka statsskatten för bolag med 20 procent, dels att den utredning som är tillsatt enligt sina direktiv inte har att handlägga detta. Det skulle innebära en utökning av direktiven, som väl skulle få den följd som herr Gustafson i Göteborg påpekade.

Jag vill med detta, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Rent personligen har jag den uppfattningen när det gäller eventuella sänkningar av skatterna, att det finns andra som bör ha förtursrätt framför bolag och ekonomiska föreningar. Detta tal om dubbelbeskattning och ändring i det förhållandet innebär väl att vederbörande vill och önskar att skatten skall sänkas för dessa. Detta måste i sin tur innebära att skattebördan vältras över på de enskilda människorna. Det vill jag för min del inte medverka till. En skattesänkning, som vi väl alla önskar, bör främst gynna de minsta inkomsttagarna i vårt samhälle.

Herr NILSSON i Svalöv (h) kort gemäle:

Herr Andersson i Essvik sade att utskottet som ett motiv för att inte vilja vara med om en utredning rörande dubbelbeskattningens vara eller inte vara anfört, att bolagsskatten sänktes genom beslut i fjol. Till detta vill jag endast genmäla att dubbelbeskattningens vara eller inte vara närmast är en principfråga. Den har inte med skattesatsens höjd att göra.

Herr BJÖRKÄNGE (cp):

Herr talman! Jag har begärt ordet för att påpeka att man i motionerna inte endast nöjer sig med att plädера för en minskning av dubbelbeskattningen, utan man vill också att skatten på de ekonomiska föreningarna skall höjas.

Jag tycker det är ganska underligt att det är ett par högermotionärer, som syftar till att i detta fall höja skatten för en grupp i samhället. Jag har alltid hört att man från högerpartiets sida vill gå in för att sänka skatten. Men härvidlag vill man höja skatten för de ekonomiska föreningarna för att på det

Successiv avveckling av dubbelbeskattningen för aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m.

sättet åstadkomma likställighet mellan aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Herr talman! Jag protesterar emot detta sätt att vinna likställighet.

Herr NILSSON i Svalöv (h):

Herr talman! Det förefaller som om vi hållit på med bevillningsutskottets betänkanden alltför länge i dag. Herr Björkänge har nu blivit en smula trött, tror jag, och har inte kunnat följa med riktigt. Var någonstans finner herr Björkänge att högerpartiet begärt, att skatten för de ekonomiska föreningarna skulle höjas? Något sådant har vi icke föreslagit — tvärtom.

Vid riksdagsbehandlingen av detta ärende i fjol förelåg högermotioner om att bolagsskatten skulle sänkas till 32 procent, så att likställighet med de ekonomiska föreningarna kunde uppnås. Det har alltså varken i fjol eller i år varit tal om att höja de ekonomiska föreningarnas skattesats.

Herr BJÖRKÄNGE (cp):

Herr talman! I utlåtandet refereras motionärernas uttalande och där kan man bl. a. läsa följande: »Samtidigt med en sådan reform bör en justering ske, varigenom skattesatsen på företagens vinster blir densamma för aktiebolag och ekonomiska föreningar.»

Det måste väl ändå vara så, herr Nilsson i Svalöv, att högern här yrkar på en höjning av skattesatsen för de ekonomiska föreningarna?

Herr NILSSON i Svalöv (h):

Herr talman! Nej, herr Björkänge! Att föreslå att skattesatsen skall bli densamma för de båda företagsformerna behöver inte betyda att skattesatsen skall höjas för de ekonomiska föreningarna. Jag nöjer mig med att på nytt hänvisa till vår motion från i fjol, innebärande att bolagsskatten skall sänkas och beräknas efter samma skattesats som gäller för ekonomiska föreningar.

5 — Andra kammarens protokoll 1960. Nr 8

Herr BJÖRKÄNGE (cp):

Herr talman! Om lagstiftarna ansett att det bör vara ett mindre skatteuttag för de ekonomiska föreningarna än för aktiebolagen och man så enbart yrkar på en nedsättning av aktiebolagsskatten, kan jag inte finna annat än att detta är oriktigt. Man bör väl, om man vill vara rättvis, yrka på samma nedsättning för aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Herr ANDERSSON i Essvik (s):

Herr talman! Det torde vara ostridigt, att om man skall ta ut samma belopp i skatt och man sänker skattesatsen för bolag men bibehåller skattesatsen för ekonomiska föreningar, kommer, såsom herr Björkänge riktigt påpekat, den skattelättnad som bolagen erhåller att gå ut över andra. Den saken är klar.

Herr NILSSON i Svalöv (h):

Herr talman! Hur skall detta hårdare kunna drabba de ekonomiska föreningarna? Skattesatsen är 32 procent och förblir 32 procent. Är vinsten t. ex. 100 000 kronor, blir skatten såväl före som efter den reform vi föreslagit 32 000 kronor för en ekonomisk förening.

Efter härmed slutad överläggning gav herr andre vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen I) av herr Yngve Nilsson m. fl.; och fann herr andre vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Nilsson i Svalöv begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 27, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Översyn av förordningen om sjömansskatt — Rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen I) av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Därvid befanns, att flertalet av kammarens ledamöter röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 14

Översyn av förordningen om sjömansskatt

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 28, i anledning av väckta motioner om översyn av förordningen om sjömansskatt.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade

Herr STAXÅNG (h):

Herr talman! Då det i betänkandet meddelas, att denna fråga är föremål för uppmärksamhet från Kungl. Maj:ts sida, kommer jag inte att framställa något yrkande. Jag vill dock till finansministern rikta en hemställan att, då det visat sig att ändringar i förordningen om sjömansskatt är nödvändiga, den begärda översynen inte skall dröja alltför länge utan tvärtom snarast komma till utförande.

I detta anförande instämde herrar *Andreasson* (s), *Johansson* i Öckerö (fp) och *Carlsson* i Göteborg (s).

Vidare anfördes ej.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 15

Rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till för-

ordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 5 februari 1960 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 40, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anförde utskottet:

I propositionen föreslås, med hänsyn till pågående förhandlingar i pensionsfrågan, att företagen vid 1960 års taxering skall kunna göra avsättningar till pensionsstiftelser i samma omfattning som hittills. De föreslagna reglerna har utformats så att — om utfästelsen om pension gjorts före beskattningsåret 1959 — avdrag för avsättning medges i samma utsträckning som tidigare. Har utfästelser om pension gjorts först under beskattningsåret 1959, får avsättning ske för att säkerställa de pensioner, som på grund av sådana utfästelser skall utgå vid sidan av den allmänna tilläggs pensioneringen.

I det ovannämnda författningsförslaget var 2 § av följande lydelse:

2 §.

Har skattskyldig före utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans ägt rum år 1959, lämnat anställd utfästelse om pension med förbehåll av innebörd att pensionen må nedsättas i anledning av att den anställda äger åtnjuta förmån enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs pension, må beträffande dylik utfästelse beräkning av avdragsgill avsättning ske som om utfästelsen icke varit förenad med

Rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse

förbehåll som nyss sagts. Den utfästa pensionen må dock vid sådan beräkning icke upptagas till större belopp än det, till vilket den fick upptagas vid utgången av nämnda beskattningsår, i förekommande fall ökat i förhållande till löneförhöjning, som må hava tillerkänts den anställde under det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställes år 1960. Har den skattskyldige på grund av omläggning av räkenskapsår icke taxerats till inkomstskatt vid 1959 års taxering, skall vad nu sagts hava avseende å utfästelse av angivet slag, som lämnats före utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans ägt rum år 1958.

I de i anledning av propositionen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 528 av herr *Kaijser* och II: 654 av herr *von Seth m. fl.* hade hemställts, att riksdagen måtte antaga det till propositionen nr 40 fogade förslaget till förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse med den ändring att 2 § erhöles den lydelse, som i motionerna angivits.

Utskottet hemställde

1) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 40, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse; samt

2) att de likalydande motionerna I: 528 av herr *Kaijser* och II: 654 av herr *von Seth m. fl.* icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrarna *Spetz*, *Söderquist*, *Yngve Nilsson*, *Nilsson* i Svalöv, *Magnusson* i Borås, *Gustafson* i Göteborg och *Rydén*, vilka ansett att utskottet bort hemställa att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 40 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifal-

las och med bifall till de likalydande motionerna I: 528 och II: 654, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse med den ändringen att 2 § erhöles följande lydelse:

2 §

Har skattskyldig — — — år 1960. Oavsett vad sålunda stadgas äger skattskyldig vid beräkning varom nu är fråga medräkna sådan utfästelse om pension, som lämnats på grundval av pensionsreglemente, utfärdat före utgången av det beskattningsår för vilket taxering i första instans ägt rum år 1959, dock endast såvitt avser person, som vid utgången av år 1958 innehade anställning hos den skattskyldige.

Har den skattskyldige på grund av omläggning av räkenskapsår eller av annan anledning icke taxerats till inkomstskatt vid 1959 års taxering, skall vad i första stycket sagts hava avseende å utfästelse om pension, som lämnats före utgången av år 1958.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr *MAGNUSSON* i Borås (h):

Herr talman! Den proposition som behandlas i förevarande utlåtande syftar till att säkerställa avsättningar vid 1960 års taxering i ungefär samma utsträckning som tidigare. Visserligen föreslås spärregler som gör, att en del avsättningar som tidigare varit möjliga numera inte kan ske, men alla synes vara överens om att avsättning vid detta års taxering bör ske på samma sätt som tidigare. Jag finner detta ganska naturligt, alldenstund lagen om den allmänna tjänstepensioneringen inte träder i kraft förrän den 1 januari 1960, varvid arbetsgivarna blir skyldiga inbetala avgifter. Men denna försäkringsform träder ju inte i full kraft

Rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse

förrän den 1 januari 1963 vad beträffar förmånerna. Med hänsynstagande härtill måste det väl också anses rimligt att avsättningar nu får ske på samma sätt som tidigare. Här är det ju i stort sett fråga om avsättning ifrån inkomster som här influerats, innan denna lag trätt i kraft.

Man kan lämna därhän hur det kommer att bli med tolkningen av den lag som nu gäller, och om denna proposition hade behövts eller inte. Förekomsten av den allmänna tjänstepensioneringen innebär emellertid, att man skjutit på framtiden kostnader som rätteligen hade bort tas nu under de närmast kommande åren. Premierna för den allmänna tjänstepensioneringen är ju låga i början, men de stiger sedan för varje år. Så småningom kommer de upp i en sådan höjd, att de motsvarar den verkliga kostnaden för pensioneringen. Detta innebär som sagt, att man ställer utgifter på framtiden, som rätteligen hade bort göras nu.

De yrkanden som har framställts i motionen pekar framför allt på det förhållandet, att avsättning för nyanställda under 1959 inte kommer att bli möjlig. Det är en inskränkning som ju är beklagansvärd alldenstund den kommer att innebära, att en del företag kommer att göra för små avsättningar. Det är också vanligt att man har olika pensionsreglementen i företagen, som innebär till exempel att en person skall ha nått en viss ålder för att komma in i pensionssystemet. De som på så sätt under 1959 har kvalificerat sig för att komma in i ett gällande pensionssystem kommer inte i fråga för pensionsavsättning. Det är just sådana förhållanden som har påpekats i denna motion, vilket fullföljts i reservationen.

Det är också så, att företag som har lagt om sitt bokslutsår kan komma i en ogynnsammare ställning. Vi har i reservationen skrivit en lagtext som innebär, att företagen i varje fall skall ha möjlighet att göra avsättningar till pen-

sionering av sina anställda under försättning att de var i tjänst i slutet av år 1958. Det är dessa två ändringsyrkanden som vi har framställt i denna reservation och som jag finner fullt berättigade.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Vi har på nytt en pensionsfråga till behandling som sammanhänger med den allmänna tjänstepensioneringen. Från tjänstemannasympunkt är den inte så betydelsefull som den första frågan från bevillningsutskottet i dag, men den är ändå en viktig fråga. Jag tycker att vad man här i motionen yrkar är skäligt, nämligen att utfästelser som här gjorts före år 1959 skall ge möjlighet till avsättning till pensionsstiftelser, även om dessa utfästelser inte har trätt i kraft dessförinnan. Det viktiga för att undgå missbruk är ju, att utfästelsen skall ha gjorts före ingången av år 1959. Jag vill alltså tillstyrka reservationen.

Emellertid vill jag fästa uppmärksamheten vid en annan sak som inte bara avser reservationen utan också gäller den i propositionen föreslagna lagändringen, nämligen följande uttalande av departementschefen i propositionen: »Jag vill... understryka, att den av mig nu föreslagna lagstiftningen är att se som en engångsåtgärd, företagen i anledning av det rådande förhandlingsläget. Från och med 1961 års taxering blir kommunalskattelagens regler i ämnet att tillämpa, varvid hänsyn får tas till TPL i enlighet med vad tidigare angivits.»

Förhandlingsläget är ju, herr talman, oklart, och vi kan inte med säkerhet veta, när samordningsförhandlingarna kan vara avslutade. Jag tolkar departementschefens uttalande så, att han i nuvarande läge är av den uppfattningen,

Rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse

att det får bli en engångssak, men att det givetvis inte kan binda en kommande års riksdag. Skulle förhandlingsläget fortfarande vara oklart, när vi träffas nästa år, är det alldeles självklart, att man då är helt obunden och kan uppta frågan till förnyad prövning. Jag förutsätter att detta inte möter gensägelse från utskottets talesman. Jag vill bara understryka denna som jag anser självklara sak.

Herr von SETH (h):

Herr talman! De två föregående talarnas anföranden har varit korta. Som motionär vill jag endast understryka att även om denna fråga inte är så oerhört stor för riksdagen är den dock mycket viktig för de företag som vill göra skattefria avsättningar för fria pensionsstiftelser. Jag skall komma med ett konkret fall.

Ponera att ett företag ombildats till aktiebolag den 1/3 1958 med räkenskapsåret 1/7—30/6. Vid första bokslutet kommer räkenskapsåret då att omfatta 16 månader.

I september 1958 beslutas avsättning till en fri pensionsstiftelse med låt mig säga 60 000 kronor. Den försäkringsmatematiska utredningen är daterad den 10/9 1958 och länsstyrelsens resolution med stöd av paragraferna 5 och 8 i 1929 års lag om tillsyn över stiftelser är daterad t. ex. den 15/10 1958. Pensionsutfästelserna är daterade den 20/10 1958 och samma dag överlämnade till förmånstagarna.

Enligt den kungl. propositionen om framtida avsättning till fria pensionsstiftelser kommer avdrag i ett fall som detta endast att medges för att skapa en förmån utöver den numera lagfästa tilläggspensionen, vilket innebär en orimlighet, då avsättningarna har skett och utfästelserna lämnats lång tid före riksdagens beslut beträffande den allmänna tjänstepensioneringen. Hade däremot bokslut skett senast den 28/2 1959

hade ifrågavarande avsättning utan vidare godkänts.

Nu säger Kungl. Maj:t och utskottsmajoriteten — och det kommer säkerligen utskottets talesman här att framhålla — att det är risk för att bestämmelserna om denna fria avsättning kan missbrukas. Jag vill betona för kammarens ledamöter att den lagtext, som varit införd i den motion som jag har framfört i denna kammare, på grund av utformningen kan skapa en viss oklarhet. Men detta har vi — vilket också framhållits av reservanternas talesmän här — insett, och därför har det skrivits en ny lagtext just för att förhindra missbruk. Jag vill till herr Sundström, som kommer efter mig i denna talarstol, säga att i den lagtext som reservanterna föreslagit är alla gluggar tilltäppta för att förhindra att missbruk skall kunna uppkomma — även om man naturligtvis aldrig kan säga att missbruk är hundraprocentigt uteslutet.

Herr talman! Då denna bestämmelse angående skattefria avsättningar till fria pensionsstiftelser är av en oerhörd betydelse för den fria företagsamheten, vill jag förena mig med de två föregående talarna och yrka bifall till reservationen.

Herr SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Det är ju bekant att enligt nuvarande bestämmelser får avsättning till pensionsstiftelser äga rum för att säkra vissa pensionsutfästelser. Det är uppenbart att när ATP träder i kraft kommer storleken av dessa utfästelser att kunna väsentligt reduceras. Förhandlingarna beträffande ATP är emellertid inte slutförda, och därför har Kungl. Maj:t tillmötesgått önskemålet att avsättningar skall kunna göras i ungefär samma omfattning som tidigare och fördenskull framlagt denna proposition. Det hade därför varit ganska naturligt att alla hade anslutit sig utan förbehåll till denna proposition. Icke

Rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse

desto mindre har det inlämnats motioner om ytterligare lättnader.

Förmodligen kommer det att gå så att det — om uppgörelse träffas och ATP därmed behärskar hela fältet — kommer att bli ändringar i reglerna om avsättning till pensionsstiftelser.

I det sammanhanget vill jag säga till herr Gustafson i Göteborg, att skulle det till äventyrs inte träffas någon uppgörelse i år är det väl högst sannolikt, att denna proposition får upprepas nästa år.

Den schablon efter vilken dessa avsättningar skall få äga rum i år går ut på att avsättning får ske enligt alla utfästelser som är gjorda före 1958, oberoende av om nedsättning av pensionsbelopp kommer att vidtagas efter ATP:s införande. Vidare får avsättningar ske till högre belopp med hänsyn till de löneökningar som inträtt under år 1959. Slutligen får avsättningar göras för fyllnadspensioner utöver det belopp man kan få genom ATP. Den skillnad som här föreligger rör vissa specialfall, som herr Magnusson i Borås klarlagt.

Det ligger i sakens natur att om man skall ha en schablonmässig behandling av sådana här frågor måste det ovillkorligen uppstå gränfall, som i vissa fall kan vara besvärande, i vissa fall kan framstå som omotiverade. Men det är en företeelse som följer med alla schablontaxeringar.

Herr von Seth gör gällande att varje missbruk skulle vara uteslutet. Jag skall inte ge mig in på några spekulationer häröver. Någon spärregel, någon gräns, måste emellertid alltid sättas för en sådan här tillfällig åtgärd. Den spärregel som här lanserats tror jag inte är farligare än att den kan godkännas, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets betänkande.

Efter härmed slutad överläggning gav herr andre vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hem-

ställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen; och fann herr andre vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 34, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen av herr Spetz m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr andre vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavos 127 ja och 79 nej, varjämte en av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

§ 16

Föredrogos vart efter annat bankoutskottets utlåtande nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 56 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse; samt

Sommarlördagars likställande med bankfridagar

första lagutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 23 mars 1956 (nr 73) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal, och

nr 15, i anledning av väckt motion om avskaffande av förfarandet med kungörelse i kyrka.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 17

Sommarlördagars likställande med bankfridagar

Föredrogs första lagutskottets utlåtande nr 17, i anledning av väckta motioner om sommarlördagars likställande med bankfridagar.

Första lagutskottet hade behandlat två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 5 i första kammaren av herrar *Aman* och *Geijer* och nr 12 i andra kammaren av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.* I motionerna, vilka voro likalydande, hemställdes, att »riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:tt måtte hemställa om förslag till riksdagen snarast möjligt om sådana ändringar i gällande lagstiftning beträffande växlar, checker, skuldebrev etc. att lördagarna under juni, juli och augusti likställas med bankfridagar och att bestämmelserna i lagen om beräkning av lagstadgad tid ändras på motsvarande sätt».

Utskottet hemställde, att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I:5 och II:12, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:tt anhålla, att inom Kungl. Maj:ts kansli utarbetades förslag till lagstiftning i överensstämmelse med motionernas syfte.

Reservation hade avgivits av herrar *Onsjö*, *Svanström* och *Edlund*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att förevarande motioner, I:5 och II:12,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Sedan utskottets hemställda föredragits yttrade:

Herr ONSJÖ (cp):

Herr talman! Vid behandlingen av föreliggande motioner, nr 5 i första kammaren och nr 12 i andra kammaren, har vi inom första lagutskottet inte kunnat bli eniga. Majoriteten yrkar bifall till motionerna, medan jag och ett par andra ledamöter har reserverat oss för avslag.

Den fråga det här gäller är ju inte ny. År 1957 hade kammaren att behandla motioner med samma syfte och då avslogs motionerna, såvitt jag minns rätt, utan votering av kammaren i enlighet med ett enhälligt avstyrkande från första lagutskottets sida. Utskottet skrev därvid i sin motivering bl. a. följande: »Vid ställningstagande till det av motionärerna sålunda upptagna spörsmålet saknar utskottet anledning att ingå i prövning av om femdagarsvecka för bankerna över huvud taget är lämplig eller möjlig. Såsom även motionärerna antyder bör prövningen härav ankomma på arbetsmarknadens parter. Dessa har otvivelaktigt också de bästa förutsättningarna för bedömning av om en sådan övergång är lämplig med hänsyn till det ekonomiska livets krav och allmänhetens önskan om en god service. Om frågan sålunda begränsas till genomförandet av de lagändringar som skall möjliggöra lördagsstängning för bankerna synes den emellertid vara för tidigt väckt.» Vidare skrev utskottet: »Det kan tilläggas, att en utredning med den uppgift som i motionerna föreslås ej bör bli nämnvärt tidskrävande och torde kunna verkställas inom Kungl. Maj:ts kansli.»

Vi reserverar anser att detta första lagutskottets enhälliga uttalande av år 1957 är riktigt. Det har inte heller sedan dess hänt någonting som ger anledning att nu intaga en annan stånd-

Sommarlördagars likställande med bankfridagar

punkt. Frågan är alltså för tidigt väckt.

Vad beträffar själva saken, d. v. s. om bankerna skall tillämpa fria lördagar för sina anställda, är efter vad jag kan förstå inte meningsskiljaktigheterna inom utskottet så stora. Även majoriteten vidhåller att man inte skall ta ståndpunkt till denna fråga. Utvecklingen går ju i riktning mot ökad fritid för allt flera yrkesgrupper och det finns givetvis ingen anledning att motarbeta denna utveckling, som tvärtom på allt sätt bör understödjas. Man bör då givetvis även eftersträva att ledigheten förlägges i anknytning till en helgdag, så att den kan komma till bästa möjliga nytta och detta bör självklart ske beträffande så många yrkesgrupper som möjligt. Men å andra sidan vet vi att det finns en mängd serviceyrken, där det inte går för de anställda att ta ledigt om lördagarna. Huruvida bankerna bör hänföras till denna kategori, kan jag inte yttra mig om. I remissvaret från Svenska bankföreningen och även från Jordbrukskassförbundet har enhälligt framhållits att tendensen tycks gå i riktning mot ökat expeditjonsarbete på lördagarna. Det tyder på att allmänheten i större utsträckning vill begagna ledigheten på lördagarna för att sköta sina bankaffärer och detta gäller nog framför allt landsbygdens befolkning.

Över huvud taget bör man väl, innan man går så långt att man skriver till Kungl. Maj:t och beställer någonting, vara säker på att en lagändring är behövlig. Denna fråga bör — som första lagutskottet skrev år 1957 — först klaras upp av arbetsmarknadens parter. De har den största möjligheten att bedöma den med hänsyn till allmänhetens berättigade krav.

Jag anser, herr talman, att den nu begärda utredningen som inte behöver bli tidsödande, bör anstå tills vidare. Man bör först göra klart för sig vad man vill reformera och hur det skall

ske, innan man går så långt att man skriver till Kungl. Maj:t.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! För varje år som går ser vi hur allt flera kategorier av anställda får lediga sommarlördagar. Det är — som också framhölls av den föregående talaren — en utveckling, som man inte har någon anledning att försöka hejda eller motarbeta.

Vad har den motion, som här är väckt, för syfte? Det framgår klart av motionen: om växlar eller lån förfaller på en sommarlördag, skall förfallodagen kunna flyttas till närmast påföljande vardag. Detsamma skall gälla, om t. ex. sista dagen för ett överklagande infaller på en sommarlördag. Detta är en ren serviceåtgärd, som innebär, att de som har lediga sommarlördagar skall ha möjlighet att slippa gå till bankerna en lördag, om de inte vill.

Vad bankerna beträffar är det ingenting i vår motion som hindrar att de är öppna och har full bankservice precis som tidigare. Frågan om huruvida de skall vara öppna eller inte på sommarlördagar berörs icke av den föreslagna motionen. Där, herr Onsjö, ligger skillnaden mellan den motion, som väcktes år 1957, och den som har väckts i år. Spörsmålet om huruvida bankerna skall vara öppna på lördagar eller inte — säger utskottet både år 1957 och nu samt likaså herr Onsjö — bör behandlas på annat sätt, nämligen genom förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter. Lika litet som man på andra områden har lagbestämmelser beträffande öppethållande, lika litet bör man ha speciella sådana för bankerna. Det finns inga lagar som talar om, huruvida försäkringsbolag, kommunala inrättningar eller departement skall vara öppna på lördagar eller inte. Sådant anses ligga utanför lagstiftningen. Jag tror, att anledningen till reservationen

Sommarlördagars likställande med bankfridagar

är att reservanterna har läst in mera i motionen än det verkligen står där.

Herr talman, det råder ingen tvekan om att det rör sig om att hos Kungl. Maj:t begära en lagändring som innebär, att om vissa handlingar förfaller på en lördag under sommarmånaderna, skall förfalldagen flyttas till närmast påföljande vardag. Ändringen motiveras av en serviceinställning till de människor som har ledigt på lördagarna, och den har inga nackdelar för övrigt.

Därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr ONSJÖ (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Gustafson i Göteborg säger att denna fråga inte har något samband med bankernas eventuella lördagsstängning. Varför motionerar man då? Det är alldeles självklart att syftet med motionen är, att man vill kunna stänga bankerna på lördag — det kan vi väl vara överens om.

Jag har svårt att förstå påståendet att det skulle kunna vara en förbättring för någon om bankerna stängde på lördagen. Stänger man en dag, försämras givetvis servicen. Och att sämre service skulle vara till fördel för någon, det är en orimlighet.

Jag frågade en erfaren banktjänsteman i den bank jag själv anlitar om saken. Han begrep heller inte motiveringen till förslaget. I första hand gäller det ju, som herr Gustafson antydde, växlarna. Om en växel har sista förfalldagen på lördag, måste det givetvis vara en nackdel att inte kunna få saken ordnad den dagen, men varför kan man då inte sätta om den på fredag? Bankmannen sade att erfarenheten hade lärt honom, att de som skall ut och resa på lördag och söndag har lättare att få pengarna att räcka till för en omsättning på fredag än på måndag. Det är inte bara dem som vill resa bort man skall ta hänsyn till utan också dem som vill använda lördagen till att sköta sina bankaffärer. De är såvitt jag förstår inte

så få. Därom vittnar också att bankernas expeditjonsarbete ökar på lördagarna.

Sedan tyckte jag att den här banktjänstemannen sade någonting som verkade intressant och möjligen också var rätt: Om man nu skall göra lördagarna till bankfridagar under tre månader av året, kanske man bara ställer till trassel. Allmänheten kommer att ha svårt att hålla reda på när lördagen är fri eller inte. Det vore i så fall bättre att göra alla lördagar året om till bankfridagar. Vi strävar ju efter femdagarsvecka, och om lördagsstängningen, som här hävdas, inte är till någon olägenhet för allmänheten förstår jag inte varför den inte skulle kunna genomföras fullständigt. Det skulle vara intressant att höra herr Gustafsons uppfattning just på den punkten.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Onsjö förstår fortfarande inte vad motionen avser. Systemet med lediga sommarlördagar blir undan för undan mera spritt. Enligt en uppskattning har ungefär 75 procent av de anställda i industrien lediga sommarlördagar. Nu anser motionärerna det vara obekvämt för dem som har handlingar som förfaller på lördagar eller har skyldighet att vidtaga andra åtgärder, för vilka sista dagen infaller på en lördag, att vara bundna att t. ex. infinna sig i en bankinrättning på en sommarlördag. Det är ganska rimligt att de som har lediga sommarlördagar kan vilja slippa sådana bekymmer under lördagarna på somrarna. Det är detta motionen gäller, och med anledning därav har man begärt en lagändring som i det hänseendet skall jämställa sommarlördagar med bankfridagar. Utskottet sade 1957 och säger nu, att riksdagen saknar anledning att pröva om femdagarsvecka för bankerna över huvud är lämplig eller möjlig. Detta hindrar inte herr Onsjö att låta större delen av sitt anfö-

Sommarlördagars likställande med bankfridagar

rande beröra denna fråga, som riksdagen enligt allas mening saknar anledning att uttala sig om. Jag tycker, herr talman, att även herr Onsjö från sina utgångspunkter skulle kunna vara med om bifall till utskottets förslag.

Herr ONSJÖ (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Gustafson menar att jag inte förstår vad motionen avser. Jag tror inte att han förmår övertyga någon om att inte avsikten med motionen är att man skall kunna få fria lördagar. Det är inget ont i det, och varför inte erkänna att det är så.

Sedan försvarar herr Gustafson sin ståndpunkt att lördagarna skall vara fria med att det är obekvämt för vissa grupper att ombesörja växlar m. m. på lördagarna. Nu finns det en mycket stor grupp — vilken grupp som är störst är svårt att säga — som skulle finna det obekvämt att inte få sköta sina bankaffärer just på lördagarna, den tid den nu gör det. Jag tar härmed inte ståndpunkt till vad som är riktigast och lämpligast. När det hela är så oklart som det är och när t. ex., som jag nämnde, en bankman har den uppfattningen, att man i så fall bör göra alla lördagar till bankfridagar, tycker jag att saken bör tänkas igenom litet bättre innan man skriver till Kungl. Maj:t och gör en beställning.

Herr talman! Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr LANDGREN (s):

Herr talman! När reservanterna vill göra gällande att ett enhälligt utskott år 1957 avstyrkte en liknande motion, vill jag påminna dem om att den motion vi då hade att taga ställning till och den som nu ligger före berör två skilda saker. Då gällde det om vi skulle införa femdagarsvecka i bankerna med tanke på bankpersonalen. Den motionen låg alltså på ett helt annat plan. Dagens fråga gäller ett allmänhetens bankärendet. Utskottet vill inte ta ställning till

frågan om femdagarsvecka; det anser vi vara en avtalsfråga.

Utskottet anser sålunda starka skäl föreligga för att en undersökning verkställs. Den bör verkställas inom Kungl. Maj:ts kansli. Jag behöver inte förlänga debatten genom att upprepa vad herr Gustafson i Göteborg har sagt utan ber att med dessa ord få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr SVENSSON i Stenkyrka (cp):

Herr talman! Såväl utskottets talesman som motionären herr Gustafson i Göteborg har här betygat att motionen inte avser annat än att bereda vissa förmåner för de grupper som redan är tillförsäkrade lördagsledighet. Men om det som herr Gustafson hävdar var en missuppfattning, att motionen syftade längre, till femdagarsvecka inom bankväsendet, så har, såvitt jag kan läsa rätt i remissvaret, även TCO missuppfattat motionären. TCO talar ju om fria lördagar, till och med hela året, och det må vara en sak för sig att resonera om.

Till herr Landgren som utskottets talesman skulle jag vilja ställa en fråga. När utskottet säger sig finna starka skäl som talar för att närmare undersöka i vilken utsträckning lagstiftningen bör ändras och då särskilt nämner växellagen och checklagen, undrar jag i vad mån checklagen enligt utskottsmajoritetens uppfattning åsamkar vederbörande några olägenheter i detta hänseende. Växellagens bestämmelser har herr Onsjö redan herört. Det finns ett tidsintervall på tre dagar från den dag växeln förfaller till betalning. Det ger vissa möjligheter för vederbörande att ordna saken. Lördag blir sålunda sista dag i de fall då torsdag är första dagen. Endast då första dagen infaller på en torsdag skulle det kunna vålla någon olägenhet att lördagen ej räknas som bankfridag.

Nu är jag inte alls säker på att vederbörande som åtnjuter lördagsledighet är betjänta av en lagändring. Det är tvärtom sannolikt att flertalet vill ordna sina

Sommarlördagars likställande med bankfridagar

affärer just den fria lördag de har. Nu säger visserligen motionärerna att avsikten inte alls är att expeditionen skall stängas, men den frågan har varit uppe tidigare och jag kan nog inte betrakta förslaget på annat sätt än, att här så att säga öppnas dörren för bankfria lördagar. Vissa folkgrupper är betjänta av det, men — om jag nu ett ögonblick skall taga upp frågan om femdagarsvekan — måste vi komma ihåg att i och med att allt större folkgrupper blir lediga på lördagarna ökas kraven på serviceorganen, dit bankerna hör lika väl som kommunikationerna eller ordningsväsendet. Bankernas lördagsstängning är en sak som bör undersökas särskilt, och denna skrivelse med begäran om utredning i innevarande läge förefaller mig rätt obehövlig. Vi bör kanske ändå bida tiden och låta arbetsmarknadens parter diskutera spörsmålet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr LARSSON i Stockholm (fp):

Herr talman! Herr Onsjö uttryckte stora farhågor för att vi med bifall till utskottets förslag öppnar vägen för banktjänstemännen att framtvunga fria lördagar. Jag tror inte tiden är mogen för detta ännu, och utskottet har uttryckligen sagt sig ha samma uppfattning, när det hänvisat till vad som yttrades 1957 beträffande en motion som just innefattade förslag om att bankerna skulle hållas stängda på lördagarna. Å andra sidan, herr talman, kan jag inte inse att man skall behöva vara så rädd för att bifalla förslaget, även om det skulle ligga ett syftemål bakom motionen att i framtiden införa fria lördagar i bankerna. Arbetsmarknadens parter må väl ha frihet att träffa en uppgörelse om detta — herr Onsjö tycks inte ha annan uppfattning. Man har faktiskt tagit ståndpunkt för ett partsintresse, om man inte vill ändra lagen, därför att banktjänstemännen då lättare kan skaffa sig fria lördagar. Detta anser vi inte

riktigt. Vi måste låta parterna fritt göra upp om vad som är lämpligast och om lämpligaste tiden att genomföra en förändring.

Herr talman! Med denna motivering ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr FRÖDING (h):

Herr talman! Som häradshövding representerar jag ett sådant där verk där det mycket väl kan inträffa att en fatalietetid av ett eller annat slag råkar utgå just på en lördag. För domsagornas del skulle det naturligtvis vara ganska bekvämt, om vi, genom att man biföll de här motionerna, kunde komma därhän att vi slapp att som nu ordna särskild passning på sommarlördagarna för att kunna ta emot sådana här papper som hotar att förfalla. Men jag har ändå den uppfattningen, i varje fall från min stad, Sundsvall, att domsagans befolkning åtminstone för närvarande i stor utsträckning förlägger sina resor till staden, där kansliet är beläget, just på lördagar och att man då också försöker få sina domsageärenden uträttade. Jag anser därför att det ur landsbygdsbefolkningens synpunkt vore en försäring av servicen att ha helstängt på sommarlördagarna, och jag skall, herr talman, av den anledningen ansluta mig till reservanterna.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! För att undvika varje missförstånd vill jag säga att motivet till motionen är att de människor som så att säga drabbas av att en fatalietetid utgår på en lördag inte skall vara tvungna att bevaka sina intressen just den dagen utan ha möjlighet att skjuta det till måndagen. Detta innebär i och för sig givetvis, vad gäller såväl bankärenden som annat, att om domsagorna eller bankerna finner det med hänsyn till servicen vara lämpligt att ha öppet, så hindrar inte denna ändring i lagstiftningen kunderna från att uträtta sina

Sommarlördagars likställande med bankfridagar

ärenden på lördagarna. Vad motionen avser är just att man inte skall tvinga människor att använda fria sommarlördagar till de här bestyren utan att de, om de så önskar, skall kunna vänta till påföljande vardag.

Nu säges det att det här öppnar dörren för fria banklördagar. Ja, det är en sak som givetvis kommer att prövas i sitt rätta sammanhang. Vi har i motionen sagt ifrån, att den frågan är aktuell och den dryftas redan mellan organisationerna. Utskottet har emellertid sagt att riksdagen inte har någon anledning att ingå i prövning av den frågan. Därför bör den heller inte spela in, när vi nu går att avgöra ärendet. Här är det fråga om den service som de som är lediga på lördagarna skall få.

Herr ONSJÖ (cp):

Herr Gustafson anstränger sig för att visa, att det här förslaget inte innebär någonting. Jag tycker då att det finns dubbel anledning att vänta med saken. Herr Gustafson får väl mena någonting när han motionerar.

Herr Larsson i Stockholm säger att det inte går att genomföra någon ändring inom överskådlig tid. Det tror inte jag heller. Kan man då inte vänta med att lagstifta tills man får se om det behövs? Det minsta man kan säga om det här förslaget till lagändring är kanske att det är onödigt.

Herr Larsson säger, att det här är en sak som bara har intresse för arbetsmarknadens parter, men det finns ytterligare en part, nämligen allmänheten. Jag tycker att den åtminstone bör få nämnas i sammanhanget.

Herr Larsson säger vidare, att riksdagen om den bifaller reservationen tar ståndpunkt för den ena parten. Hur kan herr Larsson säga det? Första lagutskottet betonade starkt år 1957, att det inte var fråga om att ta någon ståndpunkt, och nu har utskottsmajoriteten uttalat i sista meningen, som herr Larsson har anslutit sig till, att det är

utskottet angeläget att framhålla, att utskottet icke funnit anledning frånga vad det 1957 uttalade i fråga om femdagarsvecka för banker. Den formuleringen har herr Larsson i Stockholm själv godtagit; det kan då inte vara fråga om att riksdagen tar ställning för någondera parten i detta fall, om den väntar med att skriva om en lagändring tills man är säker på att lagändringen behövs.

Herr LARSSON i Stockholm (fp):

Herr talman! Jo, herr Onsjö, genom att inte ändra lagstiftningen tar man indirekt ståndpunkt — man bibehåller då ett hinder för parterna att sluta ett aytal. Bestämmer de sig för att ha lediga lördagar, innebär det att man måste bryta mot växellagen, på det sätt som anges i utlåtandet. Det blir nämligen då i vissa fall endast två dagars respit å en växel i stället för tre dagar.

Herr ONSJÖ (cp):

Herr talman! Om herr Larsson i Stockholm har den inställningen, borde han inte ha varit med om att stryka under vad första lagutskottet uttalade 1957, utan i stället borde han tagit avstånd från detsamma.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp) kort gemäle:

Herr talman! Herr Onsjö säger att jag tydligen inte menar någonting med motionen. Han har inte efter denna långa diskussion lyckats upptäcka att motionen innebär någonting som helst.

Herr Onsjö säger att vi måste ta hänsyn till allmänhetens intresse. Jag vill då svara, att motionen har tillkommit helt i allmänhetens intresse. Tror herr Onsjö att ordföranden i Landsorganisationen Arne Geijer och TCO:s direktör Valter Aman skulle ha ställt sig bakom motionen om de inte ansett att den är i allmänhetens intresse? Tror herr Onsjö att hans egen partikamrat som skrivit på motionen skulle ha satt sitt

namn under den om han inte menat, att den tog hänsyn till den ständigt växande del av medborgarna i riket som har lediga sommarlördagar?

Herr SVENSSON i Stenkyrka (cp):

Herr talman! Herr Gustafson i Göteborg yttrade i föregående anförande, att man inte borde tvinga människorna att ordna sina affärer på en lördag. Nej, det är inte meningen. Det finns ytterligare fem söckendagar i veckan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen våra med övervägande ja besvarad. Herr Svensson i Stenkyrka begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller första lagutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen av herr Onsjö m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Onsjö begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 150 ja och 42 nej, varjämte 13 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 18

Ändring i kollektkungörelsen

Föredrogs första lagutskottets utlåtande nr 18, i anledning av väckt motion om viss ändring i kollektkungörelsen.

Sedan utskottets hemställan föredragits anförde:

Herr ZETTERBERG i Stockholm (s):

Herr talman! Till underligheterna i relationerna mellan stat och kyrka i vårt land hör att Kungl. Maj:t bestämmer om antalet s. k. rikskollekter och därjämte också om vilka ändamål som skall bestridas med dessa rikskollekter. För tillfället är det 36 sådana rikskollekter, och därtill kommer 12 stiftskollekter. 12 sön- och helgdagar om året får församlingarna själva bestämma vad de vill att kollekten skall användas till. Det betyder alltså att endast var femte gång jag går i en svensk högmässa är det församlingen själv som fått bestämma till vilket ändamål den skärv skall gå, som man vill ge.

Man kan tycka att detta är en ganska grotesk anordning på ett område, där det frivilliga intresset och det frivilliga givandet borde ha ett direkt sammanhang. Nu har man i stället gått en så underlig väg och fått ett helt system, som tenderar att permanentas, med alla dessa bestämda kollektändamål. Min medmotionär och jag har därför hemställt att riksdagen i skrivelse skulle vända sig till Kungl. Maj:t och begära en minskning med tio av dessa kollekt dagar som kallas rikskollekt dagar.

Vi förstår att utskottet mycket omsorgsfullt har tänkt igenom den här frågan och menar att det vore ett för starkt ingripande. Vi förstår att en nedskärning med tio skulle vara ett väl kraftigt ingrepp och att det därför hade funnits skäl att gå litet stillsammare fram, men vi tycker ändå att bakom det yrkande vi har ställt ligger något

Ändring i kollektkungörelsen

vårt att överväga. Genom att församlingarna vid högmässor och aftonsånger — och högmässan är ju huvudgudstjänsten — inte kan tala om sina egna ändamål, minskas intresset för givandet. Man kan också formulera det så att kollektgåvorna både i statskyrkan och i frikyrkorna har ökat mycket starkt sedan tio år tillbaka, men stegringen skulle säkerligen ha gått ännu snabbare, om församlingarna själva hade fått öva inflytande och i större utsträckning än nu fått anbefalla kollekterna till lokala eller för församlingarna bekanta ändamål. Som det nu är möts åhörarna ofta av en kollektivädjan för ändamål som ter sig ganska avlägsna. Kollekten går till ting, som kyrkobesökarna knappast har hört talas om förut och inte på något sätt haft anledning omfatta med sitt intresse. Man har ändå givit sin skärv, men med hänsyn till att den gått till ett obekant ändamål har den säkerligen ofta avpassats till en ganska ringa summa.

Vi motionärer är emellertid på det klara med att vissa s. k. rikskollekter under alla förhållanden är nödvändiga, nämligen när kollekten går till sådana ändamål som man i församlingarna är mycket intresserad av att få ge kollekt till. Jag vill också erinra om att församlingarna kan ge frivilliga kollekter till riksändamål, även om de inte är ålagda detta. Den nuvarande ordningen leder till att församlingarna måste uttaxera medel för sina egna ändamål i stället för att försörja dem med gåvomedel. Detta menar vi förhindrar en utveckling till större självansvar i församlingarna, där man annars inte skulle så hastigt gripa till skattefinansiering utan i stället anlita givandets väg för att tillgodose en rad önskemål.

Nu är redan en hel mängd ändamål fixerade i rikskollekterna. Det har varit en ganska lätt väg att gå. Diakonistyrelsen föreslår kollektändamålen till

Kungl. Maj:t som sedan i huvudsak brukar godta förslagen. Jag har själv under många år varit ledamot av diakonistyrelsens församlingsutskott, där man förbereder dessa frågor, och både jag och mina kamrater har mer än en gång haft en känsla av att förvisso inte alla de föreslagna ändamålen varit så väl underbyggda som man skulle önskat, när det gäller att avkräva varje kyrkobesökare i hela riket ett ekonomiskt intresse för ifrågakarande ting.

I utskottsutlåtandet uppges, att man i små församlingar inte vet hur man skall kunna utnyttja ens de få rikskollektfria dagarna. Ja, det är möjligt att det förhåller sig så. Men ingenting hindrar ju dessa små församlingar att frivilligt ta upp kollekt för s. k. riksändamål, om man så önskar. Det vore emellertid beklagligt om de aktiva församlingarna i vårt land på grund av en hänvisning till dessa små och mindre aktiva församlingar skulle hindras från att vädja till sina församlingsbor om kollekt för ändamål som ligger dem själva nära.

En av remissinstanserna, nämligen Svenska prästförbundet, har ganska helhjärtat anslutit sig till de synpunkter som framförts motionsvägen. Jag tillåter mig erinra om att nämnda förbund representerar den kategori människor, som varje söndag får läsa upp de ofta mycket trista cirkulär i vilka man i likartade ordalag anbefaller kollekterna för dessa riksändamål.

Som jag nyss sade kan vi förstå, att en nedskärning av antalet rikskollekt-dagar med tio kanske vore att ta till väl kraftigt. Uppenbart är också, att om man helt plötsligt skulle skära ned antalet kollekt-dagar väsentligt, så skulle flera viktiga riksändamål komma i ett ogynnsamt läge. Därför har vi inte heller idag ställt något yrkande. Vi tillåter oss i stället att i annan form återkomma i denna fråga. Men vi menar att det, som vi är ute efter, måste

Konservatoryrkets utbildnings- och rekryteringsproblem

vara riktigt, nämligen att församlingarna inte i så stor utsträckning som nu skall uppifrån kommanderas till vad de skall ge kollekt till, utan de skall i högre grad kunna utnyttja den folkliga självstyrelsen även här. Det är ju denna som ligger till grund för arbetet i våra församlingar, och vi tror att det är en framtidstanke, att församlingarna skall kunna anförtros större inflytande på sina egna angelägenheter.

Herr LANDGREN (s):

Herr talman! Motionärerna har här yrkat på en minskning av antalet rikskollekter till förmån för församlingskollekterna. Vi har emellertid i utskottet remitterat motionen till domkapitlen i Uppsala och Skara, och där har man gått på avslag på motionen, vilket också utskottet sedan gjort.

I en del av de yttranden vi inhämtat har det framhållits att församlingarna, som nu har tolv kollekt dagar, ofta inte har uttagit kollekt mer än två till fyra kollekt dagar. Jag förstår emellertid huvudmotionären i detta fall, eftersom han är verksam i en stor församling, där kollektinsamlingen kanske bedrivs på ett helt annat sätt än i de små församlingarna. Det är ju stor skillnad mellan en liten församling, där man endast har en högmässa varje gudstjänstdag, och en stor församling t. ex. i Stockholm, där man har större möjlighet att uttaga kollekt flera gånger samma dag. Utskottet har ansett att rikskollekt bör uttagas i nu fastställd omfattning, medan motionärerna menar att församlingskollekten skulle kunna ökas. Utskottet har emellertid icke ansett skäl föreligga för en ändring i motionens anda.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 19

Föredrogs tredje lagutskottets utlåtande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 och 21 §§ lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 20

Konservatoryrkets utbildnings- och rekryteringsproblem

Föredrogs allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 5, i anledning av väckt motion om konservatoryrkets utbildnings- och rekryteringsproblem.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade

Herr HAMILTON (h):

Herr talman! Problemet om utbildning av konservatorer är bara en mycket liten del av det enorma problem, som vården av gångna tiders kvarlämnade kulturföremål, av både fast och lös natur, utgör.

I åratal har motionärer kämpat i anslags- och skattefrågor i detta hänseende, men de har huvudsakligen mötts av rätt stor likgiltighet och axelryckningar, när de påpekat riskerna för denna omistliga del av vårt kulturarv. Därför innebär det faktiskt i dag en ganska glad överraskning att ta del av allmänna beredningsutskottets positiva inställning i den aktuella delfrågan. Man noterar tacksamt utskottets bestämda påpekanden till vederbörande myndigheter och hoppas att dessa påpekanden också kommer att följas.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 21

Översyn av gällande bestämmelser rörande vissa vitsord i examensbetyg m. m.

Föredrogs allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 6, i anledning av väckta motioner om översyn av gällande bestämmelser rörande vissa vitsord i examensbetyg m. m.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 49 av herr *Källqvist* och II: 59 av fröken *Vinge m. fl.* hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av bestämmelserna rörande vitsord i uppförande och ordning i examens- och andra slutbetyg, avgångsbetyg m. m. enligt i motionerna uppdragna riktlinjer.

Utskottet hemställde, att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 49 och II: 59 i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening gäve till känna vad utskottet anfört.

Reservation hade avgivits av herrarna *Söderberg, Tage Johansson, Jacobsson* i Sala och *Nihlfors*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med anledning av de likalydande motionerna I: 49 och II: 59, besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av bestämmelserna rörande vitsord i uppförande och ordning i examens- och andra slutbetyg, avgångsbetyg m. m. enligt i motionerna uppdragna riktlinjer.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Fru **ERIKSSON** i Stockholm (s):

Herr talman! I den föreliggande motionen anföres att vitsord i uppförande och ordning fortfarande dröjer sig kvar i några examensbetyg, medan man i många andra slutbetyg och examensbetyg har avskaffat sådana vitsord. I slutbetygen från folkskolan, i realexamen och i studentexamen ger man icke

längre uppförandebetyg, och man blir förvånad när det i denna motion påpekas, att seminarierna fortfarande har en sådan bedömning i slutbetyget. I det examensbetyg, som lärarna skall använda när de söker anställning, står alltså fortfarande om de haft ett gott uppförande medan de gått på seminariet.

Det har särskilt förvånat motionären att detta vitsord finns kvar, när man samtidigt vad gäller lärarutbildning vid högskolor inte har uppförandebetyg, liksom man icke har uppförandebetyg för något slags utbildning som sker vid högskolor. Det behövs liksom inte något gott uppförande, när man är så duktig att man kan ta akademiska betyg.

Detta är naturligtvis en kvarleva från en tid då man såg litet annorlunda på dessa ting, och det vore riktigt om dessa vitsord kunde tas bort. Det har också utskottet ansett. Vi har fäst oss vid motionären anfört, nämligen att en ny stadga antagits, som dock icke kommer att tillämpas förrän tidigast nästa år. Vi har liksom motionären ansett att man, innan denna stadga börjar tillämpas, gör den justeringen — som enligt vad skolöverstyrelsen sagt är möjlig att göra — att man icke längre ger uppförandebetyg till eleverna vid vare sig småskole- eller folkskoleseminarierna. På den punkten har vi alltså varit helt överens med motionären.

Om någon av dem som inte sitter i utskottet har läst motionen — vilket jag inte är säker på — kanske vederbörande ser, att man i motiveringen uppehåller sig just vid seminarieutbildningen. I klämman säges emellertid, att man vill ha en utredning över huvud taget om vitsord i uppförande inom alla utbildningsgrenar. Man vill se efter om sådana vitsord fortfarande finns kvar i examensbetygen inom de områden, där staten är den myndighet som har någonting att säga till om. I motionens motivering anföres icke något annat exempel på att dylika vitsord finns kvar

Översyn av gällande bestämmelser rörande vissa vitsord i examensbetyg m. m.

än just beträffande lärarna. Vi inom utskottsmajoriteten har ansett, att när man nu har ett exempel på oriktigt användande av uppförandebetyget — ett exempel som är groteskt, eftersom det finns två slags utbildning som för till samma tjänst — så bör man så smidigt som möjligt rätta till den saken.

Vi anser det vara riktigt att man utan att vänta på en så stor utredning, som det måste bli om hela fältet skall undersökas, hyfsar till problemet där det är känt. Man kan naturligtvis ha ett akademiskt intresse av att undersöka allting och vara så allsidig och förutsättningslös som möjligt, men vi har räknat med att riksdagen är en praktisk inrättning, där man vill göra det som skall göras snabbt och där man känner problemen. Det är i denna anda vi har tillstyrkt den del av motionen som motiveringen handlar om.

De områden som annars skulle behöva undersökas är ganska många. Man har inom en del yrkesutbildningsanstalter slopat kravet på uppförandebetyg i examen. Statens sjuksköterskeskola har t. ex. inte längre några uppförandebetyg. Där kräver man ändå ett gott uppförande av eleverna. Man har i stället lämplighetsbetyg. Statens brandskola, som ger kurser för brandchefer, har också tagit bort betygen i uppförande. Statens skolköksseminarium, som icke har terminsbetyg och alltså inte där kan ge uppförandebetyg, har anhållit hos skolöverstyrelsen att man måtte avskaffa uppförandebetygen i deras examen. Utskottet förutsätter att om skolöverstyrelsen tar bort uppförandebetygen i slutexamina vid folkskoleseminarier och småskoleseminarier, därav följer att man tar bort dem även vid skolköksseminariet, eftersom det redan kommit en framställning från det hållet. De militära skolorna har genomgående uppförandebetyg. Man har på något avsnitt ett lämplighetsbetyg. Men man är säkerligen icke benägen att ta bort uppförandebetyget. Utbild-

ningsvägarna är så olika, att man inte helt kan jämställa dem med den skolgång som för till realexamen, studentexamen eller rent av till lärarexamen. Att vi inte har tillstyrkt motionen i dess kläm beror alltså inte på att vi skulle vara mera bigotta och mera »seminarieinställda» än motionärerna.

Jag anser att det är riktigt att vid utbildningen av vuxna människor ta bort uppförandebetygen, som ändå aldrig ger någon klar bild av elevernas uppförande. Det är så många ting som aldrig kommer med i bedömningen när man skall sätta ett utbildningsuppförandebetyg. Därför säger det mycket litet om den verkliga halten, liksom det gör i skolan. Den som bråkar eller pratar under lektionerna och irriterar läraren får ett dåligt uppförandebetyg, men den som är tyst och har sitt fuffens för sig utanför skolan kan vara hur dålig som helst utan att det syns i betyget. Uppförandebetyget ger mycket liten hum om hur människor är beskaffade och hur de uppför sig i de situationer man har intresse av att känna till.

Om man vill ändra dessa förhållanden snabbt, bör man bifalla motionen i de delar där det finns en klar motivering. Vi är lika lyhörda för varje annat krav som kommer fram, där man kan säga vad det är man menar. Men vi brukar inte bifalla utredningskrav som är utslängda som metkrokar i havet för att man skall se vad som fastnar på dem, utan vi brukar vilja ha klart för oss vad vi kan vinna och vilka ouråden det lönar sig att undersöka.

Ecklesiastikdepartementet tyngs av utredningar som det har svårt att klara. Jag vet inte vad departementschefen säger, men jag tror inte att han känner sig arbetslös med de utredningar han borde klara och redan klarat. Vi tycker att det är riktigt att en annan gång komma med bestämda krav på vad vi vill utreda och ändå ha den principiella inställningen lika klar i vad gäller om vi snart skall ta bort uppförandebetygen

Översyn av gällande bestämmelser rörande vissa vitsord i examensbetyg m. m.

för den kategori som är nämnd i motionen.

Med detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NIHLFORS (fp):

Herr talman! Av det anförande som beredningsutskottets ordförande här hållit har jag fått den uppfattningen, att det i själva principfrågan inte finns någon meningsskiljaktighet mellan henne och oss reservanter. Jag har tolkat hennes anförande så, att hon menar att den översyn beräffande betygen i uppförande och ordning i olika anstalter som står under statlig tillsyn, som motionärerna begärt över hela fältet, skulle bli för mycket för ecklesiastikministern med hans många utredningar. Med fru Erikssons i Stockholm känsla för att se till att ingen får för mycket att göra utan kan leva livet angenämt har hon — trots den principiella inställning som både hon och vi reservanter har — ansett det lämpligt att till varje pris skydda statsrådet Edenman för ytterligare arbete.

Jag har emellertid inte övertygats av, som det heter på utskottsspråk, hennes argumentering i det hänseendet. Hon har anklagat motionärerna för att utan närmare motivering ha slängt fram ett krav på en utredning om alla förefintliga bestämmelser på detta område. Jag vill dock erinra om att de två första styckena i motionen innehåller en allmän motivering för den begärda översynen. Även om i motionen därefter följer en exemplifiering på situationen på seminarieområdet, återknyter motionärerna till dessa principiella synpunkter, då man i slutet av motionen föreslår denna översyn över hela fältet.

Fru Eriksson nämnde här några högre yrkesskolor, som inte längre hade ordning och uppförandebetyg i avgångsexamen. Detta tyder på att hon för sin del redan påbörjat den av oss begärda

översynen. Tyvärr fick vi inte i utskottet tillräckliga möjligheter att diskutera, i vad mån utskottet självt skulle kunna göra denna översyn för att lätta statsrådet Edenmans arbetsbörda. Jag tror därför att det i själva verket inte är så svårt att göra denna översyn. Jag utgår från att det är relativt lätt att från samtliga berörda institutioner skaffa in uppgifter om dessa förhållanden och sedan göra en sammanställning och fatta ett beslut av det slag, som både reservanterna och majoriteten vill att ecklesiastikministern skall fatta beträffande småskolläraryrkes- och folkskolläraryrkesexamensbetyget.

Herr talman! Mitt resonemang går ut på att visa att reservanterna och motionärerna inte vill ha någon strid på denna punkt, men vi ha ansett att det mest konsekventa vore att begära en allmän översyn samtidigt som Kungl. Maj:t snabbt tar ställning i positiv riktning till den speciella frågan om uppförande- och ordningsbetygen i folkskolläraryrkes- och småskolläraryrkesexamen.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Fröken VINGE (fp):

Herr talman! Som motionär måste man givetvis vara mycket tacksam mot hela utskottet, både mot majoriteten och reservanterna. Ty hela utskottet är tydligen överens med oss motionärer om det väsentliga, nämligen att ingen bör få lida hela livet för en förseelse, som han eller hon begick i sin ungdom, just under den period av sitt liv då vederbörande råkade vara elev i avgångsklassen vid en utbildningsanstalt.

Vi har gjort en viss skillnad mellan terminsbetyg och avgångsbetyg. Beträffande terminsbetygen lär det pågå en försöksverksamhet, där man undersöker det lämpliga i att avskaffa uppförandebetyget. Man bör givetvis avvakta resultaten av den försöksverksamheten, men beträffande terminsbetygen är jag för min personliga del mycket tveksam.

Översyn av gällande bestämmelser rörande vissa vitsord i examensbetyg m. m.

Vi har så få disciplinmedel i skolan, och fruktan för nedsatt sedebetyg kan göra att en och annan undviker att begå allvarliga förseelser.

Men vår motion gäller ju inte terminsbetygen. Vi har ansett att de regler som tillämpas vid folkskolor och läroverk innebär en god medelväg. Vitsord i ordning och uppförande ges där också i avgångsklassen och införs i betygsprotokollen men de sätts inte ut på avgångsbetygen. Om en elev inte får högsta vitsord, skall målsman underrättas.

Ett sådant system skulle vi motionärer också vilja ha vid andra utbildningsanstalter, men vi har icke direkt velat begära ett generellt beslut i den riktningen, eftersom det kan vara svårt att överblicka konsekvenserna, något som framgick redan av fru Erikssons anförande. Det är därför vi begärt en utredning. Men den utredningen behöver inte bli omfattande. Det skulle kunna räcka med en enmansutredning.

Utredningen skulle klargöra vilka utbildningsanstalter det här gäller. Fru Eriksson tog upp de husliga seminarierna. Jag har faktiskt utgått från att den proposition vi här har att vänta icke kommer att föreslå, att man skall utfärda sådana betyg i avgångsklasser.

Jag skulle också vilja att utredningen diskuterade sättet att utfärda dessa betyg. Som vi påpekat i motionen, är det inte tillfredsställande för närvarande. Eleven har inte några möjligheter att försvara sig inför kollegiet, och den anklagande, den som anser att betyget skall sättas ned, är också medlem av det dömande kollegiet. Samtidigt vill vi påpeka att det system som gäller för folkskolor och i realexamen och studentexamen, nämligen att målsman skall underrättas om eleven inte fått högsta vitsord, endast kan tillämpas när det gäller minderåriga elever.

Det är av dessa skäl vi ifrågasatt om dessa betyg över huvud taget skall utdelas till andra än minderåriga. Vad

tjänar det till att ge ett betyg, om ingen sedan skall underrättas om betyget.

Herr talman! Både utskottsmajoritetens och reservanternas förslag är ju egentligen tillfredsställande ur motionärernas synpunkt, men eftersom reservanternas gått ett steg längre än majoriteten och helt tillstyrkt motionen, ber jag att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr ARVIDSON (s):

Herr talman! Utskottet och reservanternas är, såsom här flera gånger har framhållits, eniga i själva huvudkravet, att vitsorden i uppförande och ordning skall försvinna från seminarierernas examensbetyg. Såsom seminarielärare vill jag gärna understryka det tacknämliga i denna enighet. Jag kan inte tänka mig annat än att resultatet därav blir, att den nya stadgan inte kommer att innehålla några bestämmelser om uppförande- och ordningsbetyg.

Utskottet är emellertid en smula oklart på denna punkt. Jag har inte kunnat läsa ut något besked, huruvida utskottet över huvud taget vill ha bort dessa vitsord från seminariebetygen. Man talar bara om avgångsbetygen, examensbetygen, men mig förefaller det lika väsentligt att man tar bort dessa vitsord även från års- och terminsbetyg. Denna oklarhet skulle jag vilja vädja till utskottets ordförande att skingra.

Även reservanternas är oklara. De vill ha bort vitsorden från samtliga avgångs- och examensbetyg, men jag vet inte om man syftar längre. Det står faktiskt i reservationen, att det »kan ifrågasättas om uppförande och ordning över huvud taget skall betygsättas», och så begär man »en allmän översyn av hit hörande förhållanden». Men i reservanternas förslag till kläm krävs ingenting annat än utredning rörande avgångsbetygen. Också på den punkten kanske man behövde begära klarhet.

Emellertid är jag överens med utskot-

Översyn av gällande bestämmelser rörande vissa vitsord i examensbetyg m. m.

tet och reservanternas därom, att frågan om avgångsbetygen från seminarierna bör kunna lösas omedelbart. Detta hindrar ju inte att man hänvisar frågekomplexet i övrigt till en utredning. Och i varje fall har jag här ett osökt tillfälle att få framföra några personliga synpunkter på dessa vitsord över huvud taget.

Betygen i uppförande och ordning är liksom andra vitsord en slags värdering eller ett slags omdöme från lärarnas sida. Det förhåller sig så, att högsta betyget — A — blivit normalbetyg och detta innebär, att en nedsättning av vitsordet till B eller C får karaktären av straff. Så var det kanske inte menat från början, men en sådan nedsättning av betyget fungerar faktiskt för närvarande som en bestraffning. Fröken Vinge har redan påpekat, att denna bestraffning beslutas i former som inte kan accepteras. Visserligen föregås en sådan bestraffning i allmänhet av en utredning, som kan vara mer eller mindre uttömmande, men det är dock samma lärare som är åklagare, vittnen och domare. En sådan domstolsprocedur förefaller inte vara tillfredsställande, och rättssäkerheten är här faktiskt inte tillgodosedd. Det är allvarligt när det gäller avgångsbetyg, men i princip är det naturligtvis lika allvarligt när det gäller låt mig säga terminsbetyg i den vanliga skolan.

Jag är av en annan uppfattning än fröken Vinge i fråga om värdet av dessa vitsord i skolorna. Ett sådant vitsord är i allmänhet alldeles för schematiskt, ger inte tillräckliga upplysningar och nyanseringar. Tydligt har vitsorden — och det underströk fröken Vinge — uppgiften att avskräcka: en elev skulle alltså undvika att göra något olämpligt av fruktan för att vid terminens slut hemma behöva visa upp ett nedsatt sedebetyg. Det är möjligt att detta verkar avskräckande. Men fäster hemmet avseende vid skolans uppfattning om elevens uppträdande, är ett

samtal med föräldrarna att föredra framför denna enda bokstav först vid terminens slut — ett något egendomligt medel. Fäster hemmet däremot inte något avseende vid vad skolan har för uppfattning om elevens uppträdande, är ju ett sådant vitsord alldeles verkningslöst och alltså meningslöst.

Med utgångspunkt från detta skulle jag ha velat, att en utredning komme att omfatta hela problemkomplexet, också uppförande- och ordningsbetygen vid terminernas eller läsarens slut och i alla skolformer. Jag tror inte att det ens i så fall skulle behöva bli någon större utredning. Eventuellt kunde ju frågan om uppförande- och ordningsbetyg i den obligatoriska skolan hänskjutas till den sittande skolutredningen.

Under alla förhållanden är jag snarast böjd för att yrka bifall till reservanternas förslag. Det innebär inte att frågan om seminariernas avgångsbetyg uppskjuts, men det understryker angelägenheten av att frågan utredes i ett större sammanhang. Även om själva utredningskravet här är oklart är jag beredd att understödja det men vill då för egen del uttala önskemålet, att utredningen — om den kommer till stånd — skall omfatta hela problemkomplexet.

Häri instämde herr *Blidfors* (s).

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Jacobsson i Sala begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller allmänna beredningsutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 6, röstar

Ja;

Översyn av gällande bestämmelser rörande vissa vitsord i examensbetyg m. m.

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammarerna bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen av herr Söderberg m. fl.

Sedan kammarernas ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Därvid befanns, att flertalet av kammarernas ledamöter röstat för ja-propositionen, vadan kammarerna bifallit utskottets hemställan.

§ 22

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 101, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1960/61, i vad avser inrikesdepartementets verksamhetsområde; och

från bevillningsutskottet:

nr 102, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning

med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse.

§ 23

Tillkännagavs, att följande motioner under sammanträdet avlämnats till herr talmannen, nämligen

nr 667, av herrarna *Bengtsson* i Varberg och *Lundberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 68, med förslag till förordning om mopeder m. m.,

nr 668, av herr *Hamrin*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 85, med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken, m. m., och

nr 669, av herr *Holmberg m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 73, angående vissa markförvärv för försvaret.

Dessa motioner bordlades.

§ 24

Justerades protokollsutdrag.

Kammarernas ledamöter åtskildes här efter kl. 15.44.

In fidem

Sune K. Johansson